

Hoorn onveilig!?

Bekeken vanuit de stedenbouw en openbare ruimte

Hoorn onveilig!?

Bekeken vanuit de stedenbouw en openbare ruimte

Hogeschool Utrecht

Faculteit Natuur & Techniek
Ruimtelijke Ordening en Planologie
TROP-AFO-08

Begeleiding Hogeschool Utrecht

Remco Reijke
r.reijke@hu.nl
Eerste begeleider

Peter Martens
p.martens@hu.nl
Tweede begeleider

Student

Ariaan Slagt
Burg. Versteeghsingel 1
1135 VT Edam
0299-320321
06-22895103
ariaan.slagt@student.hu.nl
Studentnummer 1530335

Afstudeerperiode

Februari t/m juni 2011

Afstudeerrichting

Urban Design
Stedenbouw en Landschap
Mobiliteit en Verkeer

Gemeente Hoorn

Nieuwe Steen 1
1620 AR Hoorn
0299-252200

Begeleiding gemeente Hoorn

Martin Sikkema
Bureauhoofd Stedenbouw, Verkeer en Vervoer
0229-252465
m.sikkema@hoorn.nl

Erik Vos
Planoloog
0229-252931
e.vos@hoorn.nl

In het kader van mijn studie Ruimtelijke Ordening en Planologie heb ik onderzoek verricht naar de relatie tussen enerzijds (on)veiligheid en criminaliteit en anderzijds de kwaliteit en inrichting van de openbare ruimte en stedenbouwkundige structuur van wijken en buurten. Dit onderzoek is in de periode van februari tot juni uitgevoerd bij de gemeente Hoorn. Na een stageperiode van een half jaar in de eerste helft van 2010 heb ik de mogelijkheid gekregen om af te studeren bij de gemeente Hoorn. Na een gesprek te hebben gevoerd met mijn toenmalige collega's en stagebegeleider de heer Sikkema, zijn wij gezamenlijk tot dit onderwerp gekomen. Veiligheid is op het moment onderwerp van gesprek binnen de gemeente. Dit heeft alles te maken met de resultaten van de opgestelde 'Stadsscan Hoorn' (2010).

Uitgangspunt bij het opstellen van deze rapportage is het stedenbouwkundige aspect. De stedenbouwkundige opbouw en de inrichting van de openbare ruimte zijn van invloed op de sociale (on)veiligheid. Daarnaast zijn meerdere factoren van invloed op dit onderwerp. Daarom zijn deze ook kort belicht in de rapportage. Om te zorgen dat de opdracht niet te groot van omvang zou worden zijn duidelijke kaders opgesteld. In overleg met mijn begeleiders en collega's binnen de organisatie is hier meerdere keren kritisch naar gekeken. Dit heeft geresulteerd in een analyse waarbij de stedenbouwkundige structuren en de openbare ruimte voorop stonden.

Door de grote hoeveelheid verkregen informatie heb ik besloten de rapportage in twee delen op te splitsen. Het hoofdrapport is een rapportage waarin een bondig advies wordt gegeven naar aanleiding van de analyse. Dit hoofdrapport wordt begeleid door een uitgebreide bijlage.

Tot slot wil ik alle medewerkers van de gemeente Hoorn bedanken voor de prettige samenwerking. Daarnaast gaat mijn dank uit naar mijn collega's van het bureau Stedenbouw. In het bijzonder wil ik mijn begeleiders, de heren Sikkema, Vos, Reijke en Martens, bedanken. Met veel plezier kijk ik terug op de gesprekken en discussies die wij onderling hebben gevoerd om deze rapportage naar het beste resultaat te leiden.

Ariaan Slagt
Hoorn, juni 2011

Inhoudsopgave

Voorwoord	4	3.1.1: Gekozen gemeentes	23
Inhoudsopgave	6	3.1.2: De vier clusters	24
Samenvatting	8	3.1.3: Index totaal	25
H1: Inleiding	11	3.2: Gemeente Hoorn	25
1.1: Aanleiding	11	3.3: Onderscheid in wijken	25
1.2: Doelstelling	11	3.3.1: Centrum stedelijk tot landelijk	26
1.3: Probleemstelling	11	3.3.2: Stedenbouwkundige structuren	27
1.4: Onderzoekopzet	11	3.3.3: Demografie	28
1.5: Leeswijzer	12		
H2: De relatie tussen sociale (on)veiligheid en openbare ruimte	15	H4: Analyse van de wijken	31
2.1: Landelijke situatie	15	4.1: Binnenstad	31
2.1.1: Objectieve en subjectieve veiligheid	15	4.2: Venenlaankwartier	32
2.1.2: Invloeden op de objectieve veiligheid	15	4.3: Hoorn-Noord	33
2.1.3: Invloeden op de subjectieve veiligheid	16	4.4: Grote Waal	34
2.2: Landelijke trends	16	4.5: Risdam-Zuid	35
2.2.1: Financiële gevolgen	16	4.6: Risdam-Noord	36
2.2.2: Sociale opgave	17	4.7: Nieuwe Steen	37
2.2.3: Cameratoezicht	17	4.8: Zwaag	38
2.2.4: Beheer	17	4.9: Blokker	39
2.3: Situatie in Hoorn	17	4.10: Kersenboogerd-Noord	40
2.3.1: Objectieve veiligheid	18	4.11: Kersenboogerd-Zuid	41
2.3.2: Subjectieve veiligheid	19	4.12: Hoorn 80	42
2.3.3: Objectieve en subjectieve veiligheid	20	4.13: Bangert en Oosterpolder	43
2.4: Trends in Hoorn	20		
2.4.1: Identiteit	20	H5: 'Toolkit'	45
2.4.2: Sociale karakter	20	5.1: Gehele gemeente	45
2.4.3: Jongerenoverlast	21	5.1.1: Oplossingen	45
2.4.4: Cameratoezicht	21	5.1.2: Aandachtspunten	44
2.4.5: Beheer	21	5.1.3: Participatie gemeente	46
H3: Analyse op hoger schaalniveau	23	5.2: Thema's	46
3.1: Vergelijking gemeente	23	5.2.1: Achterkanten	46
		5.2.2: Beheer	47
		5.2.3: Camerabewaking	48
		5.2.4: (Hang)jongeren	48
		5.2.5: Verlichting	49
		5.2.6: Voorzieningen	49

5.2.7: Zichtlijnen	50	2.10: Vernielingen vanabri's	78
H6: Mogelijke oplossingen	53	2.11: Jongeren hangplaatsen	79
6.1: Binnenstad	53	2.12: Vernielingen in de openbare ruimte	80
6.2: Venenlaankwartier	53	2.13: Gewelddisdrijven	81
6.3: Hoorn-Noord	53	2.14: Ontwikkeling subjectieve veiligheidscijfers	82
6.4: Grote Waal	53	2.15: Beoordeling woonomgeving door bewoners	83
6.5: Risdam-Zuid	54	2.16: Beoordeling criminaliteit door bewoners	84
6.6: Risdam-Noord	54	2.17: Beoordeling jongerenoverlast door bewoners	85
6.7: Nieuwe Steen	55	3.1: Vergelijking gemeentes	86
6.8: Zwaag	55	3.2: Diefstal index	87
6.9: Blokker	55	3.3: Inbraak index	87
6.10: Kersenboogerd-Noord	56	3.4: Geweld index	88
6.11: Kersenboogerd-Zuid	56	3.5: Vernieling index	88
6.12: Hoorn 80	56	3.6: Totaal index	89
6.13: Bangert en Oosterpolder	57	3.7: Wijkindeling	90
H7: Conclusie	59	3.8: Historische opbouw van de wijken	91
7.1: Beantwoording deelvragen	59	3.9: Woonmilieus	92
7.2: Bruikbaarheid onderzoek	62	3.10: Woningdichtheid	93
7.3: Aandachtspunten	63	3.11: Stedenbouwkundige structuren	94
7.4: Aanbevelingen	63	3.12: Inkomen per wijk	96
Literatuurbronnen	65	3.13: Huurwoningen binnen de gemeente	97
Bijlagen	68	3.14: Allochtonen per wijk	99
1.1: Bevolkingsontwikkeling van de gemeente Hoorn	68	3.15: Bevolkingsopbouw tabel	100
2.1: Samenvatting Gemeentelijke veiligheidsindex	69	3.16: Bevolkingsopbouw grafiek	102
2.2: Ontwikkeling objectieve veiligheidscijfers	70	4.1: Aandachtspunten per wijk	104
2.3: Objectieve veiligheid per wijk	71	4.2: 'Hotspots' misdaad totaal	107
2.4: Objectieve veiligheid per buurt	72	4.3: Foto-impressie gemeente	108
2.5: Fietsendiefstal	73	4.4: Benoemde locaties wijkanalyses	110
2.6: Inbraak en autodiefstal	74	5.1: Foto-impressie kwaliteiten	111
2.7: Inbraak en diefstal op bedrijven(terreinen)	75	6.1: Mogelijke oplossingen per wijk	113
2.8: Woninginbraken	76		
2.9: Drugshandel	77		

Samenvatting

Door de aanwijzing van Hoorn als groeikern is de gemeente in twintig jaar tijd ruim verdubbeld in het aantal inwoners. De groeifunctie heeft Hoorn inmiddels verloren, maar Hoorn heeft wel de omvang van een middelgrote gemeente bereikt. Deze omvang brengt de nodige voor- en nadelen met zich mee. Een nadeel voor Hoorn is een toename van onveiligheid en criminaliteit.

In de Gemeentelijke Veiligheidsindex (GVI) scoorde Hoorn met een 17e plaats opvallend slecht. Dit resultaat was voor de gemeente Hoorn aanleiding om onderzoek te doen naar de veiligheid binnen de gemeente. Dit onderzoek resulteerde in de 'Stadsscan Hoorn'. Deze scan bevestigde nogmaals het beeld van de GVI. Om in te spelen op de sociale (on)veiligheid en misdaad is deze rapportage opgesteld. Aan de hand van een analyse zijn suggesties gedaan voor verbetering van de stedenbouwkundige structuur en de kwaliteit van de openbare ruimte, in de vorm van een 'toolkit'.

Sociale veiligheid kan worden onderverdeeld in subjectieve en objectieve veiligheid. Beide soorten veiligheid bestaan weer uit verschillende factoren. Een beeld dat bestaat van een bepaald gebied is vaak op de subjectieve veiligheid gebaseerd. Het gaat hier dan om de gevoelens van de bewoners of bezoekers. De zichtbaarheid, eenduidigheid, toegankelijkheid, aantrekkelijkheid en de kans op een ontmoeting met andere personen beïnvloeden dit subjectieve veiligheidsgevoel. De objectieve veiligheid wordt bepaald door werkelijke politiecijfers. Dit is het aantal werkelijke misdaden binnen een bepaald gebied. Juist deze cijfers zijn erg hoog in vergelijking met andere gemeentes. Met name op het gebied van geweld en vernielingen scoort Hoorn schrikbarend hoog ten opzichte van vergelijkbare gemeentes als Purmerend en Alkmaar. De oorzaak hiervan heeft met meerdere aspecten te maken. Om dit probleem volledig op te lossen zal verder onderzoek moeten worden gedaan naar sociale en economische aspecten. Het onderzoek betreft de stedenbouwkundige opzet van de verschillende wijken in Hoorn en de gesteldheid van de openbare ruimte in Hoorn. Ook geeft het aanknopingspunten voor de verbetering van de stedenbouwkundige structuur en openbare ruimte.

Wanneer naar de gemeente Hoorn wordt gekeken valt op dat een aantal structuren en karakters zijn te onderscheiden. Doordat het grootste deel

van de gemeente in een korte periode is ontwikkeld wordt ook een groot deel van de gemeente door dezelfde structuur gekenmerkt. De Binnenstad wordt gekenmerkt door een gesloten bouwblok structuur. In de overige oudere wijken als Hoorn-Noord, het Venenlaankwartier en een gedeelte van de Grote Waal komt vooral de stempelmethode veelvuldig voor. De grootschalige uitbreiding die hierna volgde met, Risdam en grote delen van de Grote Waal en Kersenboogerd wordt getypeerd door de zogenoemde bloemkoolstructuur. De Bangert en Oosterpolder is de laatste uitbreiding waar duidelijk de structuur van het landschap in wordt herkend. De bloemkoolwijken zorgen landelijk gezien voor de meeste problemen. Dit is ook het geval in Hoorn. Niet alleen de stedenbouwkundige opbouw is oorzaak van deze problemen. De openbare ruimte, eenzijdige bebouwing (veel huurwoningen), lage inkomens, eenzijdige bevolking en fysieke verloederen spelen ook mee. Al deze eigenschappen maken de wijk een aantrekkelijke voedingsbodem voor criminele activiteiten. Door het verslechteren van de veiligheid komen deze wijken in een negatieve spiraal terecht.

Vanuit de analyse kwam naar voren dat binnen de gemeente Hoorn telkens dezelfde kwaliteiten en verbeterpunten voorkomen. Deze kwaliteiten en verbeterpunten zijn onderverdeeld in een zevental thema's. Voor deze thema's zijn oplossingen geformuleerd. De meest opvallende thema's zijn beheer, de oriëntatie van achterkanten en de zichtlijnen. Voor de toekomst is het belangrijk de oriëntatie van achterkanten naar elkaar toe te vermijden. Door voor- en achterkanten naar elkaar toe te richten wordt het toezicht vergroot. Daarnaast zijn de breedte en lengte van achterstraten aandachtspunt. Door te kiezen voor lange en brede straten worden de zichtbaarheid en eenduidigheid vergroot. Ook kunnen deze achterkanten voor meerdere functies worden gebruikt. Om de kwaliteit van de nieuwe en bestaande ontwikkeling te behouden is intensief beheer noodzakelijk. In diverse buurten binnen Hoorn kan hier verbetering plaatsvinden. Met deze en de andere oplossingen van de diverse thema's zijn aanknopingspunten gegeven voor het verbeteren van de veiligheid op het gebied van stedenbouw en openbare ruimte.

- 1: Binnenstad
- 2: Venenlaankwartier
- 3: Hoorn-Noord
- 4: Grote Waal
- 5: Risdam-Zuid
- 6: Risdam-Noord
- 7: Nieuwe Steen
- 8: Zwaag
- 9: Blokker
- 10: Kersenboogerd-Noord
- 11: Kersenboogerd-Zuid
- 12: Hoorn 80
- 13: Bangert en Oosterpolder

H1: Inleiding

In dit eerste hoofdstuk wordt kort ingegaan op de aanleiding van dit onderzoek, de werkwijze en het beoogde eindresultaat. Onder de werkwijze vallen onder andere de probleemstelling, de deelvragen en de onderzoeksopzet.

1.1: Aanleiding

Halverwege de jaren zestig werd Hoorn door het Rijk aangewezen als regionale groeikern met de bedoeling om het dichtbevolkte Amsterdam te ontlasten. Tot het midden van de jaren tachtig is dit zo gebleven wat uiteindelijk resulteerde in een verdubbeling van het aantal inwoners. Een overzicht van deze ontwikkeling is terug te vinden in bijlage 1.1 (Beke, 2010). De laatste twee decennia neemt de groeifunctie van Hoorn steeds verder af en zal het aantal inwoners rond 2015 stabiliseren (De Bont, 2011). Op dit moment heeft Hoorn ruim 70.000 inwoners, de omvang van een middelgrote stad, vergelijkbaar met Gouda, Lelystad en Purmerend. Net als deze steden heeft Hoorn een regionale functie (met name in West-Friesland). Naast voordelen brengt dit een aantal nadelen met zich mee, waaronder criminaliteit, overlast en onveiligheid.

Uit cijfers van de 'Stadscan Hoorn' komt naar voren dat Hoorn te maken heeft met een toenemende onveiligheid en criminaliteit binnen de gemeente. Gedeeltelijk kan de oorzaak van deze overlast worden gevonden in de inrichting van de openbare ruimte, maar ook de sociale factor speelt een grote rol hierin. Deze rapportage richt zich op de fysieke stedenbouwkundige aspecten die betrekking hebben op deze problematiek. Aan de hand van literatuuronderzoek en diverse wijkbezoeken is er een beeld ontstaan waar de kwaliteiten en verbeterpunten liggen in de openbare ruimte en de stedenbouwkundige structuur.

1.2: Doelstelling

Het doel van deze opdracht is om een rapportage op te stellen die door middel van de hoofdvraag en een aantal deelvragen antwoord geeft op de probleemstelling. In deze rapportage worden aan de hand van een analyse voorstellen uitgewerkt en gepresenteerd. Er worden suggesties gedaan voor de verbetering van de stedenbouwkundige structuur en de kwaliteit van de openbare ruimte, op verschillende schaalniveaus. Deze suggesties dienen als 'toolkit' voor verbeteringen op lange en korte termijn.

1.3: Probleemstelling

De hoofdvraag van deze rapportage is als volgt geformuleerd:
Op welke wijze heeft de stedenbouwkundige structuur van wijken/buurtten en de inrichting van de openbare ruimte invloed op de criminaliteit en overlast en welke ingrepen zijn daarbij mogelijk om de toenemende criminaliteit en jeugdoverlast in de gemeente Hoorn tegen te gaan?

De probleemstelling is de vragende uitwerking van de doelstelling. Aan de hand van onderstaande deelvragen zal de probleemstelling worden beantwoord:

- *In welk type wijken is de (on)veiligheid en criminaliteit het grootst?*
- *Wat zijn de specifieke locaties waar de problemen zich voordoen?*
- *Sluiten deze type wijken, bevolkingssamenstelling en/of locaties aan bij de landelijke trend?*
- *Hoe wordt er omgegaan met deze problemen in vergelijkbare gemeentes?*
- *Wat is de relatie met aspecten op het gebied van stedenbouw en openbare ruimte?*
- *Wat zijn haalbare oplossingen voor de gemeente Hoorn?*

1.4: Onderzoeksopzet

Door middel van een literatuurstudie en diverse gesprekken met medewerkers (en samenwerkende organisaties¹) van de gemeente Hoorn is informatie verkregen met betrekking tot de huidige situatie en ontwikkelingen op zowel nationaal als gemeentelijk niveau. Vervolgens is er een analyse opgesteld over de gemeente Hoorn en het onderscheid in wijktypen. Deze analyse is vergeleken met gemeentes met dezelfde kenmerken. De verschillen die naar voren zijn gekomen uit de vergelijking zijn in praktijk getoetst door middel van een aantal wijkbezoeken. Vanuit deze analysefase zijn er verschillende oplossingen geformuleerd voor de gemeente, per thema en per wijk. Deze oplossingen kunnen uiteindelijk dienen als een 'toolkit' voor de gehele gemeente.

¹ Hieronder wordt verstaan de instanties (Politie & Wetenschap, gemeente Hoorn en politie Noord-Holland Noord) die inbreng hadden bij het opstellen van de 'Stadscan Hoorn'.

1.5: Leeswijzer

Sociale (on)veiligheid² kan niet los worden gezien van de fysiek stedenbouwkundige opzet. In het tweede hoofdstuk komen de onderwerpen sociale (on)veiligheid en openbare ruimte los van elkaar aan bod alsmede de relatie tussen beide. Hoofdstuk drie zal inzoomen op de gemeente, waarin een onderscheid zal worden gemaakt in wijktype. Hierbij zal er een vergelijking worden gemaakt met diverse vergelijkbare gemeentes³. Het vierde hoofdstuk zal bestaan uit een analyse van alle wijken binnen de gemeente. Vanuit deze analyse zal er een 'toolkit' worden gegeven in hoofdstuk vijf. Het zesde hoofdstuk geeft oplossingen voor de gemeente op wijkniveau. Hoofdstuk zeven zal een conclusie geven van de voorgaande hoofdstukken. In dit hoofdstuk worden de deelvragen beantwoord en de toepasbaarheid van dit onderzoek benoemd. Daarnaast worden er aandachtspunten gegeven en aanbevelingen gedaan voor de toekomst.

² Sociale veiligheid kan worden onderverdeeld in subjectieve en objectieve veiligheid.

Subjectieve veiligheid is de veiligheidsbeleving van personen binnen een bepaald gebied.

Objectieve veiligheid is de feitelijke veiligheid, welke wordt uitgedrukt in politiecijfers.

³ Vergelijkbaar in de zin van statistische gegevens (fysiek, sociaal en economisch).

H2: De relatie tussen sociale (on)veiligheid en openbare ruimte

In dit hoofdstuk is er gekeken naar zowel de situatie als de trends op landelijk en op gemeentelijk niveau. Er wordt ingegaan op de sociale (on)veiligheidsgevoelens die ontstaan door het wel of niet goed functioneren van de openbare ruimte. Het functioneren van de openbare ruimte hangt af van meerdere aspecten. Daarom wordt in dit hoofdstuk het onderwerp breder opgepakt. Ook de sociale en economische gegevens worden geanalyseerd.

2.1: Landelijke situatie

Om een goed beeld te krijgen van de openbare ruimte en de (on)veiligheid in Nederland wordt hieronder een aantal onderwerpen belicht die van invloed zijn op de gemeentelijke situatie. In de eerste plaats is het belangrijk om het onderscheid te laten zien tussen de objectieve en subjectieve veiligheid. Vervolgens wordt ingegaan op de vraag hoe deze mate van veiligheid wordt beïnvloed.

2.1.1: Objectieve en subjectieve veiligheid

Er is een groot aantal factoren die bepalen of de openbare ruimte in een gebied als (on)veilig wordt gezien. Deze veiligheid is in twee typen te onderscheiden, de objectieve en de subjectieve veiligheid. Objectieve veiligheid komt tot uiting in feitelijke cijfers (politiecijfers), gebaseerd op incidenten waarbij mensen slachtoffer zijn geworden van een bepaalde misdaad⁴. Subjectieve veiligheid sluit aan bij de veiligheidsbeleving van de burgers. Het is eigenlijk de zorg die personen hebben dat zij kans lopen om slachtoffer te worden van een misdaad. Deze zorg wordt bepaald door individuele, situationele en sociaal-culturele factoren. De individuele zorg ontstaat door de ervaring uit het verleden, bepaalde levensstijl en dagelijkse activiteiten. De situationele context wordt bepaald door de directe omgeving: hoe ziet een bepaalde openbare ruimte er uit? Van invloed is de sfeer, openheid, verlichting en uitstraling van een bepaalde plaats (in de volgende paragraaf wordt hier verder op ingegaan). Sociaal-culturele factoren zijn onder andere de media, individualisering en internationalisering van de samenleving. Deze drie factoren bepalen de mate van het subjectieve veiligheidsgevoel (Baggerman & Bootsma, 2009).

⁴ Bepaalde handeling waarbij de wet wordt gebroken.

Subjectieve veiligheid kan tot onnodige onveilige gevoelens leiden. Het komt vaak voor dat mensen zich onveilig voelen op plaatsen waar de statistieken hier geen aanleiding voor geven. Dit imagoprobleem komt veel voor bij bepaalde 'krachtwijken'⁵. Door subsidies zijn deze wijken op het gebied van objectieve veiligheid sterk verbeterd, al komt dit niet terug in de subjectieve veiligheid. Een goed voorbeeld is de Bijlmer in Amsterdam-Zuidoost. De objectieve veiligheid is verbeterd, maar omdat dit niet zo wordt ervaren door bewoners en buitenstaanders (de subjectieve veiligheid) behoudt de wijk een slecht imago (KEI, 2011).

2.1.2: Invloeden op de objectieve veiligheid

Objectieve veiligheidscijfers zijn afkomstig van politiecijfers, die bij het CBS bekend zijn. Aan de hand van diverse onderzoeken in het verleden, is een aantal factoren te benoemen die de objectieve veiligheid beïnvloeden. Onderstaand een overzicht van deze factoren, die direct of indirect verband houden met de openbare ruimte:

Dreiging en sociale overlast:

Deze vorm van overlast komt voort uit de overlast van jongeren, die vaak ook verantwoordelijk zijn voor drugs- en drankoverlast, jeugdcriminaliteit, gewelddelicten en straatroven.

Sociale overlast door jongeren (veelal in combinatie met drank of drugs gebruik)

⁵ Woongebieden waar extra investeringen werden gedaan om sociale, fysieke en economische problemen te verkleinen.

Fysieke verloedering:

Verloedering die hier onder valt zijn bekladding van muren, rommel op straat en de vernieling van straatmeubilair.

Overlast van vermogensdelicten:

Hieronder worden diefstallen van goederen verstaan, zoals het stelen van fietsen, inbraken of beschadigen van spullen.

2.1.3: Invloeden op de subjectieve veiligheid

Er is een aantal factoren die de maten van subjectieve veiligheid beïnvloeden. De onderstaande factoren (opgesteld door KEI) hebben direct verband met de openbare ruimte:

Zichtbaarheid:

Het gevoel van veiligheid wordt sterk beïnvloed door de zichtbaarheid. Zichtbaarheid wordt bepaald door zichtlijnen, verlichting en aanwezigheid van andere mensen. Het is dus een kwestie van elkaar vertrouwen. Het vertrouwen ontstaat door elkaar vooraf te kunnen inschatten.

Ontmoetingen:

Het ontmoeten van mensen helpt erbij om de omgeving in te schatten en hierbij dan ook een mate van vertrouwen te krijgen. De organisatie van activiteiten in en het ontwerp van de omgeving bepalen mede of er ontmoetingen kunnen plaatsvinden en in welke frequentie.

Eenduidigheid:

De eenduidigheid van een gebied geeft aan voor wie het gebied beschikbaar is: geheel openbaar, semi-openbaar of privé en wie hier verantwoordelijk voor is. Semi-openbare ruimtes zorgen in veel gevallen voor problemen, omdat niemand zich verantwoordelijk voelt voor het gebied, waardoor ook weer een onveilig gevoel ontstaat.

Toegankelijkheid:

Toegankelijkheid is een belangrijke factor voor het subjectieve veiligheidsgevoel. Indien gebieden heel toegankelijk (veel vluchtroutes) of heel ontoegankelijk zijn (ingesloten gevoel) zal dit voor een gevoel van onveiligheid zorgen.

Aantrekkelijkheid:

In gebieden die als aantrekkelijk worden ervaren, voelen mensen zich sociaal veiliger. Deze aantrekkelijkheid blijft subjectief bepaald. Toch is er een aantal waarden te noemen die door veel mensen als prettig wordt ervaren. Dat zijn onder andere gebieden met veel 'groen' en 'natuur'. Grootschalige gebieden als De Uithof in Utrecht worden als minder aangenaam ervaren, omdat de mensen zich met deze schaal ondergeschikt voelen.

De Uithof Utrecht, grootschalige openbare ruimte zorgt voor onveiligheidsgevoelens

2.2: Landelijke trends

Er is een aantal trends dat een duidelijke relatie heeft met de sociale (on)veiligheid en de openbare ruimte. Hieronder een overzicht van deze belangrijkste trends op landelijk niveau.

2.2.1: Financiële gevolgen

In het verleden werden kavel- en woningprijzen al sterk bepaald door de (directe) omgeving. Tegenwoordig blijkt dit steeds belangrijker te worden. Dit uit zich ook in de economische waarden en potentie van het gebied. Wanneer de openbare ruimte voldoet aan de wensen van de bewoners

voelen zij zich hiermee verbonden. Mensen willen graag op deze plaats verblijven, niet alleen om te wonen maar ook om te werken. Kwalitatief goede openbare ruimte zorgt dus voor een aangename plaats voor de eigen gebruikers maar ook voor bezoekers van buiten af. Dit brengt veel economische potentie met zich mee. In de toekomst wordt dan ook niet uitgesloten dat de prijzen bij kwalitatief goede openbare ruimten steeds verder zullen toenemen (Kuijpers, 2007).

2.2.2: Sociale opgave

In de krachtwijken in Nederland wordt door de aanpassingen in de openbare ruimte en de stedenbouwkundige opzet steeds vaker verwacht dat de sociale problemen van de wijken hier ook mee worden opgelost. Het is te gemakkelijk gedacht dat dit voor een algehele oplossing zorgt. Toch zorgen aanpassingen in de stedenbouwkundige structuur en de openbare ruimte wel voor een verbetering. Met name bij de 'krachtwijken' lijkt dit een positief effect te hebben. De Schilderswijk in Den Haag kan als voorbeeld worden gezien. Herstructurering heeft het probleem in de wijk verminderd maar door de sociale opgave is deze niet volledig opgelost (KEI, 2011).

Beheer van nieuwbouw in de Schilderswijk in Den Haag

2.2.3: Cameratoezicht

Er is een duidelijke toename te zien in cameratoezicht in de openbare ruimte. Vaak is dit slechts een onderdeel van een heel pakket aan maatregelen dat voor een bepaalde locatie wordt ingezet. Dit totaalpakket zorgt bijna altijd voor een verbetering in de veiligheid in de openbare ruimte. Of cameratoezicht op zich effect heeft is nog niet geheel duidelijk, aangezien onderzoek hiernaar nog beperkt beschikbaar is. De eerste evaluaties laten een vrij positief beeld zien. Zo is het veiligheidsgevoel van de bewoners en bezoekers van een cameragebied in Alkmaar verbeterd. Dit bleek bovendien ook uit de objectieve veiligheidscijfers. Ook uit een evaluatie bij het centraal station in Amsterdam is gebleken dat het toezicht van gemeentelijke camera's de subjectieve en objectieve veiligheid sterk heeft verbeterd (Flight & Hulshof, 2008).

2.2.4: Beheer

Om de kwaliteit van de openbare ruimte op peil te houden is het belangrijk om deze goed te beheren. Een steeds meer voorkomend fenomeen is het laten beheren van de openbare ruimte door bewoners. Door de bewoners te betrekken bij de ontwikkeling en het beheer van de openbare ruimte, krijgen zij een sterke binding met het gebied. Het verantwoordelijkheidsniveau en de sociale veiligheid wordt hiermee vergroot. In de Bijlmer (Amsterdam-Zuidoost) heeft dit principe zichtbaar een positief effect. Het project 'schoon, heel en veilig' werd gedurende een aantal jaren uitgevoerd tijdens de herstructurering en renovatie van de flats. Tijdens de uitvoering, waar participatie van de burger voorop stond, werd de sociale veiligheid, de openbare ruimte en het verantwoordelijkheidsgevoel sterk verbeterd (KEI 2011). Dergelijke projecten worden steeds meer uitgevoerd door diverse gemeenten. De gemeente Hoorn heeft in het college uitvoeringprogramma een vergelijkbaar project opgenomen waarbij de participatie van de bewoners centraal staat.

2.3: Situatie in Hoorn

Om een goede vergelijking te maken tussen de landelijke situatie en de situatie in Hoorn is er een goed beeld nodig van de huidige veiligheid en kwaliteit van de openbare ruimte in Hoorn. Ook in deze paragraaf is onderscheid gemaakt tussen de objectieve en subjectieve veiligheid.

2.3.1: Objectieve veiligheid

Uit de 'Stadsscan Hoorn' die in 2010 is opgesteld komt een aantal feiten naar voren. Dit is uitgedrukt in Gemeentelijke Veiligheidsindex (GVI). De GVI wordt opgesteld aan de hand van vier belangrijke criminaliteitsvormen, die eerder zijn benoemd in paragraaf 2.1.2. In deze index staat Hoorn op een 17e plaats, vrij hoog vergeleken met middelgrote gemeente in de regio. Middelgrote gemeenten als Alkmaar (22), Purmerend (98) en Zaanstad (167) scoren beter. Hoe de index is berekend en de verdere toelichting hierop is te raadplegen in bijlage 2.1.

Uit de 'Stadsscan Hoorn' komt naar voren dat vooral geweld en vernielingen binnen Hoorn hoger scoren dan het landelijk gemiddelde. Uit de scan blijkt verder nog dat in de afgelopen 4 jaar (2006 t/m 2009) winkeldiefstal, voertuigcriminaliteit en illegale handel is toegenomen. Om deze en andere vormen van criminaliteit en sociale onveiligheid te laten afnemen is het belangrijk om te weten welke vormen er zijn en wat de oorzaak hiervan is. De ontwikkeling van de objectieve veiligheid is in cijfers weergegeven in bijlage 2.2. Deze veiligheidsvorm staat ook in kaartmateriaal⁶ in bijlage 2.3 (wijken) en 2.4 (buurten). Onderstaand een overzicht van criminaliteit in Hoorn, afkomstig uit de 'Stadsscan'.

Fietsendiefstal:

De fietsendiefstal is de afgelopen vier jaar met 27% gedaald. Mede door de aanleg van (bewaakte) fietsenstallingen bij de stationsgebieden is hier het aantal diefstallen verminderd. Het centrumgebied, de stationsomgeving en de wijkcentra blijven echter nog de 'hotspot' voor fietsendiefstal. Een overzicht van het aantal diefstallen is terug te vinden in bijlage 2.5.

Autodiefstal:

Het aantal auto-inbraken en autodiefstallen is de afgelopen vier jaar toegenomen. Met de aanhouding van een verdachte is het aantal inbraken en diefstallen nu flink afgenomen (met name in de Kersenboogerd). Door de

⁶ Kaartmateriaal is afkomstig uit Stroomlijn, per kaart kunnen er vertekende beelden ontstaan omdat er tussen de verschillende kleuren/klassen geen evenredige stappen zijn te herkennen. De kleur verwijst naar een bepaalde omvang van misdaad, rood is zeer slecht, oranje is slecht, geel is matig, licht groen is voldoende en donker groen is onvoldoende. Deze kleuren zijn subjectief vastgesteld binnen de gemeente. Daarnaast zijn sommige wijken, buurten en straten groter dan andere. Hiermee kan ook weer een vertekend beeld mee ontstaan.

ruimtelijke opbouw van de wijken in met name de Grote Waal, Risdam en stationsgebied Kersenboogerd is het lastig om te controleren op diefstal. Dit uit zich ook in het aantal diefstallen die plaats vinden in deze wijk. Bijlage 2.6 bevestigt dit beeld.

Inbraak en diefstal op bedrijven (terreinen):

Het aantal inbraken en diefstallen op bedrijven is afgenomen. Deze inbraken vinden logischerwijs plaats bij bedrijventerreinen of bij kleinschalige bedrijfjes aan huis. Een overzichtkaart hiervan staat in bijlage 2.7. De afname van het aantal diefstallen en inbraken is vooral te vinden bij het verbeteren van de beveiliging door de bedrijven zelf. Daarnaast zorgt de open structuur en de ligging van de terreinen bij woonwijken voor toezicht en sociale controle.

Woninginbraak:

Uit onderzoek blijkt dat de meeste inbraken worden gepleegd in met name delen van de Grote Waal, net buiten stationsgebied Kersenboogerd en in mindere mate in Risdam. Dit zijn locaties waar de woonerven en zogenaamde bloemkoolstructuren⁷ veelvuldig voorkomen. Er zijn beperkte zichtlijnen waardoor de sociale controle beperkt is. Binnen deze wijken is er ook een groot aantal (sociale) huurwoningen terug te vinden. Bewoners

Inbraak wordt gemakkelijk door kennis van de wijk

⁷ De naam verwijst naar de stedenbouwkundige structuur van de wijken, waarin woonwijken als bloemkoolrosjes aan een hoofdstructuur ofwel de bloemkoolstronk zijn gehaakt' (KEI).

lijken minder verantwoordelijk te voelen voor de beveiliging van hun woning, of hebben hier niet de financiële middelen voor. Mede doordat de inbraken vaak plaatsvinden door de 'eigen' wijkbewoners weten zij van deze kennis goed gebruik te maken. Dit beeld wordt bevestigd door de kaart in bijlage 2.8.

Drugshandel:

Het gebruik en verhandelen van drugs vindt vooral plaats rondom de stationsgebieden en het uitgaanscentrum in de Binnenstad. Deze handel en met name het gebruik zorgt voor overlast bij de jongeren. Dit gaat vaak gepaard met vernielingen van de openbare ruimte. In mindere mate leidt de drugshandel tot straatovervallen. Wanneer er naar de kaart wordt gekeken (bijlage 2.9) is de drugshandel toch beperkt van omvang. Daarnaast is het lastig om de omvang van drugshandel in kaart te brengen aangezien de kaart is gebaseerd op feitelijke cijfers. De kans om te worden gepakt bij drugshandel is echter vrij beperkt.

Vernielingen:

De meeste vernielingen worden gepleegd in het openbaar vervoer (abri's (zie bijlage 2.10), stations en bussen zelf), maar ook openbare gebouwen en straatmeubilair worden veel vernield (veelal met graffiti). De vernielingen vinden in de gehele gemeente plaats. Landelijk gezien vinden vernielingen vooral plaats binnen het uitgaansgebied en op locaties waar jongeren hun hangplaatsen (parkjes en stations) hebben. De hangplaatsen zijn vooral terug te vinden in Binnenstad, Risdam, Kersenboogerd en Blokker (zie bijlage 2.11). Maar ook in de wijkcentra van de andere wijken is er overlast van vernielingen, al is dit in mindere mate (zie bijlage 2.12).

Geweldsmisdrijven:

Geweldsmisdrijven vinden vooral plaats in het uitgaansgebied. Oorzaak van deze misdrijven is vooral terug te vinden bij de sociale factoren (waaronder het overmatig gebruik van verdovende- en stimulerende middelen⁸). Geweldsmisdrijven vinden in mindere mate plaats in de Grote Waal, Kersenboogerd (oude gedeelte) en de Risdam (zie bijlage 2.13).

⁸ Dit zijn verschillende vormen van drugs (waaronder alcohol) welke een drogerende werking hebben.

Vernielen van abri's is populair onder de jongeren

2.3.2: Subjectieve veiligheid

In de 'Stadsscan Hoorn' is er ook onderzoek gedaan naar de subjectieve veiligheid. Ruim 400 bewoners van de gemeente zijn bevraagd over onder andere de beleving van de sociale veiligheid en de openbare ruimte. De belangrijkste uitkomsten op het gebied van de openbare ruimte en sociale (on)veiligheid zijn terug te zien in bijlage 2.14. Hieronder staan de belangrijkste bevinden uit de 'Stadsscan' beschreven:

Woonomgeving:

Ongeveer tweederde is zeer tevreden over de uitstraling en het onderhoud van de openbare ruimte. Het centrum gebied wordt als zeer prettig ervaren. Opvallend is dan wel dat een vijfde totaal niet te spreken is over het onderhoud en uitstraling van de woonomgeving. Met name de mensen in de Grote Waal en Kersenboogerd-Noord zijn hier niet over te spreken. De kaart in bijlage 2.15 bevestigt dit.

Overlast en criminaliteit:

Een derde van de bewoners vindt dat de gemeente meer last krijgt van overlast en criminaliteit. Ongeveer de helft ziet geen verschil ten opzichte van eerder. Een beoordeling van de criminaliteit per wijk is in bijlage 2.16 te zien.

Jeugdoverlast:

Dertig procent van de bewoners ondervindt overlast van (hang)jongeren. De overlast wordt met name geconstateerd in de wijken Grote Waal en Kersenboogerd. Bewoners zien het gebruik van verdovende en stimulerende middelen als de oorzaak van de overlast. De jeugdoverlast uit zich volgens de bewoners met name in vernielingen in de openbare ruimte. Waar de meeste overlast wordt geconstateerd komt naar voren in bijlage 2.17.

Participatie van de gemeente:

Uit onderzoek blijkt dat er weinig of onvoldoende wordt gereageerd op de reactie van de burgers met betrekking tot de openbare ruimte en de sociale veiligheid. Ruim veertig procent van de bewoners heeft deze mening. Hiermee menen zij dat de kwaliteit van de openbare ruimte onvoldoende wordt beheerd en hiermee verslechtert.

Participatie van de bewoners:

Onderzoek brengt naar voren dat de burger een actieve rol moet gaan aannemen. De sociale controle kan worden verbeterd en het aanspreken van elkaar op gedrag kan ook worden verbeterd. Een goed voorbeeld is de eerdere samenwerking tussen de gemeente, stichting Netwerk en de bewoners in de Grote Waal wat duidelijk haar vruchten heeft afgeworpen.

2.3.3: Objectieve en subjectieve veiligheid

Wanneer de objectieve en subjectieve veiligheid binnen de gemeente worden vergeleken is er een aantal duidelijke overeenkomsten te zien. Het subjectieve veiligheidsgevoel heeft een duidelijk verband met de objectieve gegevens (werkelijke statistieken) afkomstig uit de 'Stadsscan Hoorn'. Deze overeenkomst is op landelijk niveau lang niet altijd terug te zien.

2.4: Trends in Hoorn

Binnen de gemeente is een aantal trends te zien die van invloed zijn op de ontwikkeling van de sociale veiligheid en de openbare ruimte. In deze paragraaf zullen deze worden benoemd. Opvallend is dat deze trends grotendeels aansluiten op de landelijke trends.

2.4.1: Identiteit

Hoorn is meer dan twintig jaar een groeikern geweest. Hiermee lag de focus puur op het vinden van woonruimte voor nieuwe bewoners. In deze periode is er vooral op kwantiteit ingezet en beperkt op kwaliteit. Dergelijke problemen doen zich door heel Nederland voor en hiermee is Hoorn dus geen uitzondering. Door de snelle groei van de gemeente was het moeilijk om de publieke voorzieningen met dit tempo mee te laten ontwikkelen. De snelle uitbreiding zorgde voor een opbouw waarbij werd ingezet op het sociale, de wijkgedachte. Door deze ontwikkeling werden er beperkt grenzen gesteld. Er ontstond een grote hoeveelheid aan (sociale) huurwoningen die een ander type bevolking aantrokken. Momenteel is de gemeente zich aan het ontwikkelen tot een complete gemeente. Hiermee is de identiteit van Hoorn (decennia lang als groeikern) aan het veranderen.

2.4.2: Sociale karakter

Niet alleen Hoorn maar de hele regio West-Friesland staat landelijk bekend als een regio waar veel overlast wordt ondervonden door overmatig drank en drugsgebruik. Uit onderzoek komt naar voren dat dit gebruik te maken heeft met het gesloten karakter van de bevolking. Daarnaast heeft West-Friesland een lage sociale status door relatief veel laag opgeleiden en het ontbreken van grote multinationals. Tevens zijn er geen hbo- of universitaire opleidingen. Met name onder de jeugd komen in hoge mate psychologische problemen voor. Dit is ook terug te zien in het hoge aantal zelfmoorden of pogingen daartoe. Door de nuchtere en gesloten houding van de bevolking, met name onder de jongeren, worden deze problemen vaak niet geuit. Dit vindt haar oorzaak in de ouderwetse sociale structuren⁹ binnen de regio. Emoties komen in combinatie met gebruik van drank en drugs sterker naar boven dan gebruikelijk. Frustraties en problemen worden hierdoor vaak geuit in openlijke geweldpleging. Het aantal incidenten in deze vorm van misdaad is dan ook voor een groot deel hierdoor te verklaren (Weeda, 2008 & Westfriland, 2011). Oplossingen hiervoor zullen dus vooral in de sociale en economische aspecten moeten worden gezocht.

⁹ Werken op jonge leeftijd en de homogene samenleving binnen de kernen.

2.4.3: Jongerenoverlast

Met de groei van de gemeente is Hoorn een middelgrote gemeente met een belangrijke regionale functie geworden. Hoorn heeft dan ook te maken gekregen met de overlast en problemen die zich voordoen bij een gemeente van dergelijke omvang. Belangrijk is dat er op de huidige en toekomstige problemen wordt ingespeeld. Een goed voorbeeld is de toenemende overlast van jongeren in de gemeente. Zorgwekkend is de trend van een aantal jongeren dat van kleine misdadigers langzaam doorgroeit naar grotere criminelen (Entius, 2011). Uit de 'Stadsscan Hoorn' komt naar voren dat de jongeren zorgen voor de grootste problemen met betrekking tot de openbare ruimte en de gevoelens van onveiligheid van de burger.

Uit onderzoek van de 'Stadsscan' en conform het landelijk beeld van deze regio West-Friesland blijkt dat met name onder de jongeren overmatig alcohol en drugs wordt gebruikt. Door de bewoners wordt aangegeven dat de jongeren in combinatie met deze middelen voor de meeste problemen zorgen. Door de gemeente wordt en zal hier verder op worden ingespeeld. Zo is in het verleden al de uiterste toegangstijd van de horeca vervroegd, wat de overlast op straat heeft verminderd. Daarnaast zullen in de toekomst de coffeeshops in de Dubbele Buurt worden verplaatst naar de rand van de stad. Hiermee moeten de gevoelens van sociale veiligheid en de openbare ruimte een kwalitatieve impuls krijgen.

2.4.4: Cameratoezicht

In navolging van de landelijke trends is ook Hoorn bezig met het onderzoeken en uitvoeren van cameratoezicht op enkele 'hotspots'¹⁰. Het gaat hier dan om de stationsgebieden en het uitgaansgebied, plaatsen waar veel vernielingen en geweldsincidenten voorkomen. Conform de landelijke trend zal er naast cameratoezicht strenger worden gehandhaafd op deze locaties. Het pakket aan maatregelen zal naar verwachting leiden tot een verbetering van de objectieve en subjectieve veiligheid op deze locaties.

¹⁰ Cameratoezicht zal allereerst plaatsvinden bij de Dubbele Buurt (locatie coffeeshops) en op langere termijn bij de stations en de Roode Steen en het Kerkplein (uitgaansgebied).

2.4.5: Beheer

Zoals eerder in subparagraaf 2.4.1 naar voren is gekomen, is Hoorn zich aan het omvormen van een groei- naar een beheergemeente. Hoorn streeft er naar een schone, hele en veilige gemeente te zijn en hierin te verbeteren. Inspelend op de vergrijzing wordt er naar gestreefd om de openbare ruimte te beheren op een manier dat deze toegankelijk is en sociaal veilig aanvoelt voor senioren. Daarbij moet niet uit het oog worden verloren dat de openbare ruimte geschikt blijft voor andere doelgroepen. Essentieel hierbij is dat de openbare ruimte vooral goed wordt beheerd, waardoor het haar huidige kwaliteiten niet verliest (CUP, 2010¹¹).

Beheer van de openbare ruimte in het Julianapark

¹¹ College-uitvoeringsprogramma gemeente Hoorn 2010-2014.

H3: Analyse op gemeentelijk schaalniveau

In het voorgaande hoofdstuk is naar voren gekomen hoe de bewoners in Nederland en in Hoorn denken over de openbare ruimte en de sociale veiligheid in hun woonomgeving. Om een goed beeld te krijgen van de openbare ruimte is het noodzakelijk om de gemeente te analyseren en te vergelijken. In het voorgaande hoofdstuk is al een bredere analyse gedaan van de gemeente. Daarbij zijn diverse factoren belicht (o.a. de sociale en economische invloed op een gebied). In dit hoofdstuk is hier beperkt op ingegaan. De nadruk ligt op de opbouw en de stedenbouwkundige structuren binnen de gemeente.

3.1: Vergelijking gemeentes

Uit de 'Stadsscan' is naar voren gekomen dat Hoorn met een 17e plaats slecht scoort. Om te kijken of Hoorn ondermaats scoort onder de middelgrote gemeentes, is een vergelijking opgesteld. Deze vergelijking is gecompliceerd omdat geen gemeente exact hetzelfde is. Daarbij speelt mee dat na 2007 beperkt de vergelijking is gemaakt tussen verschillende gemeentes. De gemeentelijke veiligheidsindex is na 2007 niet meer opgesteld door wijzigingen in de rekenmethode. Er ontbreekt een éénduidig systeem voor een nieuwe index. Minister Opstelten is bezig om een nieuwe rekenmethode te ontwikkelen. Voordat een nieuwe index is ontwikkeld zullen er geen gemeentelijke veiligheidsindices worden uitgegeven. Om een vergelijking te maken tussen de gemeente Hoorn en andere gemeentes is naar een select aantal factoren gekeken. De gemeente moet een regionale functie hebben, de omvang van een middelgrote stad, vergelijkbare morfologie en het type bewoners moet aansluiten bij de gemeente Hoorn. Onderstaand staan deze factoren verder uitgewerkt en wordt een vergelijking gemaakt met andere gemeentes (aan de hand van de gemeentelijke veiligheidsindex, periode 2004 t/m 2007). Voor Hoorn is ook gekeken hoe deze factoren zich na 2007 hebben ontwikkeld.

3.1.1: Gekozen gemeentes

De gemeentes die zijn gekozen voor de vergelijking zijn: Alkmaar, Gouda, Harderwijk, Lelystad en Purmerend¹². Deze gemeentes zijn gekozen omdat zij (sterke) overeenkomsten hebben met Hoorn. De mate van overeenkomst wordt bepaald door de onderstaande factoren. Per gemeente komen bepaalde factoren sterker naar boven dan andere. Een vergelijking hiervan is terug te vinden in bijlage 3.1.

¹² In alfabetische volgorde.

Regionale functie:

Hoorn geldt als het centrum van de regio West-Friesland. Voor vergelijkbare gemeentes is gekeken of zij net als de gemeente Hoorn een belangrijke regionale rol vervullen op het gebied van wonen, werken en recreatie.

Hoorn heeft een belangrijke regionale functie binnen de regio Westfriesland

De omvang:

Om een goede vergelijking te maken tussen Hoorn en andere gemeentes, is het belangrijk dat het qua oppervlak en inwoners de omvang heeft van een middelgrote gemeente¹³.

Morfologie:

De gemeente Hoorn bestaat uit een oude binnenstad en een grote naoorlogse 'huizenzee' hierom heen. Voor het vergelijken van gemeentes is het belangrijk dat deze een vergelijkbare ontwikkeling hebben doorgemaakt. Deze ontwikkeling uit zich in een bepaalde kenmerkende stedenbouwkundige structuren en opbouw. Hierdoor zullen de vergelijkbare gemeentes dezelfde kwaliteiten en problemen ervaren met de openbare ruimte.

¹³ Een middelgrote gemeente heeft tussen de 40.000 en 100.000 inwoners.

Bewoners:

De bewoners zijn van grote invloed op een bepaalde beleving en gebruik van de openbare ruimte. Daarnaast zijn de economische en sociale achtergrond van de bewoners belangrijk voor een goede vergelijking.

Tijdens het selecteren van de gemeentes is er een beleidsinventarisatie uitgevoerd. Opvallend is dat uit deze korte inventarisatie blijkt dat de gemeentes een vergelijkbare aanpak hebben op het gebied van veiligheid. Deze aanpak sluit nauw aan bij de eerder benoemde landelijke trends in paragraaf 2.2.

3.1.2: De vier clusters

De gemeentelijke veiligheidsindex is opgebouwd uit vier clusters. De betekenis en de ontwikkeling van deze clusters, ook ten opzichte van andere gemeentes, staat hieronder weergegeven.

Diefstal¹⁴:

In bijlage 3.2 staat een tabel met de diefstal index. Opvallend is dat Hoorn een toename heeft in het aantal diefstallen terwijl bij de andere gemeentes een forse daling te constateren is. Uit de 'Stadsscan' en de meest recente gemeentelijke cijfers (over 2010) komt naar voren dat er langzaam sprake is van een daling. Toch blijft de index nog fors hoger dan bij de vergelijkbare gemeentes, een zorgwekkend gegeven. De diefstallen vinden met name plaats in gebieden met een onoverzichtelijke structuur en een groot aantal vluchtwegen. Gebieden met een dergelijke structuur komen veelvuldig voor in Hoorn.

Inbraak¹⁵:

In bijlage 3.3 komt naar voren dat Hoorn een goede stap heeft gemaakt in het tegengaan van inbraken. In het verleden (2004) scoorde Hoorn het slechtst in vergelijking met de andere gemeentes. Met de jaren is de index sterk verbeterd en ligt deze in 2007 bijna op het landelijke gemiddelde, de 'Stadsscan' bevestigt dit beeld. Uit de meest recente cijfers komt naar voren dat dit aandeel nu ongeveer gelijk blijft. Het verder tegengaan van inbraken blijft nodig maar is zeker geen topprioriteit.

14 Onder diefstal wordt verstaan: diefstal uit motorvoertuigen, autodiefstal, fietsendiefstal en zakkenrollerij.

15 Hieronder wordt woninginbraak of diefstal uit woningen verstaan.

Geweld¹⁶:

In bijlage 3.4 valt op dat alle geselecteerde gemeentes op geweld zorgwekkend hoog scoren vergeleken met het landelijke gemiddelde. Opvallend is dat het aantal geweldsincidenten tot 2007 in Hoorn geleidelijk afliep om vervolgens weer sterk te stijgen. Er is met name een stijging te zien in het aantal straatroven en bedreigingen. De oorzaak van het hoge aantal geweldsincidenten is vooral te zoeken in het sociale aspect. De regio West-Friesland en de gemeente Hoorn worden gekenmerkt door een relatief groot aantal sociale problemen.

Vernieling¹⁷:

Uit bijlage 3.5 en de gemeentelijke veiligheidsindex blijkt dat het aantal vernielingen jarenlang op het zelfde niveau is gebleven, de 'Stadsscan' bevestigt dit gegeven. Het hoge aantal vernielingen vindt vooral haar oorzaak bij hangjongeren en het uitgaan. Opvallend is dat cijfers van 2010 laten zien dat het aantal vernielingen zeer sterk is afgenomen. De verwachting is dat Hoorn nu gemiddeld scoort met de vergelijkbare gemeentes.

Vernieling van straatmeubilair in het Wilhelminapark

16 Dit zijn bedreigingen, mishandelingen, straatroven, aanranding en verkrachtingen.

17 Vernieling en vandalisme in de openbare ruimte.

3.1.3: Index totaal¹⁸

Uit de totaal index in bijlage 3.6 is te zien dat Hoorn nog steeds slecht scoort, niet alleen vergeleken met het landelijk gemiddelde maar ook met de referentiegemeentes. Uit de tabellen in de bijlage (3.2 t/m 3.5) komt naar voren dat Hoorn alleen op inbraak relatief goed scoort vergeleken met de referentiegemeentes. Met name over de vernielingen en het geweld moet Hoorn zich zorgen maken.

Opvallend is dat bij de berekening van de index alle vier clusters (diefstal, inbraak, geweld en vernieling) even zwaar meewegen. De indices van de clusters zijn bij elkaar opgeteld en vervolgens gedeeld door het aantal clusters (4). De cluster vernieling zorgt voor enige discussie, aangezien op het eerste oog de impact op een persoon bij vernielingen in het openbaar vele malen kleiner is dan bijvoorbeeld een inbraak. Een inbraak geeft een inbreuk op de privacy. Wanneer wordt gekeken naar het absolute aantal vernielingen scoort Hoorn hier hoog vergeleken met de andere gemeentes. Wanneer deze cluster wordt gescheiden van de overige clusters, of een ander gewicht krijgt zal de totaal index een stuk beter zijn voor Hoorn. Toch moet de status van de vernielingsindex niet worden onderschat aangezien vernielingen een negatieve spiraal van verloedering kunnen betekenen voor de wijk. Dit kan leiden tot aantrekking van een bepaalde groep bewoners wat weer kan leiden tot crimineel gedrag (Vlasblom, 2008).

Opvallend blijft dat Hoorn bij de vergelijkbare gemeentes slecht scoort. Terwijl tijdens de selectie van vergelijkbare gemeentes is gekeken of de stedenbouwkundige opbouw en structuren aansloten bij die van Hoorn. Dit kan betekenen dat de grootste oorzaak voor de slechte score niet aan de stedenbouwkundige opbouw ligt, al is deze wel van invloed. De oorzaak voor de problemen in Hoorn lijkt vooral te liggen in de eerder benoemde sociale en economische factoren. Nader onderzoek moet uitwijzen of deze aanname gedaan mag worden. Dit onderzoek bekijkt uitsluitend de verhouding tussen de sociale veiligheid en de openbare ruimte die duidelijk verband hebben met stedenbouw. De stedenbouwkundige opzet en de inrichting van de openbare ruimte spelen ook een belangrijke rol in het ontstaan van criminaliteit. In de volgende paragrafen zal hier de nadruk op liggen en komt dit naar voren.

¹⁸ De totaal index is opgebouwd uit het gemiddelde van de diefstal-, inbraak-, geweld- en vernielingsindex.

3.2: Gemeente Hoorn

Wanneer naar de opbouw van de gemeente wordt gekeken valt meteen de ligging aan het IJsselmeer op. Door de jaren heen is de gemeente zich gaan uitbreiden in de richting van de polders. De eerste grootschalige uitbreiding vond plaats rond 1910. Het Venenlaankwartier en de wijk Hoorn-Noord waren de eerste wijken die in de polders werden gebouwd. In de jaren dertig volgde een kleinschalige uitbreiding in het westen van de stad. Op deze plaats is in de jaren zestig de uitbreiding doorgezet in de vorm van de Grote Waal. Tien jaar later, in de jaren '70, is begonnen met een grootschalige uitleg richting het noorden, in de vorm van de wijken Risdam-Zuid en Risdam-Noord. Tegelijkertijd werd in het oosten van de gemeente Hoorn 80 aangelegd, met als doel de nieuwe bewoners van werk te kunnen voorzien. Vervolgens werd uitgebreid met de wijken Nieuwe Steen en Kersenboogerd.

Voor de aanleg van de wijken Risdam en Kersenboogerd waren deels gronden nodig van de toenmalige gemeentes Zwaag en Blokker. Na annexatie en grenscorrecties zijn beiden onderdeel geworden van de gemeente. Naast veel nieuwbouw is ook oude bebouwing terug te vinden uit de periode dat beide kernen nog onafhankelijk waren. In de jaren '90 hebben diverse uitbreidingen plaatsgevonden in de Kersenboogerd-Zuid. Op dit moment ontwikkelt Hoorn de Bangert en Oosterpolder, naar verwachting de laatste uitbreiding voor de komende tijd.

De Binnenstad geldt als het hart van de gemeente, met daar omheen verschillende nieuwbouwschillen. In bijlage 3.7 is de wijkindeling van de gemeente te zien. Bijlage 3.8 geeft een beeld van de leeftijdsopbouw van de wijken binnen de gemeente.

3.3: Onderscheid in wijken

Hoorn heeft op eerste gezicht een vrij homogeen karakter, de historische binnenstad met daar omheen een 'huizenzee'. Binnen deze zee is onderscheid te maken in structuren, karakters en de openbare ruimte. Bij het zien van dit onderscheid wordt het homogene karakter doorbroken.

3.3.1: Centrum stedelijk tot landelijk

Door de ontwikkeling van de gemeente (uitbreiding en grenscorrecties) is binnen Hoorn een aantal woonmilieutypologieën (afkomstig van de CBS indeling) te onderscheiden. De wijk Binnenstad is het oude centrum met een centrumstedelijke uitstraling. De wijken Grote Waal, Hoorn-Noord, Nieuwe Steen, Kersenboogerd en (in de toekomst) de Bangert en Oosterpolder hebben delen die kunnen worden gezien als ‘stedelijk buiten centrum’. Deze buurten hebben een hoge bebouwingsdichtheid waardoor de openbare ruimte een stuk compacter is opgezet dan in de rest van de gemeente. De openbare ruimte en de sfeer is vrij ‘stenig’. Uit onderzoek van het Ministerie van VROM komt naar voren dat juist deze locaties met hoogbouw, portiekwoningen/flats en sociale huurwoningen meer te kampen hebben met overlast en criminaliteit dan andere buurtkarakters. De ruimte net om de stedelijke buitencentra van deze wijken kan worden gezien als groenstedelijk centrumgebied.

‘Stedelijk buiten centrum’ in de Kersenboogerd

Het grootste deel van de gemeente kan worden getypeerd als groenstedelijk. Dit karakter komt terug in Risdam, Venenlaankwartier, Bangert en Oosterpolder, woongebied van Hoorn-Noord en het buitengebied van de Kersenboogerd.

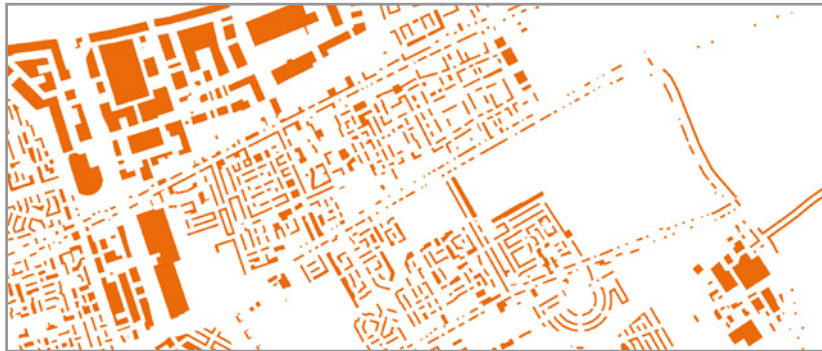
De wijken Zwaag en Blokker zijn overwegend groen en hebben een dorpskarakter. Mede door de annexatie van de oude dorpen ondervindt men hier het landelijke wonen (ABF Research, 2011). In bijlage 3.9 is een kaart te zien waarin het onderscheid wordt gemaakt tussen de woonmilieus. Belangrijk uitgangspunt hiervoor zijn de woningdichtheden geweest (bijlage 3.10).

Het dorpskarakter van Zwaag

3.3.2: Stedenbouwkundige structuren

Wanneer naar de stedenbouwkundige structuur van Hoorn wordt gekeken valt er een aantal verschillende structuren te onderscheiden. In bijlage 3.11 zijn deze structuren in beeld gebracht. Het eerste dat opvalt zijn de lange woonlinten die zowel verticaal als horizontaal door Hoorn lopen. De historische bebouwingslinten typeren het landschap buiten het stedelijke Hoorn. Zo lopen bijvoorbeeld de linten van Zwaag en Blokker ver door het landschap in. Binnen de gemeente zijn dit naast belangrijke zichtlijnen ook belangrijke (fiets)verkeersaders.

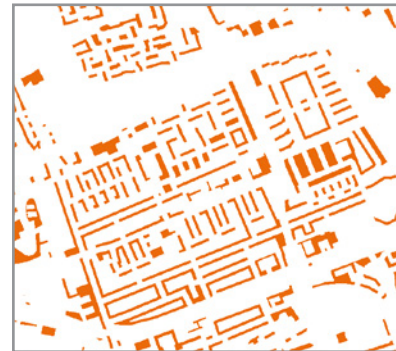

Historische bebouwingslinten lopen vanuit het landschap de gemeente in.

Een ander opvallend gegeven is dat met name de oudere wijken Binnenstad, Hoorn-Noord en Venenlaankwartier een vrij heterogeen stedenbouwkundig karakter hebben. Verschillende architectonische bouwstijlen zijn gebruikt waardoor de wijk variatie krijgt. Daarentegen zijn de wijken die hier om heen liggen (Risdam-Noord en -Zuid, de Grote Waal en het oudere gedeelte van de Kersenboogerd) een stuk homogener. Door het eenzijdige karakter in deze wijken is het lastig te oriënteren.

Tussen diverse linten in, liggen wijken die over verschillende decennia zijn ontwikkeld. Opvallend is dat bij alle wijken veelvuldig gebruik is gemaakt van de zogenaamde stempelmethode¹⁹. Met name bij de open bouwblokken zijn de stedenbouwkundige stempels terug te vinden. Dit principe komt veelvuldig voor in de wijken Hoorn-Noord, Venenlaankwartier en het oudere gedeelte van de Grote Waal.

¹⁹ Een opgestelde stedenbouwkundige structuur die veelvuldig wordt herhaald in een bepaalde wijk of buurt.

Stempelmethode in het Venenlaankwartier

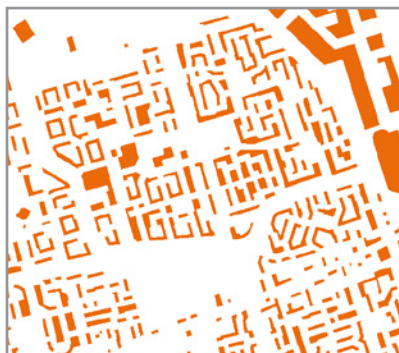

Stempelmethode in de Grote Waal

Bij de uitbreiding van de gemeente in de jaren zeventig en tachtig zijn de wijken Grote Waal (nieuwe gedeelte), Risdam en delen van de Kersenboogerd aangelegd. In die tijd werd door de planologen en stedenbouwkundigen veelvuldig bloemkoolwijken²⁰ aangelegd. Kenmerkend voor deze wijken is dat de verkeerstromen sterk hiërarchisch geordend zijn. Doorgaand verkeer wordt gescheiden van de woongebieden, de kleine buurtjes worden ontsloten met één uitgang naar de doorgaande route. In deze buurtjes lopen de straten veelal rond of dood. Op deze manier ontstaat er een autoluwe wijk die aansluit bij de wijkgedachte²¹. In het verleden is dit gedaan om openbare ruimte te creëren die kon worden gebruikt als speelplaats en ontmoetingsplek voor de bewoners. Een goed voorbeeld van deze wijkgedachte en bloemkoolstructuur is het noordelijk gedeelte van Houten. Door de vergrijzing, lichte ontgroening en individualisering van de samenleving zijn deze ruimtes langzaam een 'niemandsland' geworden en gaat de kwaliteit van de openbare ruimte achteruit. Deze achteruitgang zorgt voor vergroting van de sociale onveiligheidsgevoelens. De stedenbouwkundige structuur functioneert echter nog redelijk, de bewoners wonen over het algemeen prettig in deze wijken.

²⁰ Een term uit de ruimtelijke ordening waarmee stedelijk woonmilieu uit de periode 1970 – 1985 wordt bedoeld (kenmerken hiervan zijn beschreven bij voetnoot 7).

²¹ Een sociale idealistische gedachte en bouwstijl waarbij de bewoners hun hele leven in de wijk konden blijven wonen, door de aanwezigheid van voorzieningen en contacten binnen de wijk zelf (Tromp, 2007).

Bloemkoolstructuur in Risdam

Bloemkoolstructuur in de Grote Waal

Met de aanleg van de Kersenboogerd is er een soort kleinschaliger centrum voor Hoorn bij gekomen. In het stationsgebied is een duidelijke functiemenging te herkennen. Naast woningen zijn ook wijkvoorzieningen terug te vinden. Het gebied is stedelijk opgezet. Dit is terug te zien in de hoge dichtheden en het 'stenige' karakter. De grachtenstructuur is een belangrijk stedelijk kenmerk dat terug te zien is in de buurt. Buiten de eerste gracht verandert langzaam het karakter van de wijk, de bebouwingsdichtheden zijn lager waardoor meer ruimte is voor groen. Vanaf het centrum is een geleidelijke overgang te zien van stedelijk, naar dorps tot een landelijk karakter.

Landschappelijke lijnen

Grachtenstructuur in de Kersenboogerd

Dit landelijke karakter en de daarbij passende structuur is sterk vertegenwoordigd in de nieuwste wijk, de Bangert en Oosterpolder. De lange lijnen, die het landschap typeren, komen terug in de straten en bouwblokken. Door deze lange lijnen worden de straten overzichtelijk, dit komt de sociale veiligheid in de wijk ten goede.

Hoorn kent dus een aantal verschillende structuren die zijn mee veranderd met de landelijke trends en ontwikkelingen. Met name de jaren '70 en '80 wijken met de bekende bloemkoolstructuren zijn veelvuldig in Hoorn terug te vinden. Uit de 'Stadsscan Hoorn' is naar voren gekomen dat juist deze wijken, Grote Waal, Risdam en Kersenboogerd, minder goed scoren bij zowel de openbare ruimte als de sociale (on)veiligheid. In het volgende hoofdstuk zal een verdere analyse worden gegeven van deze wijken.

3.3.3: Demografie

Uit de 'Stadsscan Hoorn' en de cijfers van het CBS komt een aantal opvallende statistieken naar voren. Met name de wijken Grote Waal, Kersenboogerd (oude gedeelte) en Risdam verschillen met het gemeentelijk gemiddelde. Uit bijlage 3.12 blijkt bijvoorbeeld dat de inkomens van de wijken lager zijn dan het gemeentelijk gemiddelde. De voornaamste oorzaken hiervan zijn terug te vinden in de hogere werkloosheid, het lagere opleidingsniveau en de eenvoudige banen die hieraan gekoppeld zijn. Niet opmerkelijk is dan ook dat in deze wijken een hoger percentage huurwoningen is dan in de rest van de gemeente (bijlage 3.13). Ook allochtonen zijn sterker vertegenwoordigd dan in andere wijken (bijlage 3.14). Daarnaast komt een aantal opvallende gegevens naar voren met betrekking tot het aantal jongeren in wijken (bijlage 3.15). Met name het aantal jongeren in de eerder benoemde Grote Waal, Kersenboogerd en de Risdam is hoger dan in de andere wijken. In bijlage 3.16 is een uitsnede gemaakt van deze groep. Het hoge percentage jongeren in deze wijken bevestigt het gegeven dat jongeren overlast en criminaliteit plegen in de eigen wijk.

De demografische gegevens komen overeen met de landelijke oorzaken voor het ontstaan van zwakkere wijken. Mede door het hoge aantal huurwoningen en de lage koopprijs van de woningen gaan mensen met een beperkt inkomen in deze wijken wonen. Statistisch gezien vergroot dit de kans op criminaliteit en overlast. Daarnaast speelt de kwaliteit van de openbare ruimte en de stedenbouwkundige structuur een belangrijke rol.

H4: Analyse van de wijken

Krommende straten

Donkere steegjes

Speelvoorziening zonder toezicht

Groenzone zonder toezicht

Afgelegen parkeerplaatsen

Functiemenging in het centrum

In de voorgaande hoofdstukken is er een analyse gemaakt op gemeentelijk schaalniveau. Deze bevindingen gelden als uitgangspunt voor de wijkanalyse. Aan de hand van de tabel in bijlage 4.1 (kaart bijlage 4.2) zijn er locaties benoemd waar extra aandacht aan is gegeven bij de wijkbezoeken. De locaties zijn straten waar zich een onacceptabel aantal misdrijven heeft voorgedaan²². Dit hoofdstuk geeft per wijk een analyse van de stedenbouwkundige opzet en de openbare ruimte. Om een impressie van de gemeente in totaliteit te krijgen is in bijlage 4.3 een fotocollage toegevoegd. Ter verduidelijking van de locaties en straatnamen is er in bijlage 4.4 een kaart bijgevoegd.

4.1: Binnenstad (<1910)

De wijk Binnenstad is het historische centrum van de gemeente. De historische structuur is herkenbaar in smalle straten, steegjes en diverse pleinen. Nadeel van deze stedenbouwkundige opzet is de beperkte zichtbaarheid en de vele vluchtroutes. Met name tijdens het uitgaan en in de avonden zijn er veel donkere plekken (stegen). Uitgaanspubliek kan vrijwel ongezien misdrijven plegen.

Door de functiemenging in grote delen van de wijk is er een sterke sociale controle. Toch zijn er nog genoeg locaties waar deze controle beperkt is. Met name op de groenzones langs de dijk en bij de Oosterpoort is er beperkt toezicht. Dit zelfde geldt voor diverse parkeerplaatsen in de wijk. Tussen bouwblokken zijn doorsteken gemaakt naar kleinschalige parkeervoorzieningen. Bij de achterkanten van deze bouwblokken is totaal geen toezicht. Ook bij het Julianapark is er een groot parkeerterrein zonder toezicht.

Het station en dan vooral het busstation is een aandachtspunt. Overdag is het gebied druk bezocht, maar in de avonden en nachten niet. Door de ligging bij het spoor, parkeerterrein en de afstand naar woningen toe is het ongezien plegen van misdrijven gemakkelijk.

²² Onacceptabel bevonden vanuit de gemeente, deze locaties zijn oranje of rood gekleurd.

4.2: Venenlaankwartier (1910 - 1930)

Het Venenlaankwartier is een wijk met historische landschappelijke lijnen. Aan deze lange lijnen zijn langgestrekte bouwblokken gerealiseerd. De stedenbouwkundige opbouw zorgt voor eenduidigheid en overzichtelijkheid. Een locatie waar dit niet het geval is, is bij de Alexanderstraat. De woningen zijn met achterkanten naar elkaar toe gericht. Achter de woningen staan garageboxen. Deze zijn zo geplaatst dat toezicht vanuit de woningen en de openbare ruimte zeer beperkt is. Het terrein is volledig verhard waardoor een sobere indruk ontstaat. Door bankjes te plaatsen is geprobeerd de ruimte bij de wijk te betrekken. Maar de kwaliteit en het materiaalgebruik is onvoldoende om de plaats voor bewoners aangenaam te maken.

De bebouwing langs de Holenweg is verouderd en verloederd. Door de bedrijfsfuncties en de lage bebouwingsdichtheid is de controle in het gebied beperkt. Doordat bovendien de Holenweg een verbindingroute is van het centrum naar de Kersenboogerd is het een ideale locatie voor misdrijven. De leegstand, verloedering en de aanwezigheid van een jongerenhangplaats komt het veiligheidsgevoel niet ten goede.

In de wijk zijn twee parken te vinden. Het Wilhelminapark is gelegen tussen twee scholen en wordt veel gebruikt door scholieren. De fysieke verloedering komt het beeld van het park niet ten goede. Mede doordat een groot deel van de woningen met de achtertuin naar het park is gericht, is de controle op het park beperkt. Dit is ook het geval in het Julianapark. Er ontbreekt verlichting en de ligging achter de Schellinkhousterdijk maakt controle vanuit de wijk niet mogelijk.

Lange overzichtelijke bouwblokken

Fysieke verloedering, slecht imago

Achterkanten met beperkt toezicht, ideaal voor jongeren

Functies in de avond zonder controle

Geen toezicht en verlichting in park

Beplanting zorgt voor beperkt zicht

Functie met lange bezoektijden

Bouwblokken met stempelmethode

Historisch lint en zichtlijn

Spoorzone zonder toezicht

Beperkte bezoektijden

4.3: Hoorn-Noord (1910 - 1930 & 1950 - 1970)

Hoorn-Noord is een wijk met diverse functies. Opvallend is dat deze van elkaar worden gescheiden. Deze scheiding brengt een divers aantal stedenbouwkundige structuren met zich mee waardoor de wijk niet als één geheel oogt. Zoals gezegd is binnen de wijk onderscheid te maken in verschillende buurten. Bij de Holenweg zijn recreatie en sportvoorzieningen terug te vinden. De ligging tussen de Provincialeweg en de stoomtramlijn zorgt ervoor dat het gebied beperkt zichtbaar is vanuit de woonwijk. De aangrenzende woonwijk is gebouwd in lage dichtheden waardoor het toezicht nog beperkter wordt. Positief aan het gebied is het diverse aanbod aan voorzieningen. Dit zorgt voor een groot aantal bezoekers over de gehele dag.

Het woongebied, gelegen tussen het stationsgebied en de Holenweg, wordt gekenmerkt door de stempelmethode. Opvallend aan de stempels zijn de beperkte schaal en oriëntatie van de bouwblokken. In de meeste stempels is rekening gehouden met toezicht op binnenplaatsen en achterkanten. Tussen de verschillende stempels door lopen een aantal historische bebouwingslinten. De lange lijnen doorbreken de kleinschaligheid van de woonbuurtjes. Het zorgt voor de nodige zichtbaarheid en eenduidigheid.

Het westelijke gedeelte, van de wijk bestaat uit bedrijven en kantoren. Mede door de ligging nabij het station en de Provincialeweg is dit logisch. Nadeel van beide verkeersaders is het beperkte toezicht op de bedrijven die hier direct aan gelegen zijn. Daarnaast wordt het gebied maar een beperkt deel van de dag gebruikt. Buiten kantooruren om is het terrein grotendeels verlaten en is de controle zeer beperkt.

4.4: Grote Waal (1910 - 1930 & 1960 - 1980)

De Grote Waal is binnen Hoorn de meest gevarieerde wijk qua stedenbouwkundige structuren. Deze variatie is ontstaan door de verschillende ontwikkelperiodes van de buurten. Ook de veranderende stedenbouwkundige inzichten bij de realisatie speelden hierin een rol. Door deze ontwikkeling is er duidelijk onderscheid te maken in de uitstraling en kwaliteit van de openbare ruimte.

Het gebied tussen de Siriusstraat en De Weel is in zijn geheel ontwikkeld met de stempelmethode. Binnen het gebied is er op verschillende manieren met de oriëntatie van de bouwblokken omgegaan. Op plaatsen waar de bouwblokken met hun achterkant naar elkaar toe zijn gericht, ontstaan donkere achterstraten. De zone langs het spoor met de Siriusflats heeft een vergelijkbaar probleem. Door de hoogbouw, beperkte verlichting en diverse achterstraatjes zijn dit sociaal onveilige gebieden.

In het midden van de wijk, waar het winkelcentrum Grote Beer is gelegen, zijn diverse plekken in de openbare ruimte waar ongezien criminaliteit kan plaatsvinden. De oorzaak hiervan is terug te vinden in de hoge woningdichtheden. De woningen en voorzieningen in dit stedelijk buitencentrum zijn veelal opgetild om ruimte te vinden voor parkeren. Deze ruimtes zijn donker en onoverzichtelijk. Dit wordt nog verder versterkt door de verspringingen in de bouwblokken.

In het uiterste westen van de wijk is de bloemkoolstructuur te herkennen. De buurt wordt ontsloten door de hoofdverkeersader, De Weel. Aansluitend liggen kleine woonbuurtjes met een centraal gelegen samenkomstplaats. Deze plaatsen hebben de oorspronkelijke functie verloren en worden nu gebruikt als parkeerplaats. De oorzaak hiervan is onder andere te vinden in een toename van de parkeerdruk. Door de plaatsing van auto's in het midden van de buurtjes wordt het geheel onoverzichtelijk. De ruimtes zijn beperkt en komen veelal hard en stenig over. Met deze inrichting nodigt de openbare ruimte niet meer uit voor gemeenschappelijke activiteiten.

Woningen met weinig kwaliteit

Stempel voor bouwblokken

Onoverzichtelijke achterpaden

Donkere ruimte onder de woning

Stenige en grijze woonomgeving

Korte zichtlijnen

Achterkanten bij de Huesmolen

Bloemkoolstructuur

Van Aalstweg in de avond leeg

Fietspaden zonder toezicht

Blauwe Berg, in de avond verlaten

Onverlichte wandelpaden

4.5: Risdam-Zuid (1960 - 1980)

Risdam-Zuid heeft een menging van de stempelmethode en de bloemkoolstructuur. Tussen deze structuren is een aantal grootschalige voorzieningen gerealiseerd die de structuur onderbreken. De woonbuurt centraal in de wijk wordt gekenmerkt door stempels. De stempels zijn zo ontwikkeld dat er altijd vanuit minimaal één bouwblok zicht is op de achter- of zijkanten van een ander bouwblok. Opvallend is dat in de hele wijk Risdam diverse vrijliggende fietspaden terug te vinden zijn. Deze liggen vooral aan de achterkanten van de bouwblokken. Door de hoge erfafscheidingen is er geen toezicht op deze paden. Verlichting vergroot het veiligheidsgevoel op de paden, al blijft het toezicht beperkt. De buurten hieromheen hebben de bloemkoolstructuur die veel voorkomt in Risdam-Noord. Door de beperkte zichtlijnen en schuurtjes aan de voorkant van de woningen wordt toezicht bemoeilijkt. Ook het wijkcentrum De Huesmolen heeft deze onoverzichtelijke structuur. Er zijn korte zichtlijnen en donkere hoeken. Daarnaast zijn er veel achterkanten naar elkaar toe gericht waardoor de controle vooral in de avonden beperkt is. Deze eigenschappen maken het winkelcentrum in de avond een ideale plek voor (hang)jongeren.

De Blauwe Berg, de buurt in het westen van de wijk, bestaat uit een menging van diverse voorzieningen. Door de menging wordt het gebied over een lange periode van de dag bezocht. Alleen in de late avond/nacht zijn deze functies gesloten. Door de dichte beplanting en de beperkte controle vanuit de directe omgeving is het gebied ideaal voor hangjongeren. Ditzelfde geldt voor de Van Aalstweg overdag: zijn er veel bezoekers en hiermee veel controle, maar in de avond is het terrein verlaten en ideaal voor misdrijven.

Het park Risdammerhout wordt vooral gebruikt als verbinding tussen het centrum en de wijken ten noorden van de Provincialeweg. In het park liggen fietspaden en voetpaden los van elkaar. Tussen beide ligt vaak een brede groenstrook met dichte beplanting. Doordat alleen de fietspaden zijn verlicht is het lastig om op de voetpaden te worden gezien. Daarmee is het een 'ideale' locatie voor misdrijven. De objectieve veiligheidscijfers bevestigen dit beeld.

4.6: Risdam-Noord (1970 - 1980)

Risdam-Noord is een wijk binnen de gemeente waar de bloemkoolstructuur sterk naar voren komt. De tuinenbuurt in het noordoosten van de wijk is een goed voorbeeld. De zichtlijnen zijn beperkt en veel straatjes lopen dood. Door deze structuur en de vele langzaamverkeersroutes is het lastig te oriënteren in de buurt. Daarbij komt dat de openbare ruimte een duidelijke verandering ondergaat. De ruimte die in het verleden is ontworpen voor speelruimte en gemeenschappelijke activiteiten is veranderd in onoverzichtelijke parkeerruimte.

In het centrum van de wijk is het winkelcentrum Korenbloem gevestigd. Het gebied wordt gekenmerkt door de menging van wonen en diverse voorzieningen. Dit concept zorgt ervoor dat het gebied bijna de gehele dag wordt bezocht. Hiermee wordt de sociale controle vergroot. Net buiten het centrum is een aantal voorzieningen waar geen zicht op is vanuit de woonwijk. Het gebied bestaat uit een sporthal en een aantal scholen. Door de sobere inrichting en donkere plekken is het gebied aantrekkelijk voor bijvoorbeeld hangjongeren. Ook de fietstunnel bij de Ballenbrug is een populaire hangplek. Doordat beide locaties niet direct aan woningen zijn gelegen het toezicht, maar ook de overlast, beperkt.

Aan de rand van de wijk, langs de rijksweg A7 en de Westfriisiaweg, liggen diverse sport- en recreatievoorzieningen. Gelet op de verkeersdruk is de ligging nabij beide wegen gunstig. Ten zuiden van het sport- en recreatiegebied ligt de woonwijk. Opvallend is dat de woningen met de achterkant naar deze voorzieningen zijn gericht. Door deze oriëntatie is er geen toezicht vanuit de woonwijk op het gebied. Bij andere kleine buurtvoorzieningen is dit beter gedaan. Bij de groenvoorzieningen in de wijk is er bijna altijd een bouwblok met de voorkant op georiënteerd.

Korte zichtlijnen

Parkeren in openbare ruimte

Achterkanten gericht op sportpark

Toezicht vanuit woningen op park

Voorzieningen zonder toezicht

Sociaal onveilige plek

Spoor als groene buffer en barrière

Kleinschalig kantorenpark

Achterkanten van de woningen gericht naar het park

Klein opgezette buurtjes

Haaks georiënteerde woningen

4.7: Nieuwe Steen (1980 - 2000)

De Nieuwe Steen is een wijk waar duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen wonen en werken. Het spoor van de historische stoomtram kan worden gezien als zowel een groene buffer als een barrière tussen beide functies. De strikte scheiding tussen beide functies brengt naast mobiliteitsvoordelen (parkeerdruk) ook nadelen met zich mee. Buiten kantooruren is het kantorenpark verlaten, waardoor beperkt toezicht ontstaat. Met camerabewaking²³ wordt hier deels op ingespeeld. In de woonwijk zelf zijn een aantal kleinschalige bedrijfjes aan huis te vinden. Door deze functiemenging wordt de sociale controle in de gehele wijk vergroot.

Het kantorenpark is vrij kleinschalig opgezet waardoor er een soort buurtgevoel ontstaat. Dit gevoel wordt versterkt door de inrichting van de openbare ruimte. De straatjes zijn overzichtelijk en beperkt van lengte. De woonbuurten zijn op een vergelijkbare manier opgezet. Dit is terug te zien in de oriëntatie van de woningen. Voor- en achterkanten zijn naar elkaar toe gericht. Op enkele plaatsen zijn de woningen ook haaks op elkaar georiënteerd. Deze stedenbouwkundige opzet zorgt ervoor dat er weinig sociaal onveilige plekken zijn terug te vinden. Aandachtspunt is het park in het midden van de wijk. De woningen aan het park zijn met de achter- of zijkant op het park georiënteerd. Door de hoge erfafscheidingen is er geen toezicht mogelijk vanuit de woningen.

²³ In Hoorn is er parkmanagement op nagenoeg alle bedrijventerreinen. Met dit toezicht wordt de veiligheid vergroot.

4.8: Zwaag (1970 - 1980)

Net als in de Nieuwe Steen is er in Zwaag duidelijk onderscheid te maken tussen de functies wonen en werken. In Zwaag vormt het oude bebouwingslint, de Dorpsstraat, de scheiding tussen beide.

Vergeleken met bijvoorbeeld Hoorn 80 (wordt in paragraaf 4.12 benoemd) oogt het bedrijventerrein van Zwaag een stuk verzorgder. Er staan moderne gebouwen en fysieke verloedering komt zelden voor (beperkt aantal panden op het Oude Veiling terrein). Op het Oude Veiling terrein is een divers aanbod aan bedrijven en voorzieningen te vinden. Door deze functiemenging en de langere bezoekperiode is de sociale controle groot. Daarnaast speelt ook weer de goede verlichting en camerabewaking mee in het verbeteren van de veiligheid. Net als Hoorn 80 is het bedrijventerrein opgebouwd met lange rechte straten. Dit komt de overzichtelijkheid en eenduidigheid ten goede.

Binnen de woonwijk van Zwaag valt op dat er bijna overal dezelfde stedenbouwkundige opzet is gebruikt. Rijtjeswoningen zijn met de zij- of achterkanten naar elkaar toe gericht. Door deze opbouw ontstaan er veel locaties met beperkt toezicht. De plaatsing van schuttingen en parkeerplaatsen op deze locaties zorgen voor een versterking van het sociaal onveiligheidsgevoel. Positief opvallend is dat veel van deze plaatsen wel goed onderhouden zijn. Er komt zelden fysieke verloedering voor zoals dat wel het geval is in de Grote Waal en delen van de Kersenboogerd.

Sporthal Zwaag is gelegen op een locatie waar de sociale controle beperkt is. Woningen zijn met achterkanten of met voorkanten en daarvoor schuurtjes op het sportcomplex gericht. Zwembad De Wijzend, op steenworp afstand van de sporthal, kent dit zelfde probleem in mindere mate. Door de ligging van het park aan het zwembad is het toezicht minimaal. Het enige toezicht komt vanuit de seniorenwoningen bij de entree.

Moderne bedrijven

Kinderdagverblijf op bedrijventerrein

Camerabewaking op het terrein

Parkeerterrein aan achterkant

Achterkanten met schuttingen

Beperkte sociale controle sportzaal

Achterkanten naar elkaar toe

Verloedering door beperkt gebruik

Opvulling achterkanten door middel van speelvoorzieningen

Jongerenvoorziening bij park

Dichte beplanting langs fietsroute

4.9: Blokker (1980 - 1990)

De uitstraling en het dorpse karakter van de wijk is te vergelijken met die van Zwaag. De stedenbouwkundige opbouw en openbare ruimte lijken dan ook op elkaar. Ook Blokker heeft te maken met achterkanten die naar elkaar toe zijn gericht. Hierdoor ontstaan er lange onverlichte stegen waar criminelen of overlastgevers ongestoord hun gang kunnen gaan. Grotere openbare ruimte aan achterkanten worden veelal als speelruimte of parkeerplaats gebruikt. Opvallend hieraan is het verschil in kwaliteit en gebruik. Diverse plaatsen hebben te maken met fysieke verloedering.

In de wijk is een plaats gecreëerd voor (hang)jongeren. De locatie lijkt goed gekozen gezien de ligging op een parkeerterrein, tussen het winkelcentrum en een park. Op deze manier hebben bewoners weinig last van de jongeren en hebben zij toch een plaats in de wijk. Het park achter de hangplek is slecht verlicht wat voor bezoekers tot een onveilig gevoel kan leiden.

4.10: Kersenboogerd-Noord (1980 - 1990)

Bijna de gehele wijk is zo opgebouwd dat de voorkanten naar elkaar toe staan en dat de achterkanten op elkaar zijn gericht. Gevolg van deze opzet is dat er talloze steegjes en donkere achterstraten ontstaan. In andere wijken is dit ook terug te zien. Maar door fysieke verloedering en het veelvuldig plaatsen van erfafscheidingen krijgt de wijk een kil karakter. De binnenruimtes van de bouwblokken zien er door de vele (slecht onderhouden) schuttingen verlaten en verloederd uit. De binnenruimtes zijn volledig bestraat en zijn ingericht als speelruimte of parkeerplaats. In werkelijkheid worden deze ruimte hier zelden voor gebruikt omdat er nauwelijks toezicht mogelijk is. Het gebruik en de inrichting versterken de kans op misdrijven.

In de bebouwing zijn veel ruimtes gecreëerd waarbij het onduidelijk is of deze openbaar of privé zijn. In de bouwblokken zitten trapopgangen en portieken. Tevens zijn er veel onderdoorgangen ten behoeve van het fietsverkeer of het bereiken van parkeerterreinen. Door de diepte en beperkte breedte van deze doorsteken zijn deze donker. Daarbij komt ook nog dat de verlichting veelal zeer beperkt of niet aanwezig is. Dit komt de veiligheid niet ten goede.

Achterkanten naar elkaar toe gericht

Ongebruikte parkeerplaatsen

Verloedering in de wijk

Stenige achterkant zonder toezicht

Donkere onderdoorgangen

Nieuwe inrichting van achterkant

Park als buffer tussen de buurten

Zelfde achterkanten problematiek

Bevoorrading aan achterkant

Toezicht op parkeerplaatsen

Spoorzone zonder controle

Voorkant gericht op achterkant

4.11: Kersenboogerd-Zuid (1980 - 2000)

Kersenboogerd-Zuid is de grootste wijk van de gemeente. Door de omvang en de lange ontwikkelperiode wordt de wijk gekenmerkt door diverse karakters en stedenbouwkundige structuren. Dit is terug te zien in de inrichting en kwaliteit van de openbare ruimte. De verschillende buurten worden van elkaar gescheiden door middel van groenstroken of gebiedsontsluitingswegen. Goed voorbeeld hiervan is het Willem Wiese park dat als buffer en verbindingroute door de hele wijk loopt. Door de plaatsing van functies direct aan of in het park wordt het park goed bezocht.

De wijk kan grofweg in drie buurten worden onderscheiden. Dit heeft alles te maken met de ontwikkeling van de wijk. Het centrum van de Kersenboogerd is ontworpen als stedelijk centrum. Door middel van waterpartijen ontstaan er schillen om dit centrum heen. Per laag neemt de stedelijkheid af en worden de buurten steeds groener en landelijker. De buurt bij het stationsgebied is een deel dat goed te vergelijken is met de Kersenboogerd-Noord. De openbare ruimte en de vele achterkanten komen overeen. Vooral bij het centrumgebied zijn er veel achterkanten voor bevoorrading te vinden. In combinatie met achterkanten van woningen zorgt dit voor sociaal onveilige plekken. Om het centrumgebied heen zijn door de jaren heen verschillende bebouwingsschillen geplaatst. De opbouw van de eerste schil kan worden vergeleken met de Nieuwe Steen. Duidelijk te zien is dat er op een andere manier is gekeken naar achterkanten en openbare ruimte. In de buitenste schil is hier nog beter mee omgegaan. De zichtlijnen worden steeds groter en de overzichtelijkheid in de structuur neemt steeds verder toe. Ook de kwaliteit van de openbare ruimte en de omgang met parkeren wordt steeds verder verbeterd. Parkeren is geïntegreerd in het straatbeeld. Op deze manier wordt parkeren bij donkere zij- of achterkanten vermeden.

De buitenste schil wordt getypeerd door een andere oriëntatie van de bouwblokken. Voor en achterkanten worden veelvuldig naar elkaar toe gericht waardoor de controle wordt vergroot. Bij woningen waar de achterkanten naar elkaar toe zijn gericht, zijn de achterpaden breed gehouden waardoor de sociale veiligheid wordt vergroot. De smalle achterpaden in de wijk lopen veelal dood waardoor de kans op misdrijven vermindert. Ook de oriëntatie op speelplaatsen en groenvoorzieningen is in de buitenste schil een stuk beter.

4.12: Hoorn 80 (1960 - 1970)

Hoorn 80 is een bedrijventerrein dat is opgezet met lange brede straten. De lange zichtlijnen zorgen voor overzichtelijkheid en sociale controle. Daarnaast wordt het gebied voor gemotoriseerd verkeer slechts via één weg ontsloten. Dit zorgt voor een redelijk goed toezicht op de bezoekers van het terrein. Daarbij worden de hoofdroutes op het terrein goed verlicht en bewaakt met camera's. De locaties waar misdrijven zich voordoen zijn dan ook plaatsen waar de zichtlijnen beperkt zijn, maar ook locaties waar camerabewaking en verlichting beperkt of niet aanwezig is. Dit is met name aan de randen van het terrein.

Opvallend voor het terrein is het grote kwaliteitsverschil en uitstraling van de bebouwing en directe omgeving. Goed beheerde bedrijven staan naast verloederde leegstaande panden. Deze verloederde bedrijven kunnen mede door de beperkte beveiligingsmaatregelen aantrekkelijk zijn voor het plegen van misdrijven. Dit zelfde geldt voor de langzaamverkeersroute van het bedrijventerrein naar de Schellinkhousterdijk en de Kersenboogerd. De route is slecht verlicht en de sociale controle is zeer beperkt. Dit is mede te wijten aan de hogere ligging van de dijk, maar ook de ligging aan de Schelphoek.

Lange zichtlijn en ontsluitingsweg op het bedrijventerrein

Verlichting en camerabewaking

Beperkte zichtlijnen aan de rand

Fysieke verloederding

Sociaal onveilige route

Lange landelijke lijnen

Doodlopende achterpaden

Achterkanten naar elkaar toe gericht

Speelvoorzieningen bij verbindingen

Brede doorsteken

Sociaal onveilige plek bij duisternis

4.13: Bangert en Oosterpolder (2000>)

In de Bangert en Oosterpolder is er duidelijk naar het landschap gekeken bij de ontwikkeling van de wijk. De lange landschappelijke lijnen zijn terug te zien in de stedenbouwkundige structuur. Bij de ontwikkeling is ook ingespeeld op de individualisering van de samenleving. Doordat kleinschalige buurtjes ontbreken kunnen bewoners vrij anoniem leven. De sociale controle verslechtert op deze manier weer. Positief opvallend aan de wijk is dat bijna overal de voorkanten of achterkanten naar elkaar toe staan gericht. Dit zorgt aan de voorkanten voor een levendige straat maar aan de andere kant ook voor plaatsen waar beperkt mensen komen en het toezicht minimaal is. Dit is met name het geval in de smalle steegjes waar niet wordt geparkeerd met de auto. Positief aan deze steegjes is de lengte: ze zijn vrij kort en lopen dood, waardoor overlast en eventuele criminaliteit wordt bemoeilijkt. In de brede achterstraten, waar ook met de auto kan worden geparkeerd, valt het op dat er al veel verschillende type schuttingen door de bewoners zijn geplaatst. Dit zorgt voor een dichte wand en bemoeilijkt het toezicht. Door de beperkte lengte van de bouwblokken is het gemakkelijk weg te komen na een misdrijf. Daarentegen zorgt de verlichting op de achterpaden voor een betere zichtbaarheid.

Positief opvallend zijn de verbindingen tussen de voor- en achterpaden. De zijstraten zijn vrij breed opgezet waardoor er bijvoorbeeld ruimte is voor speelvoorzieningen. Op enkele plaatsen zijn ook de entrees naar de zijstraat gericht. Deze manier van ontwerpen zorgt ervoor dat er toezicht is op de zijstraten.

Door de nieuwbouwwijk loopt een aantal historische linten. Naast vele woningen zijn aan deze linten ook verschillende voorzieningen te vinden. Opvallend is dat bij veel van deze bedrijven de terreinen niet of beperkt verlicht en omsloten zijn. Bij duisternis zijn dit locaties waar sociale onveiligheid ontstaat.

H5: 'Toolkit'

Door het onderwerp en de gemeente op verschillende schaalniveaus te analyseren is een beeld gevormd van de kwaliteiten en verbeterpunten van de stedenbouwkundige opzet en openbare ruimte. Aansluitend op de analyse zal het advies ook op verschillende schaalniveaus worden gegeven. Dit advies kan worden gezien als 'toolkit' voor het verbeteren van de veiligheid.

5.1: Gehele gemeente

Voor de gehele gemeente zijn er diverse oplossingen. Het zijn algemene oplossingen en aandachtspunten die voor meerdere gemeentes bruikbaar zijn. De oplossingen zijn voor de korte termijn en de aandachtspunten voor de lange termijn. In de volgende paragraaf zal hier op diverse schaalniveaus dieper op worden ingegaan. Onderstaand een kort overzicht van mogelijke oplossingen en aandachtspunten voor de gehele gemeente²⁴.

5.1.1: Oplossingen (korte termijn)

Beheer door bewoners:

Door bewoners (gedeeltelijk) verantwoordelijk te maken voor het beheer in de eigen buurt zal het verantwoordelijkheidsgevoel toenemen. Daarbij zal een toename van het buurtgevoel de controle onder de bewoners laten toenemen.

Beveiligingsmaatregelen:

Maak bezoekers van een bepaald gebied duidelijk wat voor veiligheidsmaatregelen worden genomen. Hiermee wordt het veiligheidsgevoel vergroot. Daarnaast schrikt het ook het plegen van kleine misdrijven af.

Buurtactiviteiten:

Openbare ruimte geschikt maken voor buurtactiviteiten. De activiteiten kunnen de saamhorigheid en de veiligheid verder verbeteren.

Camerabewaking:

Camerabewaking lijkt een effectief hulpmiddel in het tegengaan van (kleine) misdrijven. Ook zien bezoekers van een bepaald gebied dat controle aanwezig is. Hierdoor wordt het subjectieve veiligheidsgevoel vergroot. Nadeel is dat de privacy van bezoekers afneemt.

²⁴ In alfabetische volgorde.

Intensief beheer:

Door de openbare ruimte intensief te beheren wordt fysieke verloedering tegengegaan. Hiermee laat de gemeente zien alert te zijn en weinig ruimte te geven voor vandalisme en verloedering. Dit vermindert indirect weer de kans op misdrijven.

Privé, semi-openbaar en openbaar:

Door duidelijk te laten zien wie de eigenaar is van een gebied kan er geen verwarring ontstaan. Op deze manier wordt het ontstaan van stukjes 'niemandsland' voorkomen. Intensief beheer is hierop ook van grote invloed.

Semi-openbare ruimte functioneert bij intensief beheer (Den Haag)

Tijdelijke functies:

Door tijdelijke functies de ruimte te geven op leegstaande kavels en gebouwen wordt langdurige leegstand voorkomen. Oude fabriekspanden kunnen bijvoorbeeld worden gebruikt voor de creatieve industrie²⁵. Dit zorgt indirect weer voor het tegengaan van fysieke verloedering en misdrijven.

²⁵ Een verzamelnaam voor beroepen in sectoren die verband hebben met kunstzinnigheid.

5.1.2: Aandachtspunten (lange termijn)

Openbare ruimte uitgifte:

Bij verkoop van openbare ruimte moet goed naar de gevolgen worden gekeken. Door verkoop van grond kan het straatprofiel en daarmee het straatbeeld gemakkelijk veranderen. Een heldere structuur ontbreekt waardoor onoverzichtelijkheid ontstaat. Dit kan weer tot gevolg hebben dat het toezicht in de buurt verslechtert.

Openbare ruimte is van grote invloed op het straatprofiel en veiligheid

Oriëntatie bebouwing:

Door bebouwing te richten op voorzieningen of een entree van een gebied neemt het toezicht toe. Met een goede oriëntatie kunnen sociaal onveilige plekken worden vermeden.

Verharding vs. groen:

Vervang stenige openbare ruimte door groen, indien dit past in het straatbeeld. Uit diverse onderzoeken is gebleken dat dit positieve invloed heeft op de leefomgeving en veiligheid (Amsterdam, groene wereldstad, 2009).

Zichtbaarheid voorzieningen:

Zorg ervoor dat publieke voorzieningen open en transparant zijn. Dit zorgt ervoor dat na sluiting voldoende zicht en controle blijft.

5.1.3: Participatie gemeente

Gedurende het uitvoeren van dit onderzoek is naar voren gekomen dat veel problemen reeds bekend zijn bij de gemeente. Aan veel van de problemen wordt gewerkt en preventieve maatregelen worden genomen. Wanneer naar de stedenbouwkundige opbouw en de openbare ruimte wordt gekeken is te zien dat per ontwikkeling is geleerd van de sterke en zwakkere punten uit het verleden. Een overzicht van kwaliteiten van de stedenbouwkundige opzet en openbare ruimte binnen Hoorn is te zien in bijlage 5.1. Voor de toekomst is het belangrijk om de ontwikkelingen van andere gemeentes in het land nauwlettend in de gaten te houden.

5.2: Thema's

Gedurende de wijkbezoeken kwam steeds duidelijker naar voren dat Hoorn in bijna de gehele gemeente te maken heeft met dezelfde kwaliteiten en verbeterpunten. De oorzaak is te vinden in de relatief korte ontwikkelingsperiode²⁶. Deze periode wordt getypeerd door een bepaalde stedenbouwkundige opzet en inrichting van de openbare ruimte. Pas na de ontwikkeling is duidelijk geworden welke eigenschappen deze stedenbouwkundige periode met zich mee brengt. Uit de wijkanalyses zijn een divers aantal verbeterpunten naar voren gekomen. Deze verbeterpunten komen terug in meerdere wijken. Hierdoor is het gemakkelijk om een aantal thema's op te stellen. Een overzicht van de thema's is hieronder terug te vinden²⁷. Deze thema's zijn herkenbaar voor andere (vergelijkbare²⁸) gemeentes. De beschreven oplossingen kunnen dan ook dienen als 'toolkit' voor andere gemeentes.

5.2.1: Achterkanten

Binnen de gemeente valt het op dat er per bouwperiode anders wordt omgegaan met de oriëntatie van achterkanten. In de oudere wijken²⁹ zijn vooral lange bouwblokken terug te vinden. Deze zijn veelal met de achterkanten naar elkaar toe gericht. Hierdoor ontstaan er lange, smalle en donkere stegen. In de verdere stadsuitbreidingen is hier anders mee

²⁶ 2/3 van de bebouwing stamt van na 1970.

²⁷ In alfabetische volgorde.

²⁸ Vergelijkbaar indien de karaktereigenschappen (regionale functie, omvang, morfologie en bewoners) van de gemeentes overeenkomen met die van Hoorn.

²⁹ Hoorn-Noord en Venenlaankwartier.

omgesprongen. De achterkanten worden haaks op elkaar georiënteerd of de voorkanten worden op achterkanten gericht. Niet alleen de stegen worden hiermee korter en overzichtelijker, maar ook het toezicht neemt toe. In de laatste ontwikkelingen in bijvoorbeeld de Kersenboogerd en de Bangert en Oosterpolder zijn eenduidige erfafscheidingen gemaakt. Deze eenduidigheid geeft een rustig en verzorgd beeld. Bij nieuwbouw of eventuele herstructurering is dit een goede mogelijkheid tot verbetering. De onderstaande schets laat een situatie zien in de Kersenboogerd. Vanuit de voorkanten is er toezicht op de achterkanten. De erfafscheidingen van woningen zijn allemaal in de zelfde stijl neergezet. Ook is een terugkerend systeem van bebouwing en beplanting terug te zien. Deze inrichting en het brede straatprofiel zorgen voor eenduidigheid en zichtbaarheid.

Voorkanten op achterkanten gericht

Mocht er toch voor worden gekozen om achterkanten naar elkaar toe te richten is het belangrijk om te letten op het profiel van de achterstraat. De Bangert en Oosterpolder is een goed voorbeeld voor de rest van de gemeente. De achterpaden zijn een stuk breder waardoor er overzicht ontstaat. Door deze achterkanten ruimer op te zetten wordt het aantrekkelijk gemaakt voor diverse gebruikers (voor kinderen bijvoorbeeld als een speelstraat). Met het aantrekken van verschillende gebruikers neemt de sociale controle toe op de inbraakgevoelige achterkanten. In de bestaande stedenbouwkundige structuren en openbare ruimte in Hoorn is het lastig deze brede achterstraten in te passen. Om de huidige achterkanten veiliger te maken kan er worden ingezet op (het verbeteren

van) verlichting. Ook het verkorten van achterstraten is een optie. Dit kan worden gedaan door deze halverwege dicht te zetten. Hiermee wordt het vluchten na een misdrijf bemoeilijkt. Gelet moet worden op de lengte van deze achterstraten. Bij een te grote diepte kan het de onveiligheid juist vergroten. Dit concept van korte of dichtgezette achterstraten is al terug te zien op diverse locaties binnen de gemeente.

Brede eenduidige achterstraten

Doodlopende achterstraatjes

5.2.2: Beheer

Het tegengaan van misdrijven en overlast heeft een duidelijk verband met de kwaliteit van de stedenbouwkundige opzet en de openbare ruimte. Beheer lijkt zelfs belangrijker dan de oorspronkelijke stedenbouwkundige opzet. Dit beeld wordt grotendeels bevestigd door de 'Broken windows' theorie van Wilson en Kelling (eerder benoemd in hoofdstuk 3 onder de naam Vlasblom). Een goed stedenbouwkundig ontwerp kan niet garanderen dat een wijk geen probleemwijk wordt als het beheer ondermaats is. De mate van beheer verschilt nogal in Hoorn. Met name in de Kersenboogerd-Noord en de Grote Waal zijn er diverse stukken te zien die slecht beheerd worden. Dit geldt niet alleen voor de openbare ruimte maar ook voor de privé-ruimte van de bewoners. Om fysieke verloederding en de verdere gevolgen hiervan tegen te gaan moeten de gemeente en bewoners hier gezamenlijk iets aan doen. De gemeente zal frequenter de openbare ruimte in vooral deze 'slechtere' delen in de gaten moeten houden. Maar ook de bewoners moeten worden aangesproken op hun verantwoordelijkheden. Duidelijk moet zijn wat de gevolgen kunnen zijn bij fysieke verloederding.

Mocht beheer geen optie zijn voor een bepaalde locatie in de gemeente zal er een nieuw ontwerp moeten worden gemaakt dat aansluit bij de wensen van de bewoners.

Openbare ruimte goed beheert, schoon, heel en veilig

5.2.3: Camerabewaking

Landelijk gezien maar ook in de gemeente Hoorn wordt het toepassen van camerabewaking populairder. Binnen Hoorn is er nog een aantal locaties waar dit de veiligheid kan verbeteren. Gebieden met een beperkt aantal toegangswegen zijn op deze manier goed te beveiligen. Maar ook voor gebieden waar grootschalige ingrepen niet mogelijk zijn is het een goed alternatief. Camerabewaking is een middel dat op korte termijn kan worden gerealiseerd. Daarnaast is het ideaal voor uitgaansgebieden en bedrijventerreinen. Met name op bedrijventerreinen in Hoorn is veel camerabewaking geplaatst. Vooral de kleinere criminelen worden hiermee afgeschrokken. Op enkele plekken in de Binnenstad liggen de plannen voor camerabewaking al klaar. Ook voor de zogenaamde ‘hotspots’ lijkt dit een goede optie op korte termijn. Aandachtspunt blijft de mogelijke privacy schending (vooral in woonwijken).

5.2.4: (Hang)jongeren

Een groot deel van de problematiek in de gemeente wordt veroorzaakt door de jongeren. Jongeren hebben behoefte om samen te komen in een informele setting. Landelijk gezien worden problemen veelal veroorzaakt omdat activiteiten of voorzieningen ontbreken voor deze groep. Belangrijk

is dan ook om op deze vraag in te spelen. Aan de hand van wijkbezoeken is opgevallen dat binnen Hoorn al diverse locaties zijn waar jongeren een samenkomstplaats hebben. Doordat niet iedere wijk of buurt deze voorziening heeft gaan jongeren hangen en overlast veroorzaken op plaatsen waar dit niet gewenst is. Veelal wordt hierop gereageerd door deze plekken aan te pakken en hiermee de jongeren te verjagen. Dit lijkt op korte termijn een goede oplossing, maar op lange termijn blijkt dit niet zo te zijn. Het probleem wordt verplaatst en niet opgelost. Daarom is het belangrijk om de voorzieningen niet weg te halen maar jongeren juist een plek te geven. Dit kan ervoor zorgen dat de overlast zich tot een bepaalde locatie in de wijk beperkt. Al is het lastig om de jongeren naar een bepaalde plaats te sturen. Door goed te kijken naar de eisen van de jongeren kan hier wel worden geprobeerd op in te spelen. Hierdoor kan een groot deel van de jongeren op die locaties bij elkaar komen en zal de overlast in de wijk verminderen. Doordat mogelijk het aantal locaties verminderd kan het toezicht houden op deze groep ook worden vergemakkelijkt. Locaties zoals in Blokker en bij de Holenweg zijn plaatsen waar zij relatief gezien andere mensen weinig tot last zijn. Met het creëren van voorzieningen op plaatsen als deze kan de overlast en kleinschalige criminaliteit uit de woonwijken worden gehaald.

Fysieke verloedering

Sociaal onveilige plek bij duisternis

5.2.5: Verlichting

Verlichting is van grote invloed op de veiligheid. Vooral de veiligheidsbeleving wordt hierdoor bepaald. Hoorn is over het algemeen goed verlicht. Langs de meeste wegen en langzaamverkeerroutes is verlichting terug te vinden. Toch is er een beperkt aantal locaties in de gemeente waar de verlichting kan worden verbeterd. Dit geldt vooral voor parken en andere openbare voorzieningen. Ook de intensiteit van het licht is niet overal voldoende. Bij onderdoorgangen of onoverzichtelijke hoeken (in de bouwblokken) zijn er nog diverse donkere plaatsen te vinden.

Voor de bestaande verlichting kan ook nog een verbetering plaats vinden. Landelijk gezien komt een groot licht-donker contrast voor in de openbare ruimte. Dit ontstaat door de (te) grote afstand tussen de lichtmasten. Door de afstand en het contrastverschil worden de ogen iedere keer opnieuw tijdelijk verblind. Dit verslechtert de zichtbaarheid en het veiligheidsgevoel. Ook de hoogte van de verlichting speelt hierin een rol. Of hierin voor Hoorn een verbetering in te maken is zal nader moeten worden onderzocht.

Een haalbare oplossing in het kader van beheer is het vervangen van de oranje/gele verlichting door wit licht. Uit diverse onderzoeken is gebleken dat de zichtbaarheid en het veiligheidsgevoel hiermee worden verbeterd (Mackinnon, 2008).

Verlichting stegen

Witte (led) straatverlichting

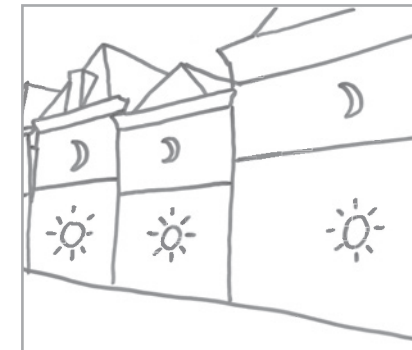
5.2.6: Voorzieningen

In de gemeente is per wijk een clustering van voorzieningen te vinden. Door de clustering ontstaan een soort van buurtjes die een beperkt deel van de dag intensief gebruikt worden. Na sluitingstijd worden deze gebieden echter maar minimaal gebruikt. Door grootschalige clustering van vergelijkbare voorzieningen is toezicht maar beperkt mogelijk. Opvallend is dat veel woningen grenzend aan de voorzieningen ook met de achterkant naar de voorzieningen zijn gericht. Om deze gebieden de hele dag te gebruiken en het toezicht te verhogen is het anders oriënteren van de woningen noodzakelijk. Een andere mogelijkheid is dat beleid wordt opgesteld waardoor geen hoge erfafscheidingen naar de voorzieningen mogen worden gericht, al lijkt deze oplossing moeilijk te realiseren. Een landelijke ontwikkeling is functiemenging met als bekend voorbeeld de woonwerkwoningen. Ook het uit elkaar halen van de voorzieningenclusters kan ervoor zorgen dat de voorzieningen kleinschaliger worden en hiermee beter controleerbaar. Ook op het gebied van multifunctioneel ruimtegebruik kan Hoorn nog veel kansen benutten.

Belangrijk is dat bij functiemenging goed wordt gekeken naar het ontwerp. Bijvoorbeeld in de Huesmolen is ondanks de combinatie voorzieningen en woningen de sociale controle beperkt. Door de onderdoorgangen en de oriëntatie van achterkanten naar elkaar toe functioneert dit gebied niet zoals het had gekund.

Functiemenging bij voorzieningen

Overdag werken en in de avond wonen

5.2.7: Zichtlijnen

Door de grootschalige uitbreiding van Hoorn in de jaren '70 wordt een groot deel van de wijk getypeerd door deze opzet. Deze periode wordt onder andere gekenmerkt door de bloemkoolstructuur en de wijkgedachte. Niet alleen de subjectieve maar ook de objectieve veiligheid is in deze buurten slechter dan elders in de gemeente. Dit heeft alles te maken met de lengte van de zichtlijnen.

Uit hoofdstuk 2 is naar voren gekomen dat zichtbaarheid en eenduidigheid belangrijke factoren zijn voor de veiligheid. Bij eventuele nieuwbouw en herstructurering is het belangrijk hierop te letten. Aandachtspunt blijft dat de zichtlijnen niet te lang worden waardoor het buurtgevoel zal ontbreken. Binnen de eigen gemeente is de wijk Bangert en Oosterpolder een goed voorbeeld naar de toekomst toe.

Lange zichtlijnen in de Bangert en Oosterpolder

H6: Mogelijke oplossingen

Uit het voorgaande komt duidelijk naar voren dat Hoorn te maken heeft met een aantal thema's die veelvuldig terugkomen. Deze sluiten aan bij de landelijke trend zodat genoeg referenties vanuit andere gemeentes beschikbaar zijn om oplossingen te geven voor Hoorn. Om tot een wijkgerichte aanpak te komen is onderstaand overzicht opgesteld. Ter verduidelijking is in bijlage 6.1 een tabel opgesteld met oplossingen per wijk. Bijlage 4.4 kan worden gebruikt om de benoemde locaties terug te vinden.

6.1: Binnenstad

Doordat de Binnenstad uit veel monumentale gebouwen bestaat en de stedenbouwkundige structuur de wijk al eeuwen typeert zijn de mogelijkheden tot grootschalige aanpassingen nagenoeg uitgesloten. Kleinschalige ingrepen voor het verbeteren van de veiligheid zijn wel mogelijk. Beter verlichten van steegjes en zijstraatjes in het uitgaansgebied lijkt een haalbare en goede oplossing. Daarnaast kan het invoeren van camerabewaking helpen in het aanpakken van problemen. Naast het uitgaansgebied is ook het Julianapark een locatie waar camerabewaking aantrekkelijk is door het beperkt aantal toegangswegen. Ondanks deze mogelijkheden blijft de historische opbouw een grote beperking in het verbeteren van de veiligheid.

6.2: Venenlaankwartier

Voor het Venenlaankwartier is een beperkt aantal aandachtspunten naar voren gekomen. De buurt in het zuidoosten van de wijk kan worden verbeterd. Bij de Holenweg doet zich veel fysieke verloedering voor en wordt de ruimte niet optimaal benut. Gezien de ligging langs de Provincialeweg is dit een gemiste kans. Ook voor de bebouwing aan de andere kant van de Holenweg zal er goed beheer nodig zijn om achteruitgang te voorkomen. Door de oriëntatie van de achterkanten en de hoogbouw in het gebied is de sociale controle bij de garageboxen beperkt. Door de ruimte tussen de garages te veraangename met meer groen, speelvoorzieningen en betere verlichting kan dit gebied een belangrijk onderdeel in de buurt worden. Door beter gebruik zal de sociale controle toenemen. Voor zowel het Wilhelminapark als het Julianapark geldt dat fysieke verloedering meteen dient te worden aangepakt. Ook het beter verlichten van beide parken zal de veiligheid ten goede komen.

Speelvoorzieningen, verlichting en groen kan het gebruik van de openbare ruimte verbeteren

6.3: Hoorn-Noord

In de wijk Hoorn-Noord valt het op dat er een sterke scheiding van functies is. Door de functies op lange termijn te mengen kan de sociale veiligheid in de wijk enorm toenemen. De meeste onveiligheid vindt plaats bij het stationsgebied en de werklocaties. Door deze locaties goed te verlichten en te beveiligen met camera's kan de veiligheid hier worden verbeterd.

Ook de sociale controle langs de Provincialeweg kan worden verbeterd. Door het zicht van de weg, de wijk in, te vergroten kan de veiligheid worden vergroot. Een goede manier hiervoor is diverse functies langs de weg te plaatsen in plaats van geluidsschermen en dichte beplanting. Voor het sport- en recreatiegebied bij de Holenweg is het gemakkelijk het gebied op korte termijn te beveiligen met een camera bij de entree van het gebied. De camera kan al het in- en uitgaande verkeer zo gemakkelijk registreren. Overige maatregelen zijn lastig gezien de ligging aan de Provincialeweg en de historische stoomtramlijn.

6.4: Grote Waal

In de Grote Waal is er een aantal locaties waar zich problemen voordoen. Het gebied bij de Siriusflats heeft te maken met fysieke verloedering. De stedenbouwkundige opzet en de oriëntatie van de bouwblokken functioneert redelijk goed. Op korte termijn is het mogelijk om de bebouwing te renoveren en een nieuwe frisse uitstraling mee te geven.

De achterstraten zullen nog beter moeten worden verlicht of een enkel bouwblok zal anders moeten worden georiënteerd zodat het toezicht wordt vergroot. De laagbouw tussen de Siriusflats haalt het kwaliteitsniveau van de hele wijk naar beneden. Door deze kleine blokjes weg te halen zal niet alleen het aanzicht verbeteren. Ook zal meer ruimte ontstaan tussen de flats zodat het gebied overzichtelijker wordt.

Voor het centrumgebied lijkt ook betere verlichting een goede optie voor de korte termijn. De donkere plaatsen onder de woningen zouden in de toekomst ook anders kunnen worden ingericht zodat met name in de avond meer toezicht is. Het eventueel toevoegen van voorzieningen of het maken van werk aan huis ruimten lijkt een goede optie voor de lange termijn.

Referentie voor woonwerkwoningen in de Grote Waal (Boxtel)

Het buurtje bij de Vijzelmolen en Watermolen oogt op een aantal plaatsen hard, donker en stenig. Langs de watergangen in de wijk oogt het een stuk vriendelijker en sociaal veiliger. Deze groene lijn kan worden doorgetrokken naar de rest van het buurtje. Daarbij moet wel worden opgelet dat goed toezicht mogelijk blijft vanuit de woningen naar de openbare ruimte. Door de dichte beplanting is dit niet overal het geval in de buurt.

6.5: Risdam-Zuid

Binnen de wijk Risdam-Zuid zijn een aantal locaties aan te wijzen die extra aandacht verdienen. Wijkcentrum De Huesmolen is onoverzichtelijk en donker. Om dit op te lossen kan op korte termijn worden ingezet op betere verlichting. Voor de lange termijn is het aan te raden de donkere overkappingen te vervangen door transparante lichte overkappingen. Daarnaast kan het gebied ook overzichtelijker worden gemaakt. Door de zichtlijnen te verlengen en de verspringende gevels te reduceren zal de veiligheid verbeteren. Voor de achterkanten geldt dat door middel van andere oriëntatie de veiligheid kan worden verbeterd. Bijvoorbeeld door de entrees van de bovenliggende woningen aan de achterkanten van de bedrijfsruimtes te plaatsen.

Voor zowel de Blauwe Berg als de Van Aalstweg is een aantal kleine ingrepen mogelijk. Doordat de Blauwe Berg op dit moment alleen toegankelijk is via één ingang kan door middel van camerabewaking makkelijk toezicht worden gehouden op de in- en uitstroom van het gebied. Bij de Van Aalstweg zijn meer toegangswegen maar bewaking lijkt een goede optie. Daarnaast kan goed beheer en beveiliging van de bedrijven zorgen voor het tegengaan van fysieke verloedering.

De Risdammerhout kan worden verbeterd door de voetpaden te verlichten. Ook het maken van een aantal doorsteken in de dichte beplanting kan de zichtbaarheid sterk verbeteren. Voor de lange termijn lijkt het plaatsen van functies in het park ook een goede optie. Vooral de strook langs de Provincialeweg is hiervoor een interessante optie, mede gezien het beperkte gebruik van het park op deze locatie.

6.6: Risdam-Noord

Risdam-Noord is voor een groot deel opgebouwd met de bloemkoolstructuur. Probleem van deze wijk is dat de openbare ruimte niet meer wordt gebruikt zoals het ooit bedoeld is. Doordat de openbare ruimte niet goed wordt benut ontstaan parkeerruimtes of leegtes. Door de bewoners meer verantwoordelijkheid en mogelijkheden te geven voor (het gebruik van) de openbare ruimte kan deze worden verbeterd. Voor de lange termijn is het beter om de zichtlijnen te verlengen en de schuurtjes anders

te plaatsen. Eventueel door de schuurtjes te verplaatsen naar de achterzijde of in een rechte lijn neer te zetten. Hiermee zullen eenduidigheid en de zichtbaarheid (vooral bij de entrees) worden vergroot.

Voor de voorzieningen net buiten het centrum en aan de rand van de wijk is het toezicht minimaal en kan een verbetering plaatsvinden. Door woningen met de voorkanten richting de voorzieningen te plaatsen wordt het toezicht vergroot. Ook het meer vermengen van functies en het beter verlichten is een optie. Voor het sportpark is het ook mogelijk de toegangswegen eventueel af te sluiten op de momenten dat niet wordt gesport.

6.7: Nieuwe Steen

Aan de hand van de analyse komt naar voren dat de Nieuwe Steen weinig te maken heeft met sociale onveiligheid en criminaliteit. Mede door de plaatsing van een aantal camera's op het kantorenterrein is geanticipeerd op mogelijke onveiligheid. Aandachtspunt voor de toekomst is het parkje in het midden van de wijk. Mochten zich in de toekomst ernstige problemen gaan voordoen dan is het mogelijk om de achtertuinten van de woningen te verbinden met het park. Hierdoor zal het toezicht worden vergroot. Ook het omdraaien van de bouwblokken behoort tot de mogelijkheden. Door de andere oriëntatie komt de entree van de woningen aan de kant van het park.

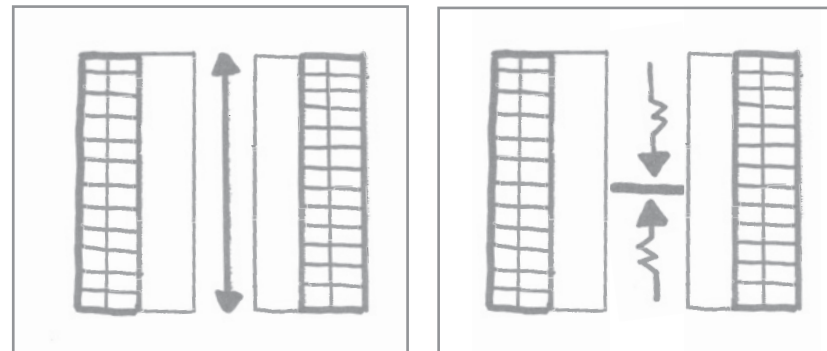

Zachte overgang van privé naar openbaar (Culemborg)

6.8: Zwaag

De bedrijventerreinen en de woonbuurten binnen de wijk geven geen aanleiding tot directe aanpak. Belangrijk is dat de wijk goed beheerd blijft waarmee fysieke verloedering wordt voorkomen. Daarnaast zou verdere functiemening op de bedrijventerreinen kunnen leiden tot toename van de sociale controle. Voor de woonbuurten is het belangrijk dat de ontwikkeling bij de achterkanten in de gaten wordt gehouden. Zonder goed beheer en controle van de bewoners kunnen deze plaatsen verloederen en locaties worden voor misdrijven.

Op korte termijn kunnen enkele stegen worden verkort door middel van een scheiding. De vluchtroutes worden hierdoor beperkt. Bij verdere ontwikkelingen is het belangrijk deze opzet te voorkomen. Of het toezicht op de achterkanten en voorzieningen moet worden verbeterd. Met name bij sporthal Zwaag is dit een aandachtspunt.

Het verkorten van achterpaden bemoeilijkt het vluchten

6.9: Blokker

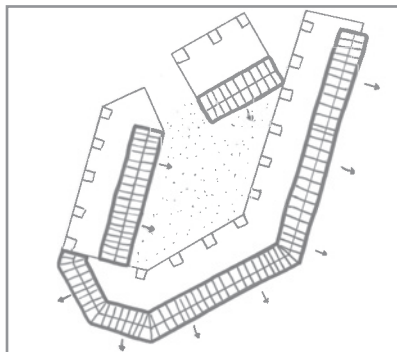
Zoals in het vorige hoofdstuk al is beschreven zijn de woonbuurten van Zwaag en Blokker goed met elkaar te vergelijken. Daarom is ook voor Blokker goed beheer het belangrijkste. Daarnaast blijven ook de achterkanten een aandachtspunt.

De hangplek in Blokker is een goed voorbeeld voor de rest van de gemeente. De jongeren hebben een eigen plaats gekregen waar ze anderen niet of beperkt tot last zijn. Met deze plek wordt ervoor gezorgd dat de jongeren zich niet ergens anders in woonbuurten of wijkcentra gaan ophouden. Wel is voor het park aan de achterzijde aan te raden om dit goed te verlichten zodat de jongeren zichtbaar zijn.

6.10: Kersenboogerd-Noord

Het grootste probleem van de Kersenboogerd-Noord is dat grote delen van de openbare ruimte niet worden gebruikt. De oorzaak hiervan is de fysieke verloedering en het beperkt toezicht. Oplossing op korte termijn is dat de openbare ruimte goed wordt onderhouden. Ook de bewoners moeten hun verantwoordelijkheid nemen en hun eigen woningen en tuinen beheren. Daarnaast moeten de donkere achterpaden en doorsteken (beter) worden verlicht.

Om het gebruik van de openbare ruimte te stimuleren zullen er bouwblokken moeten worden omgedraaid. Wanneer er één of meer voorkanten op de ruimte staan georiënteerd wordt het toezicht vergroot en zal de ruimte beter worden gebruikt. Daarnaast kan ander materiaalgebruik ook tot veraangenaming leiden. Hierin zouden buurtbewoners kunnen worden betrokken.

Andere oriëntatie van bouwblokken kan toezicht vergroten (Nachtegaal Kersenboogerd)

6.11: Kersenboogerd-Zuid

Het stationsgebied heeft dezelfde problematiek als Kersenboogerd-Noord. Voor dit gedeelte van de wijk zijn dan ook dezelfde oplossingen mogelijk. Voor de rest van de wijk is goed beheer het belangrijkste. Gezien de stedenbouwkundige opzet en inrichting van de openbare ruimte is er op korte termijn geen aanleiding tot aanpassingen. Hoe in de buitenste schil van de wijk is omgegaan met achterkanten kan worden gezien als voorbeeld voor de rest van de gemeente.

6.12: Hoorn 80

Hoorn 80 heeft te maken met een groot kwaliteitsverschil. De fysieke verloedering van (leegstaande) panden zorgt ervoor dat de kwaliteit van het terrein naar beneden wordt gehaald. Van belang is dan ook dat zoveel mogelijk panden in gebruik zijn en goed worden beheerd. Het eventueel toestaan van andere en tijdelijke functies kan hier aan bijdragen. Met de aanpak van de verloedering en het beter beveiligen van de bedrijven zelf, kan de veiligheid worden verbeterd.

Oude fabriekshal is herbestemt met een skatebaan (Amsterdam)

Voor de openbare ruimte geldt dat er een aantal onoverzichtelijke plaatsen zijn. Deze bevinden zich veelal bij bochten of doodlopende straten. Op deze plaatsen kan op korte termijn de veiligheid worden verbeterd door deze locaties beter te verlichten. Met name het stuk bij de Schellinkhouterdijk tussen Hoorn 80 en de Schelphoek verdient aandacht. Doordat in de avond beperkt tot geen activiteit plaatsvindt in dit gebied lijkt verlichting ook hier de beste optie. Op lange termijn zou een andere invulling van de Schelphoek tot veiligheidsverbetering kunnen leiden.

6.13: Bangert en Oosterpolder

In de Bangert en Oosterpolder zijn vooral de achterkanten positief opgevallen. Door te kiezen voor brede of ondiepe achterpaden is nagedacht over de sociale veiligheid. Voor de lange termijn moet de ontwikkeling van de doodlopende straatjes in de gaten worden gehouden. Door goed beheer van de openbare ruimte en door de bewoners zelf kan het gebied de huidige kwaliteit behouden en zal de kans op misdrijven beperkt blijven. Op de speelplaatsen (tussen de woningen) is op dit moment nog voldoende toezicht door de beperkte beplanting. Ook hier zal de ontwikkeling van het gebruik van deze openbare ruimte in de gaten moeten worden gehouden. Op locaties minder in het zicht (bijvoorbeeld langs de Westfrisiaweg of de historische linten, waar de verlichting en het toezicht beperkt is) kan op termijn overlast ontstaan.

H7: Conclusie

De conclusie bestaat allereerst uit de beantwoording van de deelvragen. Met de beantwoording van deze deelvragen is een antwoord geformuleerd op de probleemstelling. Het hoofdstuk wordt afgerond met enkele aandachtspunten en aanbevelingen.

7.1: Beantwoording deelvragen

In het eerste hoofdstuk is een zestal deelvragen opgesteld:

In welk type wijken is de (on)veiligheid en criminaliteit het grootst?

Criminaliteit heeft een sterke relatie met de kwaliteit van de wijk. De kwaliteit wordt bepaald door een combinatie van economische, sociale en stedenbouwkundige factoren. In deze rapportage zijn alle drie de factoren belicht. De nadruk is echter wel gelegd op de stedenbouwkundige factor.

De binding en de beleving van een wijk wordt sterk bepaald door de stedenbouwkundige opzet en de openbare ruimte. Belangrijk is dat deze aansluit op de behoefte van bewoners. Wanneer deze binding ontbreekt voelen mensen zich niet aansprakelijk voor de kwaliteit van de woonomgeving. De kans op fysieke verloedering is groot. Deze vorm van kwaliteitsvermindering komt veelvuldig voor in naoorlogse woonwijken. De oorzaak hiervan is de korte ontwikkelingsperiode (grote woningvraag na de oorlog). De nadruk heeft gelegen op kwantiteit in plaats van kwaliteit. Door individualisering van de samenleving en verandering in de bevolkingsopbouw (vergrijzing en ontgroening) sluit een groot deel van de wijken niet meer aan bij de behoefte van de huidige bewoners. Een goed voorbeeld hiervan zijn de wijken die zijn opgesteld met de wijkgedachte.

Wijken die zijn opgesteld met deze gedachte zijn onoverzichtelijk en kleinschalig opgezet waarbij buurten zijn gecreëerd. Het idee hiervan was dat de bewoners per buurt een gezamenlijke ruimte hadden voor bijvoorbeeld het organiseren van activiteiten. Binnen de wijken is over het algemeen een groot aantal huurwoningen. Huurwoningen zijn betaalbaar en trekken bewoners met een laag inkomen aan. Daarnaast zijn de bewoners van huurwoningen meestal lager opgeleid en is de werkloosheid hoger dan bij koopwoningen. Landelijk gegeven is dat een groot deel van de allochtone bevolking in deze groep valt. Door deze karaktereigenschappen is

het lastig om bewoners met een hoger inkomen naar de wijk toe te trekken. Dit heeft weer het ontstaan van een eenzijdige bevolking tot gevolg.

Wijken met een onoverzichtelijke structuur en fysieke verloedering zijn een goede voedingsbodem voor criminaliteit. De oorzaak hiervan zijn de versleten woningen en de beperkt gebruikte openbare ruimte. Wanneer wijken deze en de eerder benoemde karakteristieken hebben komen deze in een negatieve spiraal die lastig te doorbreken is. De spiraal kan niet worden doorbroken door alleen één factor te verbeteren. Het gaat om de combinatie van factoren zoals is afgebeeld in de hieronder getoond figuur (figuur 1). Een opeenstapeling van negatieve factoren zal leiden tot onveiligheid en een criminele wijk

Figuur 1: Factoren die kwaliteit van de wijken en buurten bepalen

Binnen Hoorn zijn het niet gehele wijken die 'slecht' scoren, het zijn enkele buurten. Het gaat met name om enkele buurten in de Grote Waal, Kersenboogerd en Risdam. In mindere mate geldt dit ook voor de buurten in de Binnenstad en Hoorn-Noord. Dit beeld is eerder bevestigd in bijlage 2.4.

Wat zijn de specifieke locaties waar de problemen zich voordoen?

Vanuit in het verleden uitgevoerde studies zijn standaard locaties te benoemen waar problemen zich voordoen. Gedurende de wijkanalyses en excursies is dit beeld grotendeels bevestigd. Plaatsen in de openbare ruimte waar overlast en criminaliteit wordt ondervonden zijn vaak openbare plaatsen die beperkt worden gebruikt. Dit zijn meestal plaatsen waar horeca, winkels, openbaar vervoer en speelvoorzieningen zich bevinden. Deze locaties komen overeen met die van Hoorn. Landelijk gezien worden ook problemen ervaren op locaties waar sprake is van bedrijfsclustering en locaties waar (bouw)werkzaamheden worden uitgevoerd. Hoorn heeft minder last van deze problemen. Dit is mede te danken aan de camerabewaking op specifieke locaties.

De specifieke locaties worden veelal gekenmerkt door beperkte zichtlijnen, verlichting en sociale controle. Daarnaast zijn het vaak locaties waar jongerenoverlast zich voordoet en sprake is van fysieke verloedering. Al deze eigenschappen bij elkaar zorgen ervoor dat een bepaalde plaats steeds minder aantrekkelijk wordt. Dit proces kan zich steeds verder verslechteren waardoor een sneeuwbal effect in werking treedt.

Daarnaast speelt de stedenbouwkundige opbouw een grote rol. Gebieden met veel hoogbouw en een hoge woningdichtheid hebben meer te kampen met overlast en criminaliteit dan andere gebieden. Deels vindt dit ook haar oorzaak in sociale en economische factoren. Welke gebieden dit in Hoorn zijn is reeds naar voren gekomen in de bijlagen van hoofdstuk 2, 3 en 4. Een overzicht van delicten per straat is afgebeeld in bijlage 4.2.

Sluiten deze type wijken, bevolkingssamenstelling en/of locaties aan bij de landelijke trend(s)?

Uit onderzoek naar zowel de landelijke als gemeentelijke trends en ontwikkelingen is naar voren gekomen dat de problemen van Hoorn grotendeels overeenkomen met het landelijk gemiddelde. Zoals eerder naar voren is gekomen hebben wijken een bepaald karakter. Hoorn wordt gekenmerkt door de korte ontwikkelingsperiode en een beperkt aantal karakters met weinig identiteit. Veel wijken zijn opgezet met de stempelmethode of bloemkoolstructuur.

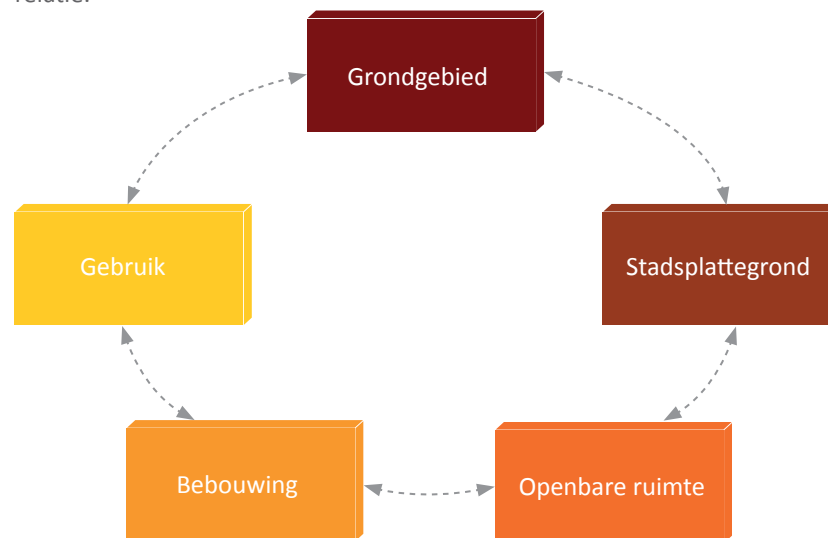
De bevolkingssamenstelling van Hoorn in zijn geheel sluit aan bij de landelijke trend. De 'mindere' buurten in Hoorn hebben de landelijke kenmerken die hierbij passen: de bevolkingssamenstelling is veelal eenzijdig. Daarnaast is er een hoge werkloosheid, laag inkomen en een laag opleidingsniveau. Ook is het percentage allochtonen in deze wijken en buurten hoger dan gemiddeld.

Ook de locaties van overlast en criminele activiteiten komen overeen met de landelijke trend. Landelijk gezien komt dit veel voor bij (openbare) voorzieningen. Binnen Hoorn is dit niet anders, alleen valt op dat bedrijventerreinen in Hoorn relatief weinig te maken hebben met problemen. Goede voorbeelden van overeenkomsten zijn de diefstallen bij het stationsgebied, de hanggroepen in de wijkcentra en de vernielingen in het uitgaansgebied.

Een opvallend gegeven is het verschil ten opzichte van het landelijk gemiddelde in de objectieve en subjectieve veiligheid. Landelijk gezien voelen mensen zich onveiliger dan de werkelijke situatie hier aanleiding voor geeft. Binnen de gemeente Hoorn is de subjectieve veiligheid positiever dan de objectieve veiligheid. Dit betekent dat het veiligheidsniveau wordt overschat door de bewoners.

Wat is de relatie met aspecten op het gebied van stedenbouw en openbare ruimte?

Stedenbouw en openbare ruimte zijn twee begrippen die niet los van elkaar kunnen worden gezien. Stedenbouw heeft een duidelijke impact op de openbare ruimte en omgekeerd. Dit is terug te zien in onderstaand figuur (figuur 2). Hieruit wordt duidelijk dat iedere factor invloed verband heeft met de ander. De stedenbouwkundige opbouw en inrichting van de openbare ruimte opbouw wordt bepaald door keuzes die aan het begin van een project worden gemaakt. Bij ieder ruimtelijk ontwerp ligt de nadruk op een bepaalde keuze. Deze keuze vormt een kader voor de overige factoren. Stedenbouw en de openbare ruimte hebben op deze manier een duidelijke relatie.

Figuur 2: Aspecten die van invloed zijn op de stedenbouw en openbare ruimte

Bij de huidige Zuid-as in Amsterdam is bijvoorbeeld de factor 'gebruik' het belangrijkste ontwerpuitgangspunt. De werkfunctie was het uitgangspunt en hier omheen is de openbare ruimte gevormd. Ook de bebouwing sluit aan bij de functie. Een ander voorbeeld is het oorspronkelijke plan van de Bijlmer in Amsterdam. Centraal stond de scheiding tussen diverse (verkeers)functies en de bebouwing is hieraan aangepast. Hier is vooral de

openbare ruimte uitgangspunt geweest bij de ontwikkeling. In het verleden stond veelal de bebouwing centraal en werd de openbare ruimte hier op aangepast.

Hoe wordt er omgegaan met deze problemen in vergelijkbare gemeentes?

Landelijk gezien is er een verschil in de aanpak van onveiligheid en criminaliteit, maar op het gebied van stedenbouw en openbare ruimte is er over het algemeen een vergelijkbare aanpak. Uit een inventarisatie van andere kadernota's veiligheidsbeleid van de gemeentes Alkmaar, Gouda en Purmerend valt een aantal zaken op. Allereerst valt op dat deze gemeentes een vergelijkbare aanpak hebben voor de problemen.

Belangrijke ontwikkeling is het inzetten op camerabewaking in uitgaansgebieden en op de eerder benoemde 'probleemlocaties'³⁰. Ook het geleidelijk vervangen van energie onzuinige gele verlichting naar duurzame witte led verlichting is in ontwikkeling binnen deze gemeentes. Landelijk gezien wordt witte verlichting toegepast op probleemlocaties. Daarnaast blijkt uit de nota's dat vooral wordt ingezet op het aanpassen van de woonomgeving aan de huidige eisen van de bewoners. Door te voldoen aan de eisen wordt geprobeerd bewoners binding en verantwoordelijkheid te geven voor hun buurt.

Gekeken naar de landelijke ontwikkeling en die van de vergeleken gemeentes komt naar voren dat Hoorn een vergelijkbare aanpak heeft.

Wat zijn haalbare oplossingen voor de gemeente Hoorn?

In het voorgaande hoofdstuk zijn diverse oplossingen gegeven op verschillende schaalniveaus. Voor de gehele gemeente zijn oplossingen te onderscheiden voor de korte en lange termijn. De oplossingen voor de korte termijn kunnen vrij snel en gemakkelijk worden uitgevoerd. De oplossingen voor de lange termijn kunnen worden gebruikt in de toekomstige planvorming. Dit zijn grootschalige ingrepen met een langere ontwikkeltermijn. Tijdens de wijkanalyses kwamen terugkerende thema's naar voren. Onderstaand een overzicht met haalbare oplossingen per thema. Deze thema's keren terug op diverse schaalniveaus.

³⁰ Eerder benoemd bij de deelvraag 'Wat zijn specifieke locaties waar de problemen zich voordoen'.

Achterkanten:

Bij toekomstige ontwikkeling moet goed worden gekeken naar de oriëntatie van achterkanten. Het haaks oriënteren of de oriëntatie van voor- en achterkanten op elkaar vergroot het toezicht. Indien achterkanten wel naar elkaar toe worden gezet wordt een breed profiel aanbevolen. De achterstraten bieden ruimte voor meerdere functies. Bij bestaande achterkanten kunnen deze halverwege worden dichtgezet om de vluchtroute te bemoeilijken. Ook het beter verlichten van achterkanten is een haalbare oplossing.

Beheer:

Intensief beheer van met name de 'mindere delen' van de Kersenboogerd, Grote Waal en Risdam is noodzakelijk. Dit beheer moet in eerste instantie door de gemeente worden uitgevoerd. Ook het betrekken van bewoners hierin is mogelijk. Bewoners moeten bewust worden gemaakt van de kwaliteit van de openbare ruimte en de invloed op de veiligheid.

Camerabewaking:

Camerabewaking is goed toepasbaar in gebieden waar aanpassingen aan de stedenbouwkundige structuren en openbare ruimte beperkt mogelijk is. Ook kan door middel van camerabewaking snel actie worden ondernomen bij de zogenaamde 'hotspot' gebieden in de gemeente.

(Hang)jongeren:

Voor jongeren zijn in Hoorn een aantal samenkomstplaatsen. Toch lijkt dit aantal plaatsen niet genoeg waardoor zij de wijk intrekken. Het aanwijzen van nieuwe samenkomstplaatsen op plaatsen waar de jongeren weinig tot last kunnen zijn is dan ook aan te raden. Dit zal gedeeltelijk tot een oplossing van het probleem leiden.

Verlichting:

Op het gebied van verlichting kan Hoorn met name in parken, bij onderdoorgangen en publieke voorzieningen nog verbeteren. Daarnaast kan op lange termijn de huidige gele verlichting worden vervangen door witte verlichting.

Voorzieningen:

Door het anders oriënteren van voorzieningen wordt het toezicht vergroot. Voorkanten moeten naar de voorzieningen toe worden gericht. Daarnaast is functiemenging een goede optie voor de lange termijn. Functiemenging zorgt gedurende de gehele dag voor toezicht in de buurt.

Zichtlijnen:

Door bij ontwikkelingen te letten op zichtlijnen kan de zichtbaarheid en eenduidigheid sterk worden verbeterd. Er moet goed worden gekeken naar de lengte van de zichtlijnen zodat het buurtgevoel niet gaat ontbreken.

7.2: Bruikbaarheid onderzoek

Dit stuk is opgesteld met als doel een advies te geven voor de verbetering van veiligheid binnen de gemeente Hoorn. Om het advies werkelijk tot uitvoering te brengen is het belangrijk dit advies in te passen in bestaand en toekomstig beleid. Dit onderzoek is vooral goed te gebruiken voor de afdelingen Stadsontwikkeling, Stadsbeheer en Veiligheid, Vergunningen en Handhaving. Maar ook andere gemeentes en organisaties kunnen dit stuk gebruiken bij de verbetering op het gebied van veiligheid.

Het onderzoek is vooral opgesteld voor het bureau Stedenbouw, Verkeer en Vervoer. Dit document kan dan ook worden gebruikt als uitgangspunt voor onder andere SPvE's³¹ en wijkvisies. Aan de hand van dit onderzoek kan er in toekomstig beleid een veiligheidsparagraaf worden opgenomen (zoals nu al het geval is met bijvoorbeeld de milieuparagraaf). Deze vertelt iets over hoe er met de veiligheid in een bepaalde ontwikkeling dient te worden omgegaan.

³¹ Stedenbouwkundig Programma van Eisen

7.3: Aandachtspunten

Deze rapportage geeft uitsluitend advies op stedenbouwkundig niveau. Overige factoren die van invloed zijn op de veiligheid en criminaliteit zijn buiten beschouwing gelaten. Voor het volledig oplossen van de onveiligheid en criminaliteit zal nader onderzoek moeten worden gedaan naar sociale en economische factoren binnen Hoorn. Zo kan een pakket aan maatregelen worden opgesteld dat per wijk of buurt verschilt. Hiermee kunnen maatwerkoplossingen worden ontwikkeld.

De gemeente Hoorn heeft gevraagd naar een stedenbouwkundige 'toolkit' die gericht is op de eigen gemeente. Omdat deze vooral op Hoorn is gericht, is de 'toolkit' niet voor iedere gemeente of organisatie bruikbaar, al zullen er wel veel overeenkomsten zijn.

7.4: Aanbevelingen

- Verwacht mag worden dat de eerder genoemde oplossingen uitvoerbaar zijn. Daarom is het aan te bevelen de geformuleerde oplossingen werkelijk tot uitvoering te brengen. Snel resultaat kan worden behaald door de korte termijn oplossingen direct uit te voeren.
- Een van de korte termijn oplossingen is het verbeteren van de verlichting. Hoe dit kan worden verbeterd moet uit nader onderzoek blijken. Vooral de intensiteit en de afstand tussen de verschillende lichtmasten is een onderzoek waard.
- Om de overlast van jongeren tegen te gaan is het aan te bevelen voorzieningen voor deze doelgroep te maken. Belangrijk is dat de inrichting van deze locaties voldoet aan de eisen van de jongeren. Indien dit niet het geval is zal het gebruik beperkt zijn. Daarom is onderzoek naar deze eisen een onderzoek waard.
- Doordat de 'toolkit' is opgesteld voor het bureau Stedenbouw, Verkeer en Vervoer zal deze niet volledig zijn voor andere bureaus en afdelingen binnen de organisatie. Het opstellen van vergelijkbare 'toolkits' voor andere bureaus en afdelingen is dan ook het overwegen waard.

- Zoals eerder is aangegeven bij de aandachtspunten is het aan te bevelen om onderzoek te doen naar sociale en economische factoren. Het is van belang om inzichtelijk te maken van welke invloed deze zijn op de sociale veiligheid en criminaliteit in de gemeente Hoorn. Aan de hand van deze bevindingen kan maatwerk worden ontwikkeld.

Hieronder vindt u een overzicht van de geraadpleegde bronnen bij de uitvoering van dit onderzoek³².

Externe publicaties:

Gemeente Rotterdam (2010). *Bouwstenen voor een kindvriendelijk Rotterdam*.

Heeling, J. & Meyer, H. & Westrik, J. (augustus 2009). *Het ontwerp van de stadsplattegrond*. (4e druk). Amsterdam: SUN

Kodde, G. (2006). *Een goed advies* (1e druk). Utrecht: ThiemeMeulenhof

Leidelmeijer, K. (december 2010). Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. *Jongerenoverlast in perspectief*.

Leupen, B. & Christoph, G. & Koring, N. & Lampe, M. & De Zeeuw, P. (2010). *Ontwerp en analyse*. (7e druk). Rotterdam: Uitgeverij 010

Meyer, H. (augustus 2009). *Het ontwerp van de openbare ruimte*. (4e druk). Amsterdam: Sun

Nederhoed, P. (2004). *Helder rapporteren* (8e druk). Houten: Bohn Stafleu Van Loghum

Ulbink, M. (2011). *Bloemkoolwijken: analyse en perspectief*. Amsterdam: De Vletter, SUN

Geraadpleegde personen:

Bos, G. Senior ontwerper SVV³³. Gemeente Hoorn

Brons, T. Planoloog & Stedenbouwkundige SVV. Gemeente Hoorn

De Bond, A. Stedenbouwkundige. BVR

De Rover, H. Stedenbouwkundige beheerder SVV. Gemeente Hoorn

Entius, P. Bureauhoofd VVH³⁴. Gemeente Hoorn

Martens, P. Tweede afstudeerbegeleider. Hogeschool Utrecht

Pit, K. Senior beleidsmedewerker SVV. Gemeente Hoorn

Plak, R. Landmeetkundige IBB³⁵. Gemeente Hoorn

Reijke, R. Eerste afstudeerbegeleider. Hogeschool Utrecht

Roest-Gijzen, S. Ontwerper openbare ruimte SVV. Gemeente Hoorn

Schuurman, M. Medewerker integrale veiligheid VVH. Gemeente Hoorn

Sikkema, M. Bureauhoofd SVV. Gemeente Hoorn

Van der Lee, J. Beleidsmedewerker Erfgoed. Gemeente Hoorn

Vos, E. Planoloog SVV. Gemeente Hoorn

Interne publicaties:

Beke, B. (2010). Beke Advies. *Stadscan Hoorn*.

College uitvoeringsprogramma 2010-2014. (december 2010). Gemeente Hoorn.

Bureau Onderzoek & Statistiek. (februari 2011). Gemeente Hoorn. (statistische gegevens over de gemeente).

Den Herder, N. (april 2011). RIGO Research en Advies BV. *Leefbaarheid in de gemeente Hoorn*.

³² In alfabetische volgorde.

³³ Stedenbouw, Verkeer en Vervoer

³⁴ Veiligheid, Vergunningen en Handhaving

³⁵ Informatiebeheer en Beleid

Groot, M. (mei 2010). Gemeente Alkmaar. *Veiligheids monitor Noord-Holland Noord, rapportage gemeente Hoorn*.

Stroomlijn Rapport. (2011). Gemeente Hoorn. (kaartdatabase voor gemeentelijke statistieken).

Internetpublicaties:

ABF Research. (januari 2011). *Woonmilieutypologie*. Geraadpleegd in maart 2011 via <http://vois.datawonen.nl/info/AbfWmtyp.html>

Alleman, T. & Penris, M. & Storm, I. (maart 2005). RIVM rapport. *Beweging en veiligheid in de wijk*. Geraadpleegd in februari 2011 via <http://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/270014001.pdf>

Baggerman, M. & Bootsma, A. (juni 2009). Defini bv. *Sociale veiligheid*. Geraadpleegd in februari 2011 via http://www.delfini.nl/FilesContent/menu/menu000183/pdf_190687_brochure_sv_delfini.pdf

Centraal bureau voor de statistiek. (december 2010). *Allochtonen per gemeente*. Geraadpleegd in februari 2011 via <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/informatie/onderwijs/gereedschappen/aardrijkskunde/allochtonen-gemeente.htm>

Centrum Criminaliteitspreventie Veiligheid (verzamel website over criminaliteitspreventie). Geraadpleegd in februari 2011 via <http://www.hetccv.nl/>

Everink, J. (juli 2002). *Openbare ruimte in Nederland moet toegankelijker, veiliger en aangenamer*. Geraadpleegd in februari 2011 via http://www.filoscoop.com/2002/openb_ruimte.htm http://www.filoscoop.com/2002/openb_ruimte.htm

Flight, S. & Hulsholf, P. (2008). DSP-groep. *Cameratoezicht*. Geraadpleegd in februari 2011 via http://www.dsp-groep.nl/getFile.cfm?file=11PHnscctv_Evaluatie_cameratoezicht-Stationseiland_Amsterdam.pdf&dir=rapport

Gemeente Alkmaar. (2009). *Samen maak je het verschil, Kadernota Integraal veiligheidsbeleid 2009-2013*. Geraadpleegd in mei 2011 via http://www.alkmaar.nl/gemeente/webcms/site/gemeente/product/politie/files/p_38219.pdf

Gemeente Amsterdam. (2009). *Amsterdam, groene wereldstad*. Geraadpleegd in april 2011 via [http://www.degroenestad.nl/cgi-bin/neosense.exe/amsterdamgroenewereldstad\[1\].pdf](http://www.degroenestad.nl/cgi-bin/neosense.exe/amsterdamgroenewereldstad[1].pdf)

Gemeente Gouda (april 2010). *Kadernota Gouds Veiligheidsbeleid 2010-2014*. Geraadpleegd in mei 2011 via www.gouda.nl/dsresource?objectid=21591

KEI kenniscentrum stedelijke vernieuwing. *Beheer openbare ruimte Bijlmermeer*. Geraadpleegd in februari 2011 via http://www.kei-centrum.nl/view.cfm?page_id=1897&item_type=project&item_id=115

KEI kenniscentrum stedelijke vernieuwing. *Den haag, Schilderswijk*. Geraadpleegd in april 2011 via http://www.kei-centrum.nl/view.cfm?page_id=1897&item_type=project&item_id=324

KEI kenniscentrum stedelijke vernieuwing. *Kei-overzicht openbare ruimte*. Geraadpleegd in februari 2011 via http://www.kei-centrum.nl/view.cfm?page_id=5557

KEI kenniscentrum stedelijke vernieuwing. *Kenmerken van openbare ruimte in vroeg naoorlogse wijken*. Geraadpleegd in februari 2011 via http://www.kei-centrum.nl/view.cfm?page_id=5616

KEI kenniscentrum stedelijke vernieuwing. *Kenmerken van openbare ruimte in woonerfwijken*. Geraadpleegd in februari 2011 via http://www.kei-centrum.nl/view.cfm?page_id=5617

KEI kenniscentrum stedelijke vernieuwing. *Ontwerp*. Geraadpleegd in februari 2011 via http://www.kei-centrum.nl/view.cfm?page_id=7359

KEI kenniscentrum stedelijke vernieuwing. *Veilig ontwerp en beheer*. Geraadpleegd in februari 2011 via http://www.kei-centrum.nl/view.cfm?page_id=7262

KEI kenniscentrum stedelijke vernieuwing. *Woonerfwijken*. Geraadpleegd in april 2011 via http://www.kei-centrum.nl/view.cfm?page_id=14348

Kuijpers, C. (november 2007). Ministerie van VROM. *Goede openbare ruimte is antwoord op verrommeling*. Geraadpleegd in februari 2011 via <http://www.stedelijkinterieur.com/pdf/Essay-SI-1-2008.pdf>

Mackinnon, M. (november 2008). *Onderzoek bevestigt link tussen witte straatverlichting en sociale veiligheid*. Geraadpleegd in april 2011 via http://www.newscenter.philips.com/nl_nl/standard/about/news/press/20081104_onderzoek_bevestigt_link_tussen_witte_straatverlichting.wpd

RIVM. *Krachtwijken met karakter, verdieping 1*. Geraadpleegd in februari 2011 via http://www.rivm.nl/bibliotheek/digitaaldepot/Krachtwijken_met_karakter-verdieping-1.pdf

Stedplan. (oktober 2003). *Effectief beheer van de openbare ruimte*. Geraadpleegd in februari 2011 via <http://www.stedplan.nl/webpage.php?mid=15?&projecten=view&id=108>

Straatinfo. (2008). *Buurtgegevens gemeente Hoorn*. Geraadpleegd in februari 2011 via http://hoorn_nh.straatinfo.nl/buurtgegevens/

Tromp, B. (april 2007). *De wonderlijke terugkeer van de wijkgedachte*. Geraadpleegd in maart 2011 via <http://www.denhaag.pvda.nl/nieuwsbericht/1472>

Van der Heijde, P. & De Jong, F. (februari 2005). Stedplan. *Veilige pleinen en parken*. Geraadpleegd via <http://www.stedplan.nl/webpage.php?mid=16&publicaties=view&id=153>

Van Gerven, L. (februari 2010). Kei kenniscentrum stedelijke vernieuwing. *KEI-atelier Veiligheid in de openbare ruimte*. Geraadpleegd in februari 2011 via <http://www.e-doca.eu/content/docs/KEI-veiligheid-openbareruimte.pdf>

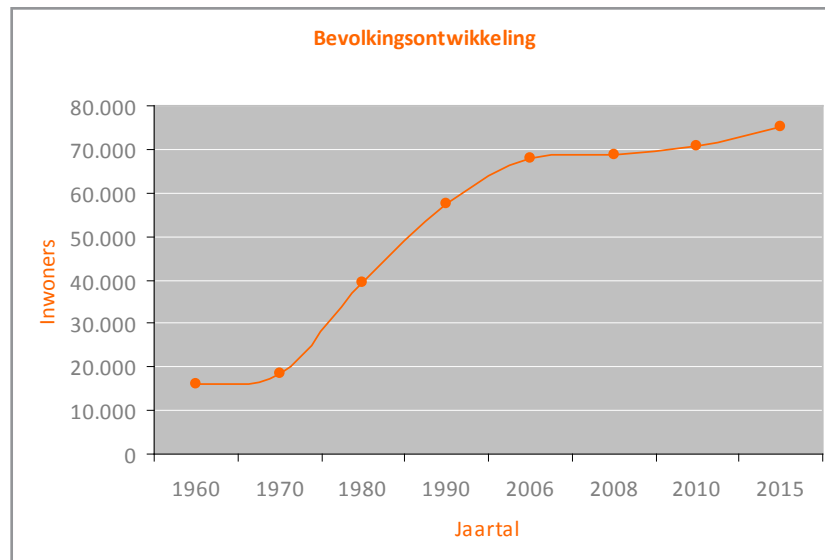
Vlasblom, D. (november 2008). NRC handelsblad. *Graffiti op de muur brengt straatroof dichterbij*. Geraadpleegd in februari 2011 via http://vorige.nrc.nl/wetenschap/article2072705.ece/Graffiti_op_de_muur_brengt_straatroof_dichterbij

Weeda, F. (januari 2008). NRC handelsblad. *In West-Friesland zijn de psychische problemen groter*. Geraadpleegd in februari 2011 via http://vorige.nrc.nl/binnenland/article1880810.ece/In_West-Friesland_zijn_de_psychische_problemen_groter

Westfrisland. (februari 2011). Samenwerkende gemeente Westfriesland. (verzamelwebsite over alcoholgebruik in Westfriesland). Geraadpleegd in februari 2001 via <http://www.westfrisland.nl/jeugd-alcohol?navId=14>

Bijlage 1.1

Bevolkingsontwikkeling van de gemeente Hoorn (1960 t/m 2015)

Jaartal	Inwoners
1960	16.132
1970	18.574
1980	39.300
1990	57.383
2006	67.843
2008	68.699
2010	70.681
2015	75.000

Samenvatting Gemeentelijke veiligheidsindex (GVI)

Doel

De gemeentelijke veiligheidsindex (GVI) is opgesteld met als doel dat gemeentes een beeld krijgen van hun eigen veiligheid. Door middel van de index kunnen de gemeenten met elkaar worden vergeleken. Aan de hand van de index en de vergelijking kunnen gemeenten bepalen om het lokale veiligheidsbeleid aan te passen.

Opbouw

De index is opgebouwd uit vier clusters: diefstal, inbraak, geweld en vernieling. Deze clusters zijn opgebouwd zijn objectieve veiligheidscijfers. Afkomstig uit diverse politieregio's. Ieder jaar wordt het index cijfer opgesteld in vergelijking met het ijkjaar 2004.

De indexcijfers zijn verhoudingsgetallen, dit betekent dat het aantal misdaden per 1000 inwoners wordt berekend. Op deze manier kunnen gemeentes van verschillende omvang met elkaar worden vergeleken. In de berekening is ook rekening gehouden met bijvoorbeeld de regionale functie van een gemeente (meer bezoekers). Daarnaast is in de berekening rekening gehouden met het aangiftegedrag.

Berekening GVI

Onderstaand is de berekening van de GVI stapsgewijs te zien.

1. Standaardiseren politiecijfers:

De politiecijfers worden gedeeld door het aantal inwoners zodat er kan worden vergeleken met grotere of kleinere gemeenten. Inbraak wordt gestandaardiseerd door te delen in het aantal woningen of wooneenheden.

2. Clusterscores op gemeenteniveau

De politiecijfers van een element (bijv. inbraak) worden bij elkaar opgesteld en gedeeld door het aantal indicatoren. Op deze manier ontstaan er per gemeente de 4 clusterscores³⁶.

3. Landelijke clusterscores

Voor de landelijke clusterscores worden alle gemeentelijke clusterscores opgeteld en vervolgens gedeeld door het aantal gemeenten.

4. Index per cluster

De gemeentelijke clusterscores worden geïndexeerd door de gemeentelijke clusterscore te delen door de landelijke clusterscore. Het resultaat hiervan wordt vermenigvuldigd met 100.

5. Totale index

Om tot één score te komen worden de clusterscores gemiddeld. Alle elementen tellen even zwaar mee, met als doel het onderzoek zo transparant mogelijk te houden.

Vervolg

Aan de hand van de score bij de GVI kunnen gemeentes de vergelijking maken met andere gemeentes. Met de score kunnen gemeentes een bepaald ambitieniveau nastreven op het gebied van veiligheid.

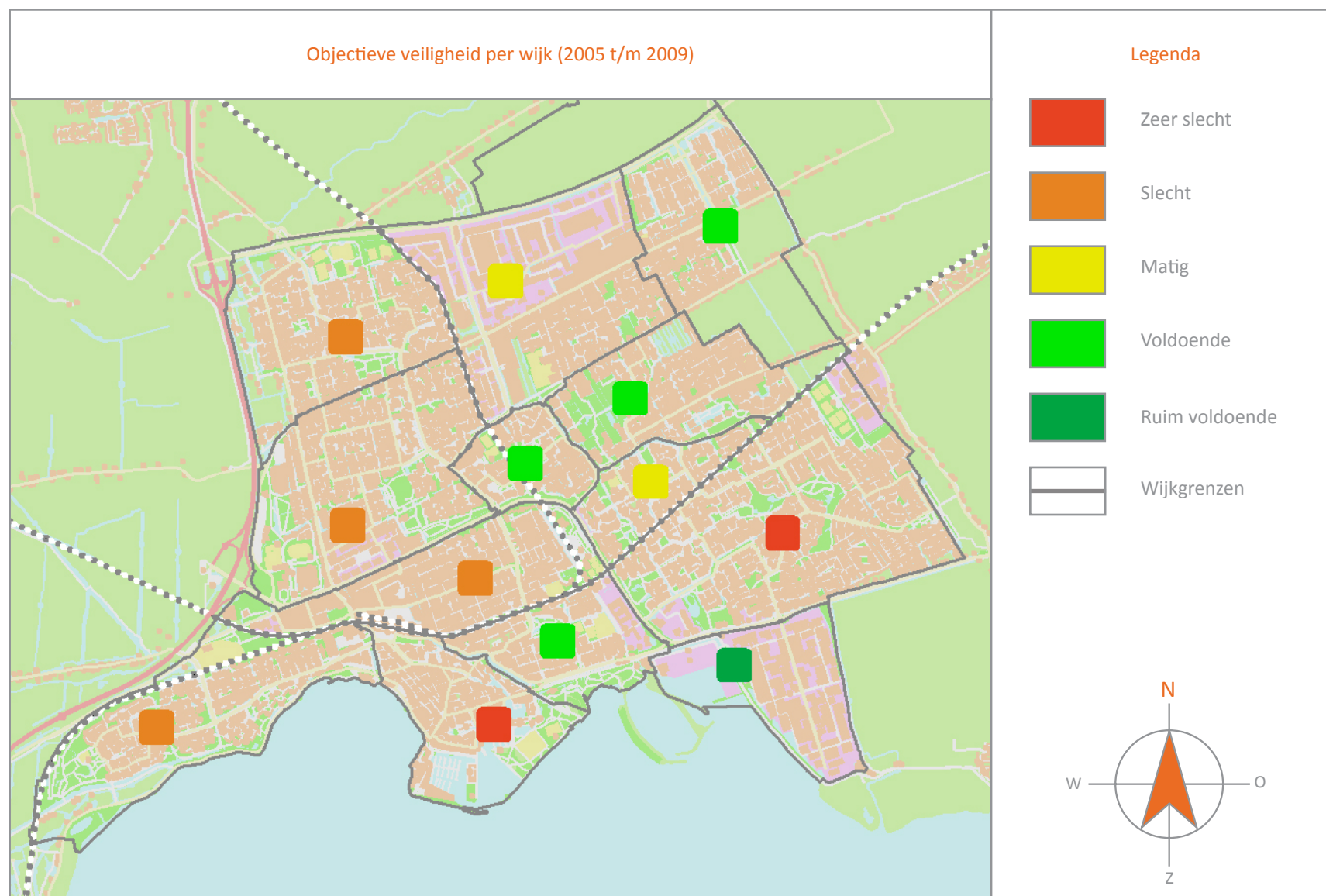
In de toekomst zal de GVI mogelijk worden uitgebreid naar de Benelux. Daarnaast zal er ook een index op wijk- en buurniveau komen. Hierdoor kunnen de gemeentes nog beter inspelen op de veiligheid.

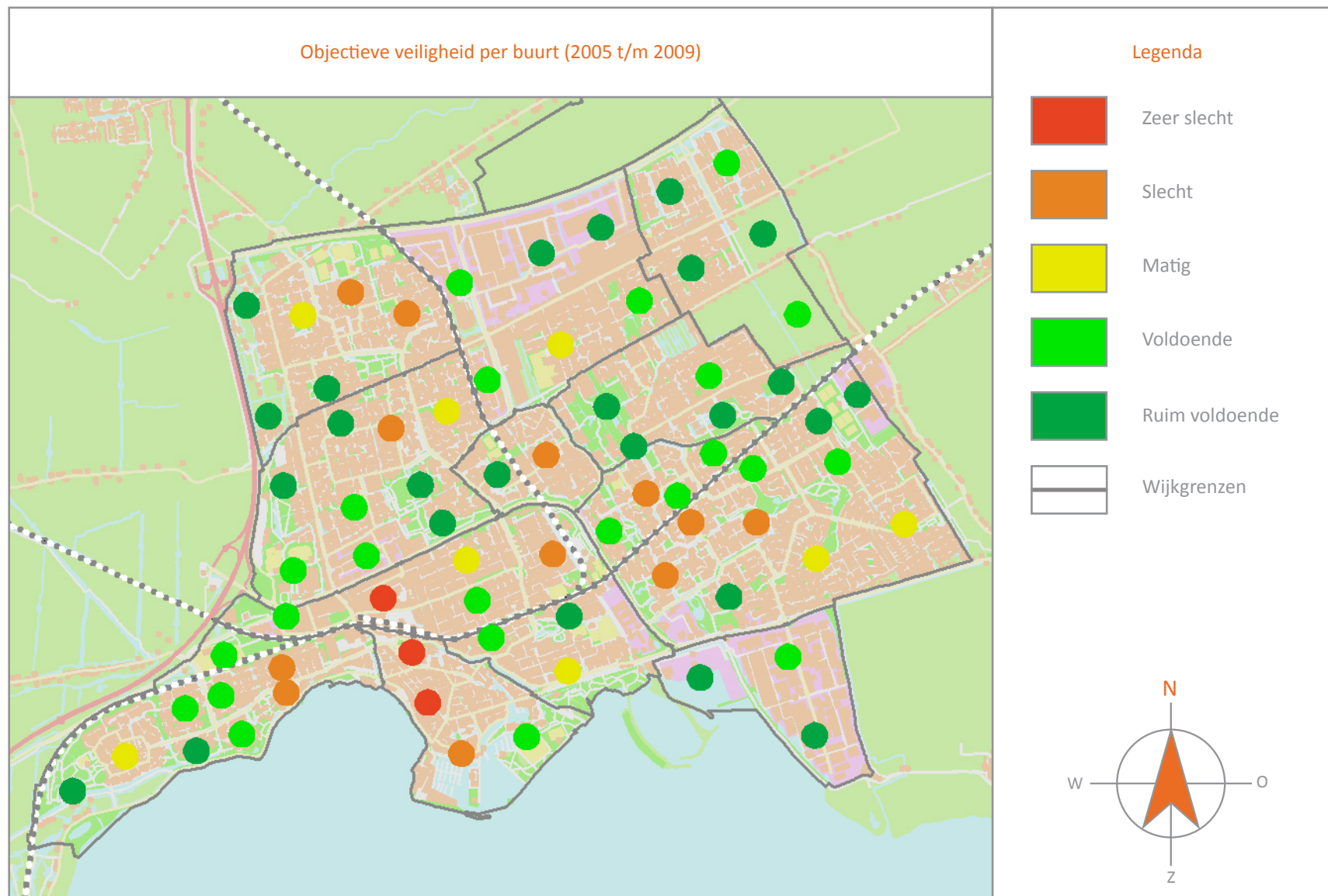
³⁶ Diefstal, inbraak, geweld en vernieling.

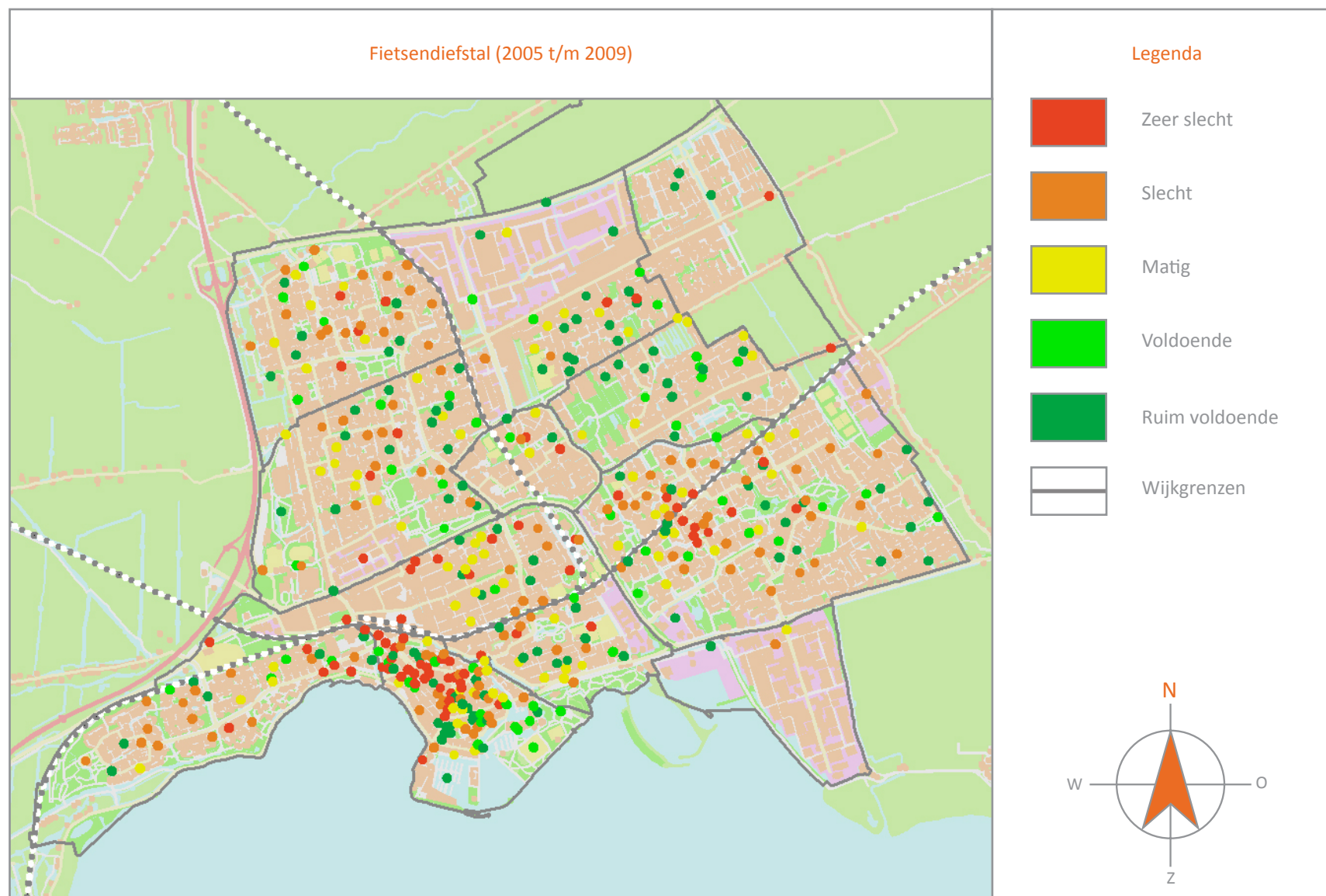
Bijlage: 2.2

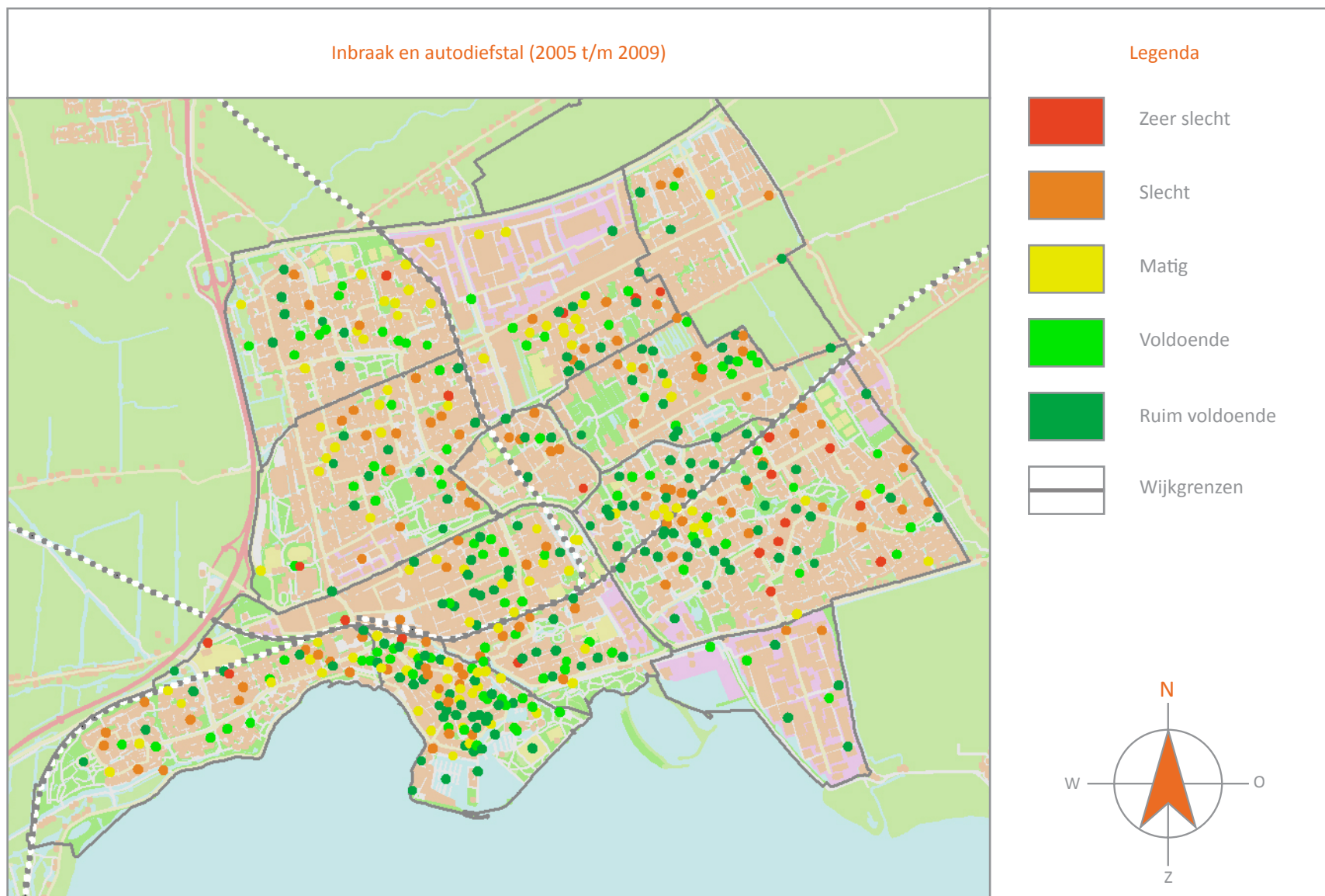
Ontwikkeling objectieve veiligheidscijfers (2006 t/m 2009)

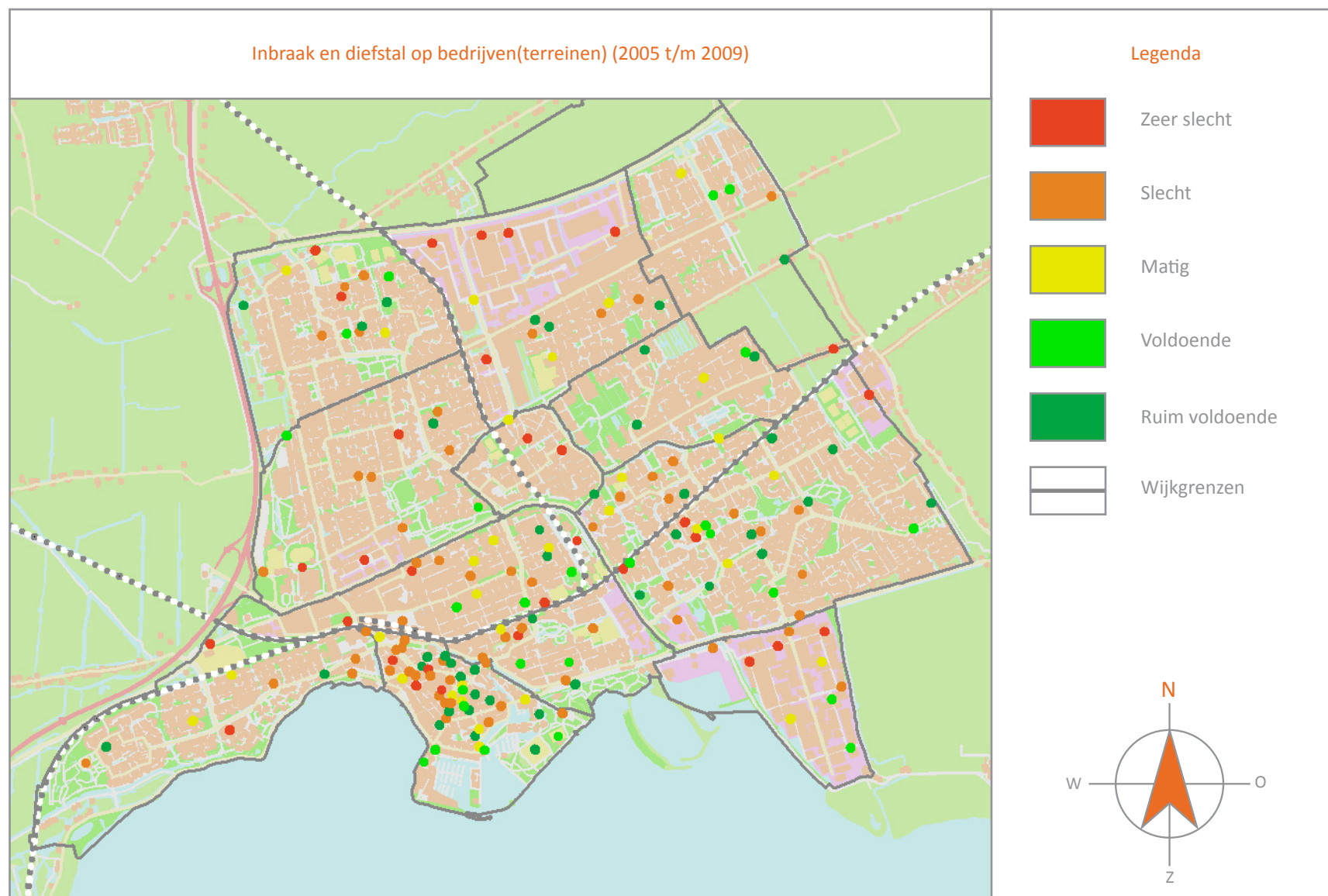
Misdrijf	2006	2007	2008	2009	Ontwikkeling
Diefstal*	4.631	1.140	1.052	4.444	Daling 4,0%
Inbraak	860	633	788	557	Daling 35,2%
Geweld	952	817	778	1.071	Stijging 12,5%
Vernielingen	1.299	1.244	1.202	1.140	Daling 12,2%
*voor de jaren 2007 en 2008 geen complete gegevens					

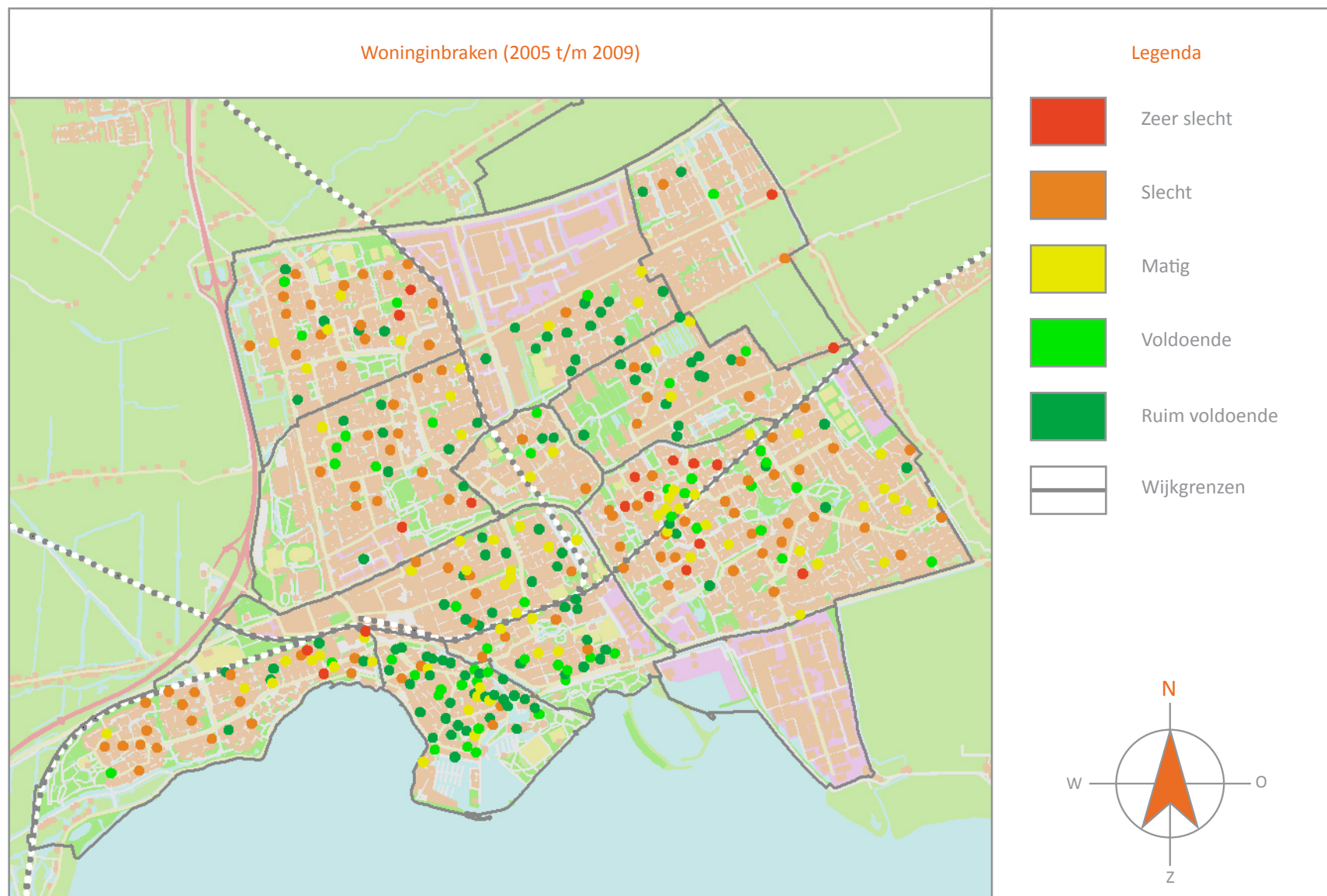

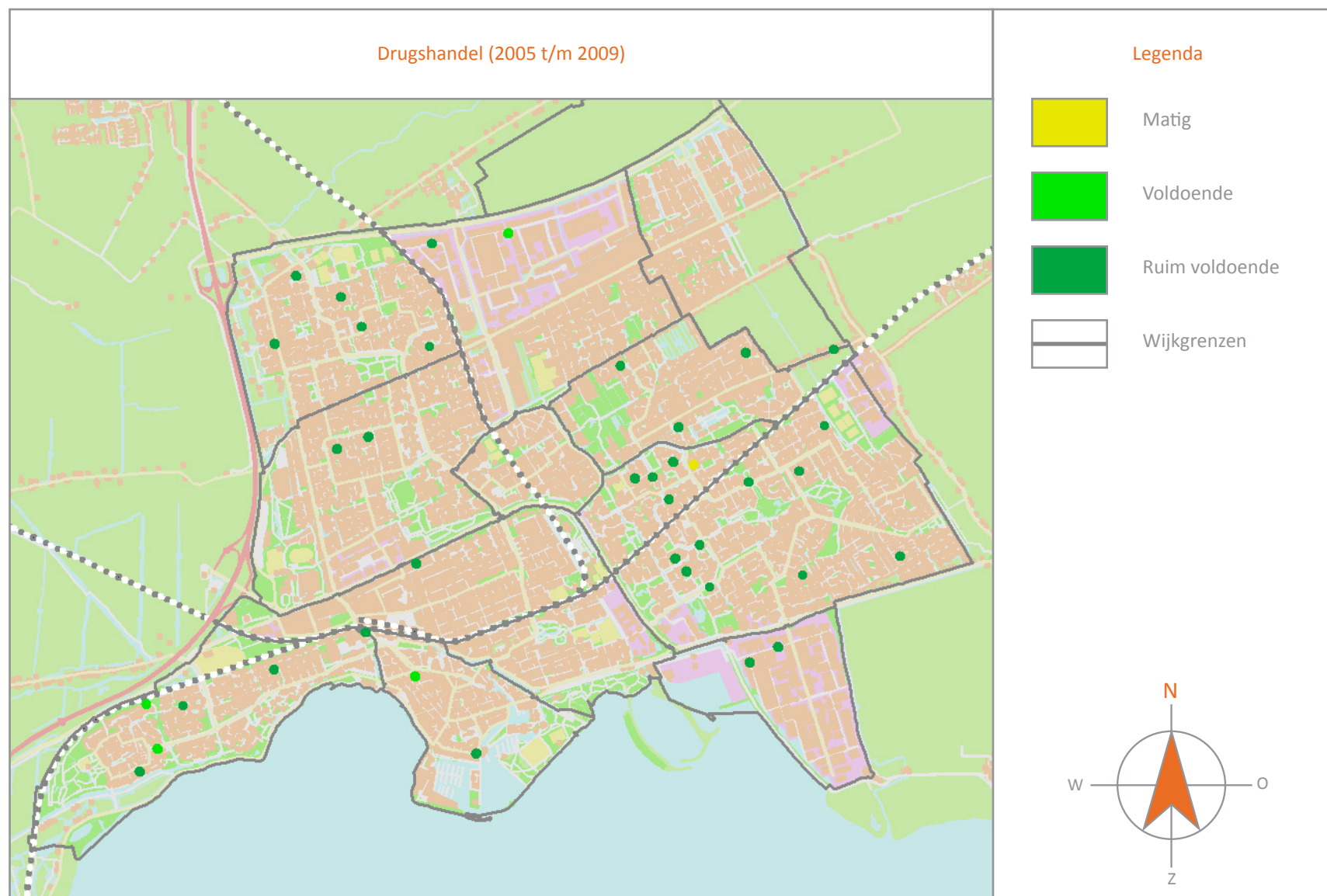

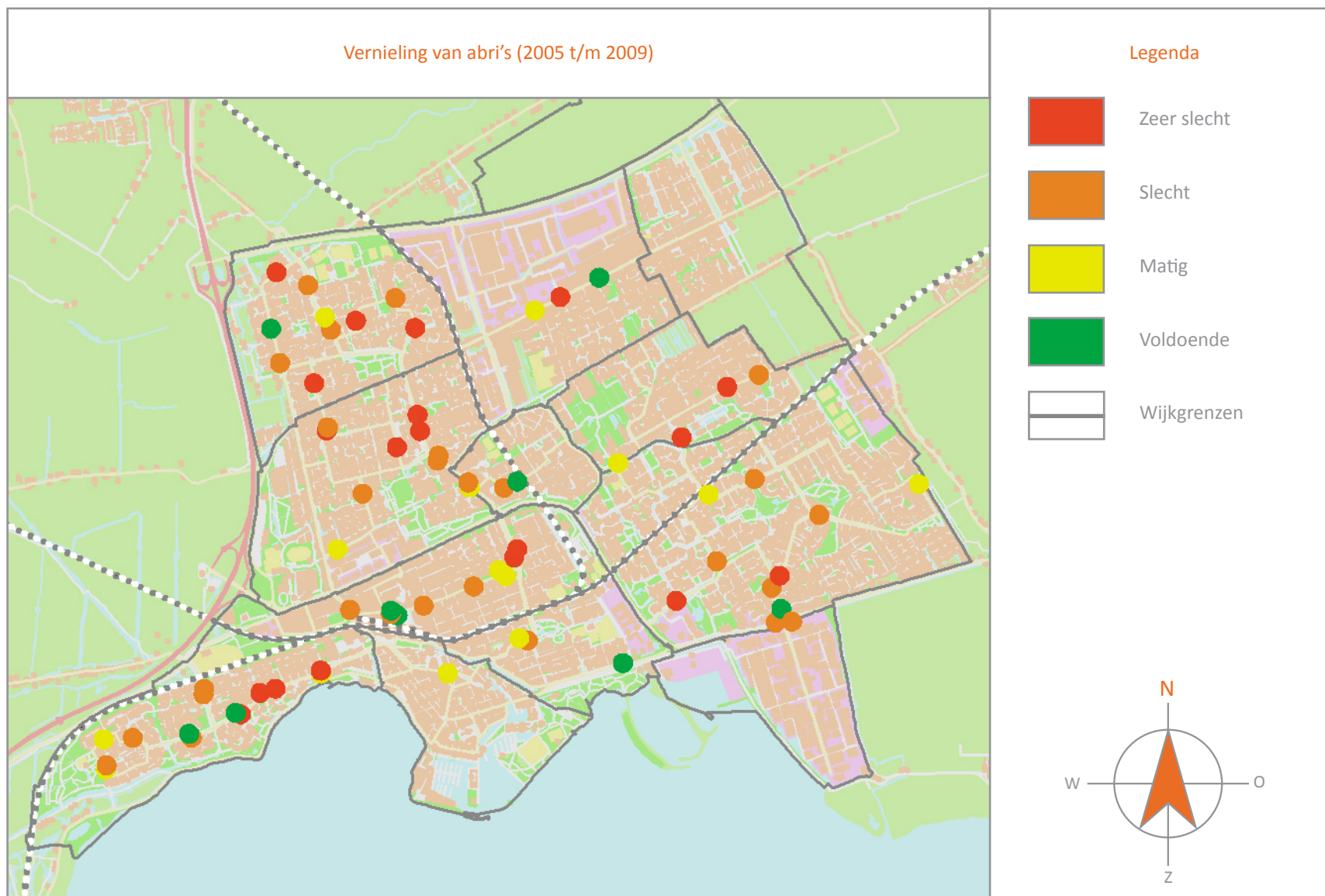

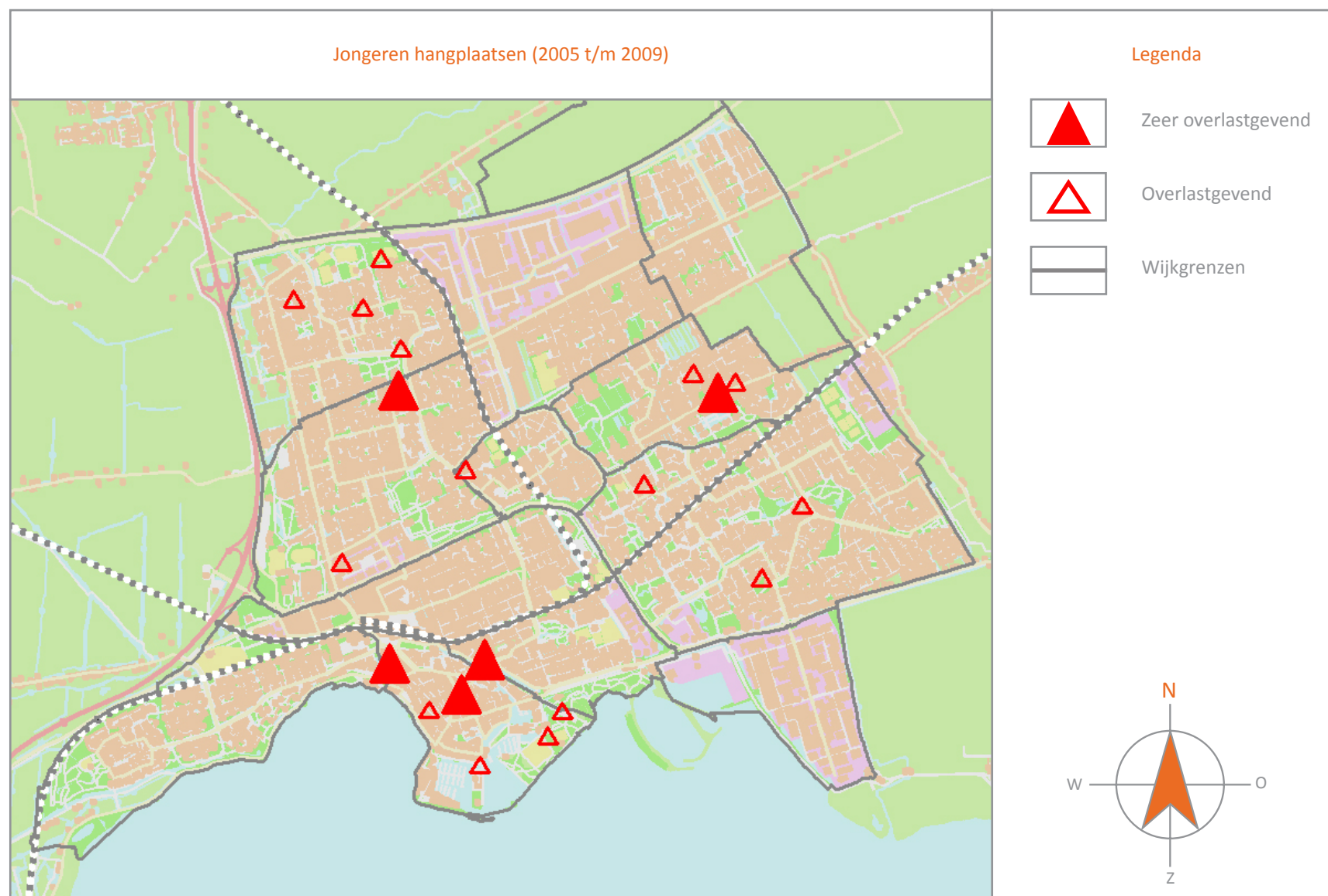

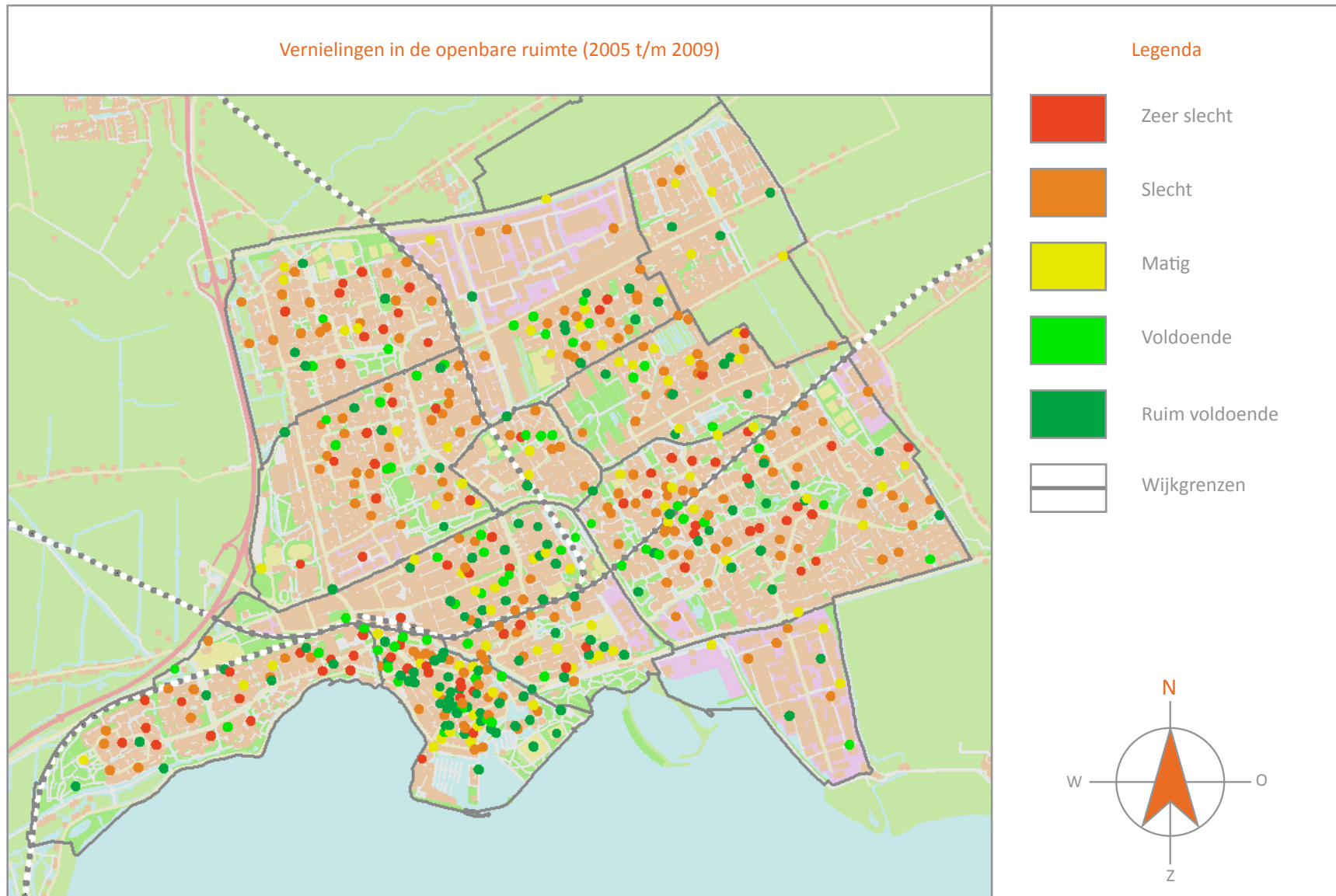

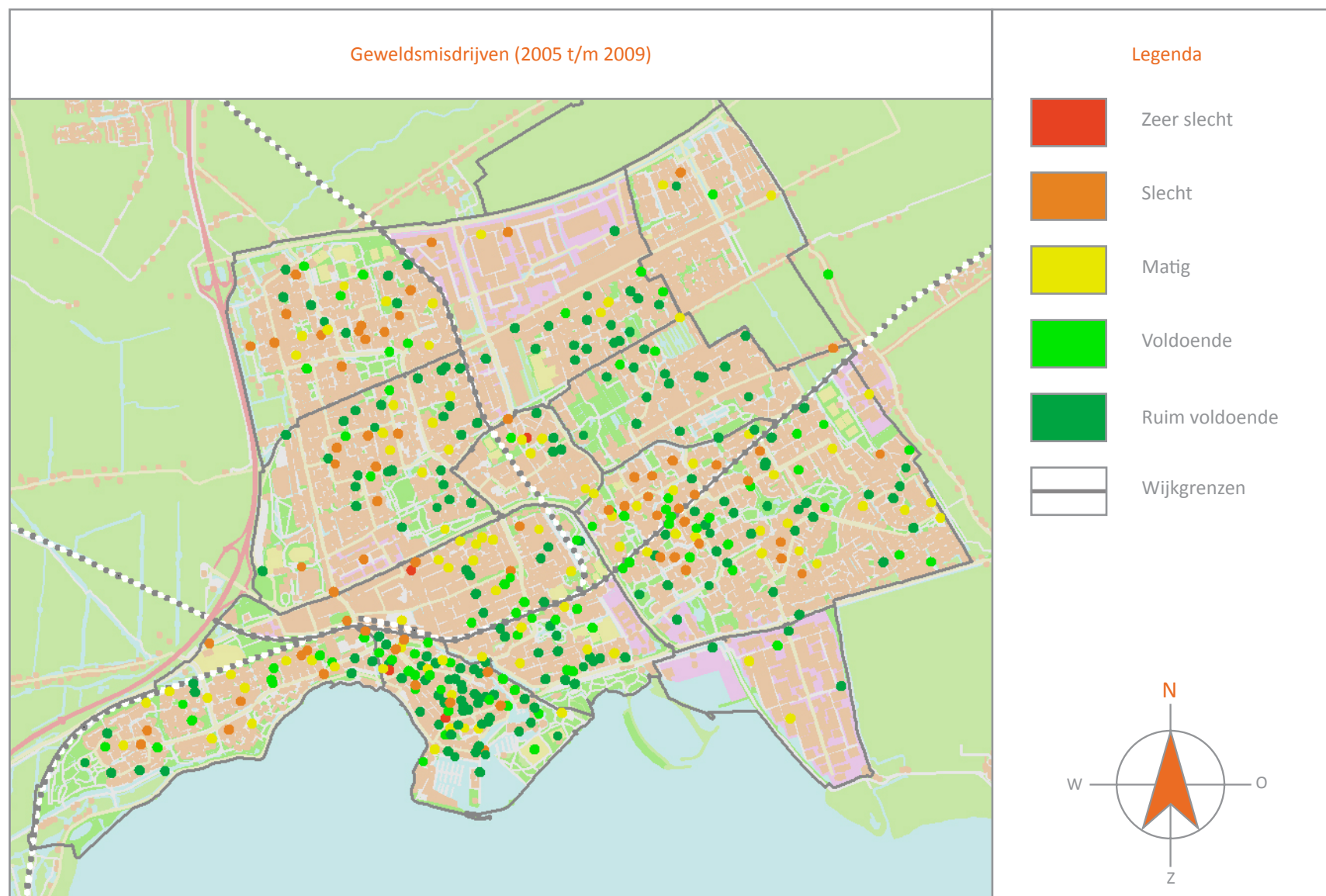

Bijlage 2.14

Ontwikkeling subjectieve veiligheidscijfers

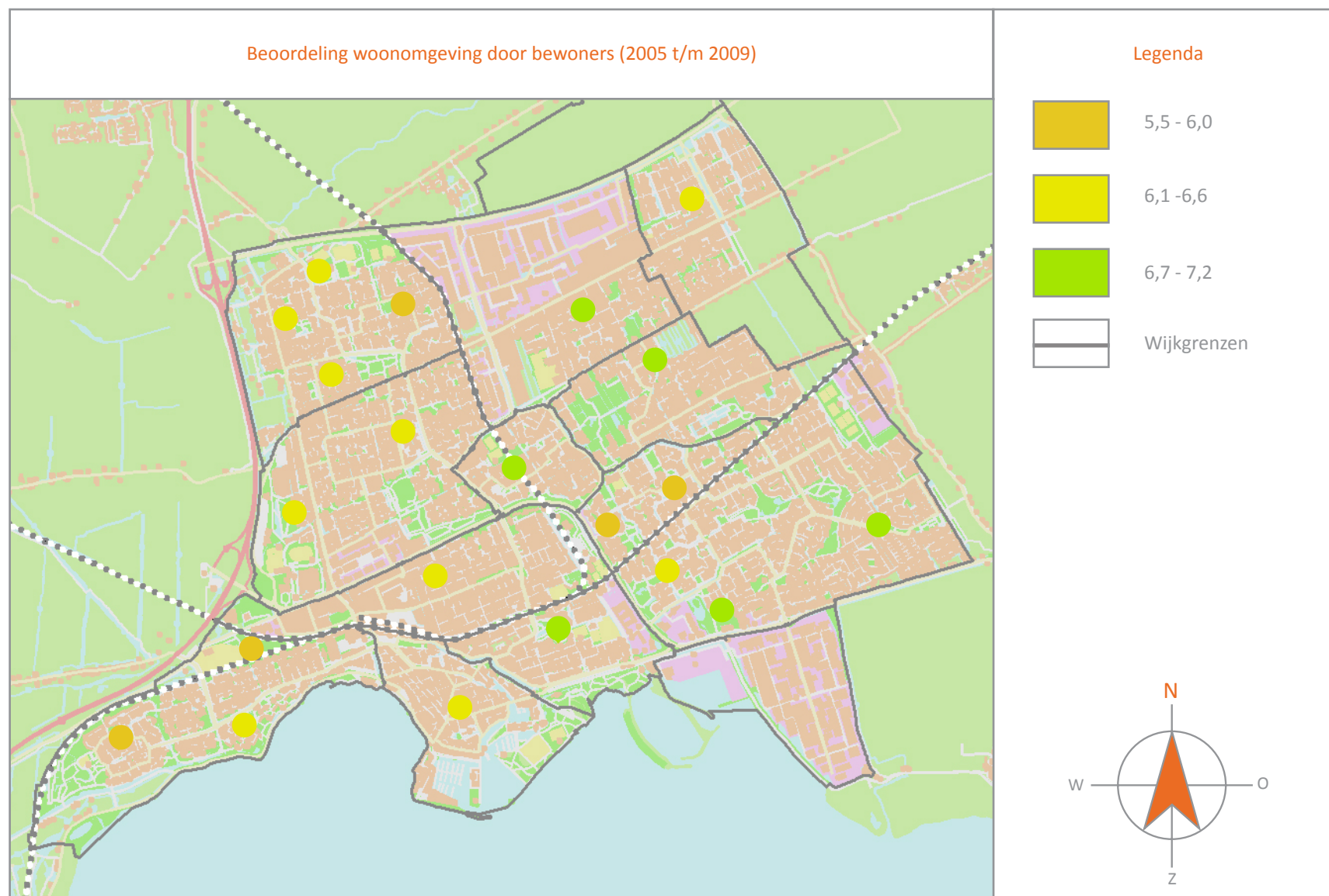
Doortastendheid van gemeente bij overlast	
Mee eens	9%
Neutraal	47%
Mee oneens	44%

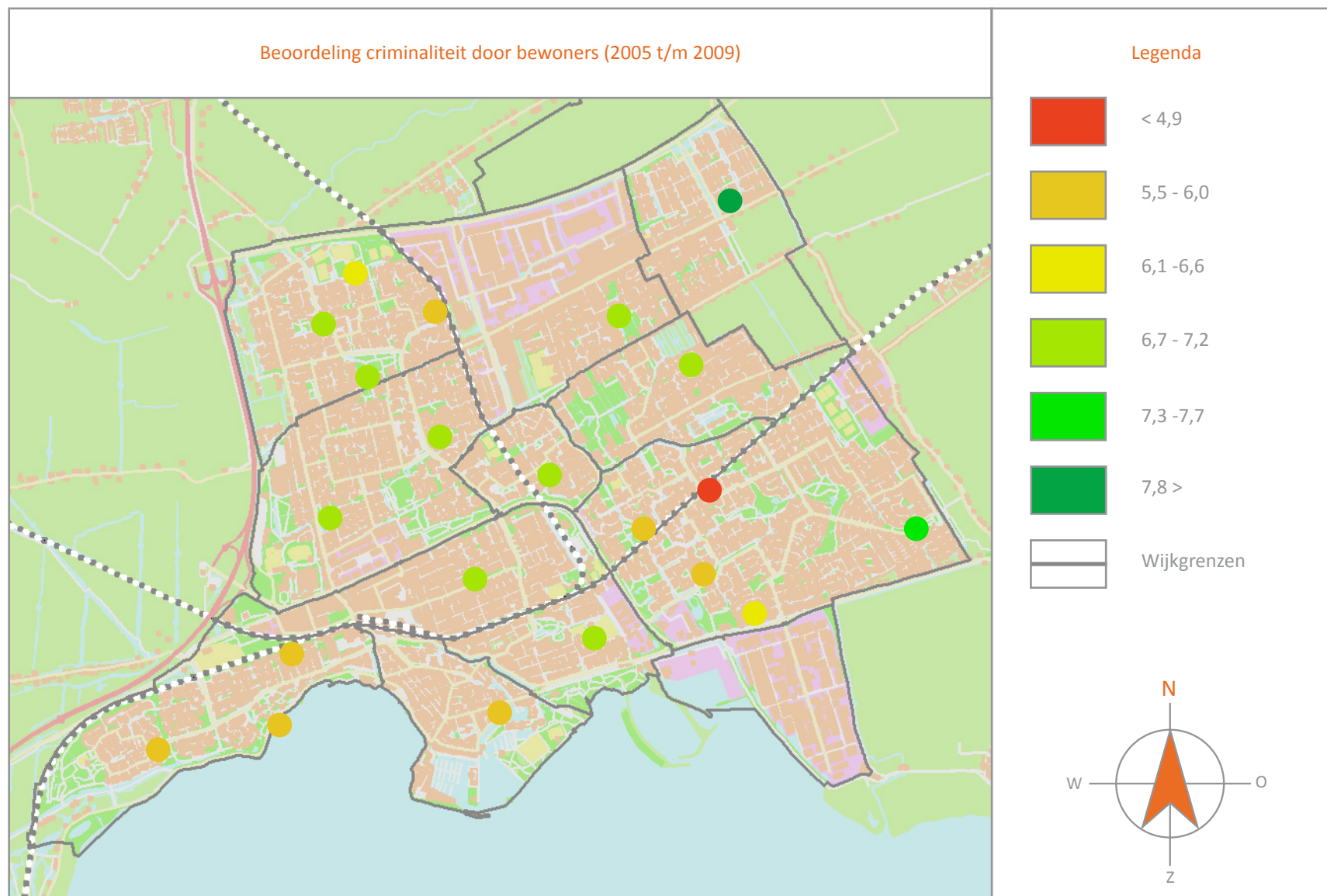
Drank en drugs veroorzaken overlast bij jongeren	
Mee eens	56%
Neutraal	26%
Mee oneens	18%

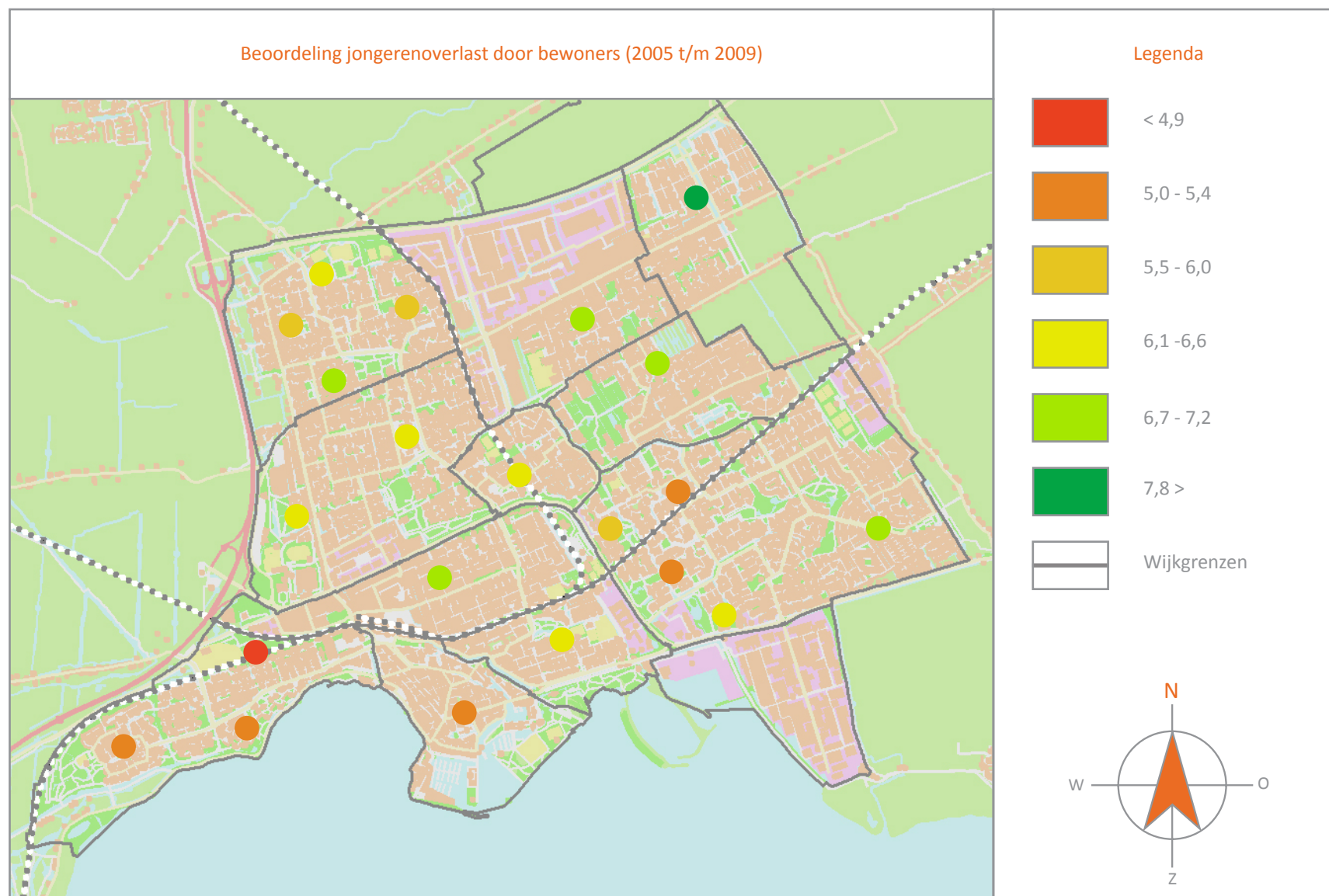
Ondervindt last van jongeren in de woonomgeving	
Mee eens	30%
Neutraal	22%
Mee oneens	48%

Overlast is de afgelopen 2 jaren* afgenomen	
Mee eens	17%
Neutraal	44%
Mee oneens	39%
* de jaren 2008 en 2009	

De criminaliteit is de afgelopen 2 jaar* afgenomen	
Mee eens	14%
Neutraal	53%
Mee oneens	33%
* de jaren 2008 en 2009	

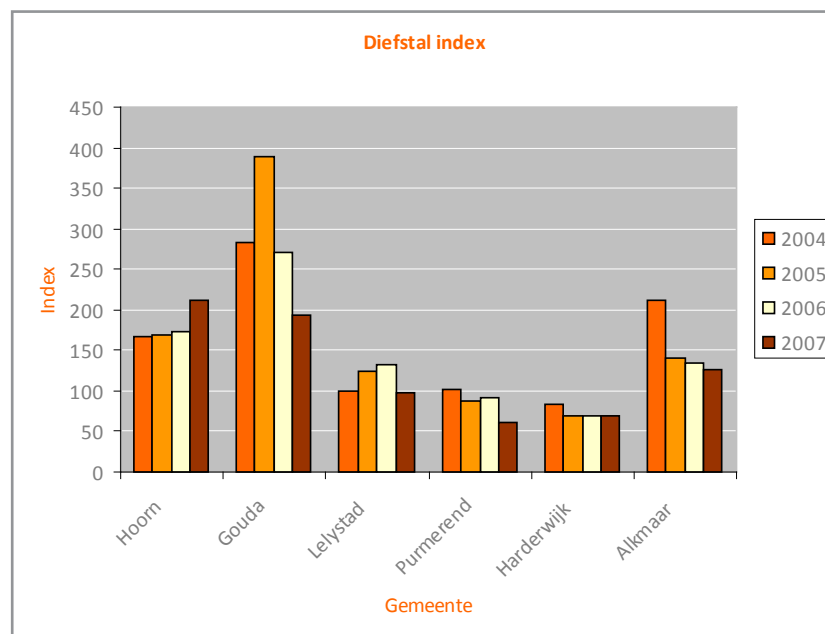

Bijlage: 3.1

Vergelijking gemeentes

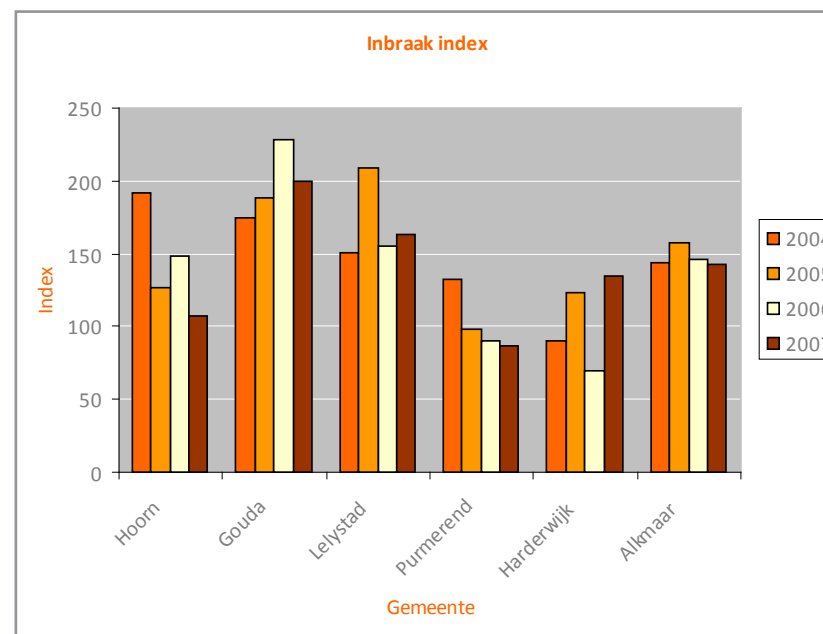
Gemeente	Regionale functie	Omvang	Morfologie	Bewoners
Hoorn	Regiofunctie	70.715 inwoners 20,32 km ² 3480 inw. / km ²	Historisch centrum Stempel gebruik Jaren '70 & '80 wijken Bloemkoolstructuur	Gem. ink. €19.475 WW-uitk. 15/1000 Allochtonen 12-20%
Alkmaar	Regiofunctie met lichte concurrentie van Heerhugowaard	93.945 inwoners 29,41 km ² 3194 inw. / km ²	Historisch centrum Stempel gebruik Jaren '70 & '80 wijken Veel bloemkoolstructuur	Gem. ink. €13.200 WW-uitk. 14/1000 Allochtonen 12-20%
Gouda	Regiofunctie maar concurrentie van omliggende kernen.	71.073 inwoners 16,90 km ² 4206 inw. / km ²	Historisch centrum Stempel gebruik hoog Jaren '70 & '80 wijken	Gem. ink. €13.400 WW-uitk. 16/1000 Allochtonen 12-20%
Harderwijk	Regiofunctie.	44.936 inwoners 38,47 km ² 1168 inw. / km ²	Historisch centrum Stempel gebruik Jaren '70 & '80 wijken Bloemkoolstructuur	Gem. ink. €12.700 WW-uitk. 16/1000 Allochtonen 8-12%
Lelystad	Regiofunctie maar concurrentie van Almere.	75.071 inwoners 232,74 km ² 323 inw. / km ²	Stempel gebruik hoog Jaren '70 & '80 wijken Veel bloemkoolstructuur	Gem. ink. €12.400 WW-uitk. 25/1000 Allochtonen 12-20%
Purmerend	Regiofunctie maar ook erg gericht op Amsterdam e.o.	79.203 inwoners 23,62 km ² 3353 inw. / km ²	Historisch centrum Stempel gebruik hoog Jaren '70 & '80 wijken Weinig bloemkoolstructuur	Gem. ink. €13.200 WW-uitk. 14/1000 Allochtonen 12-20%

Diefstal index (2004 t/m 2007)

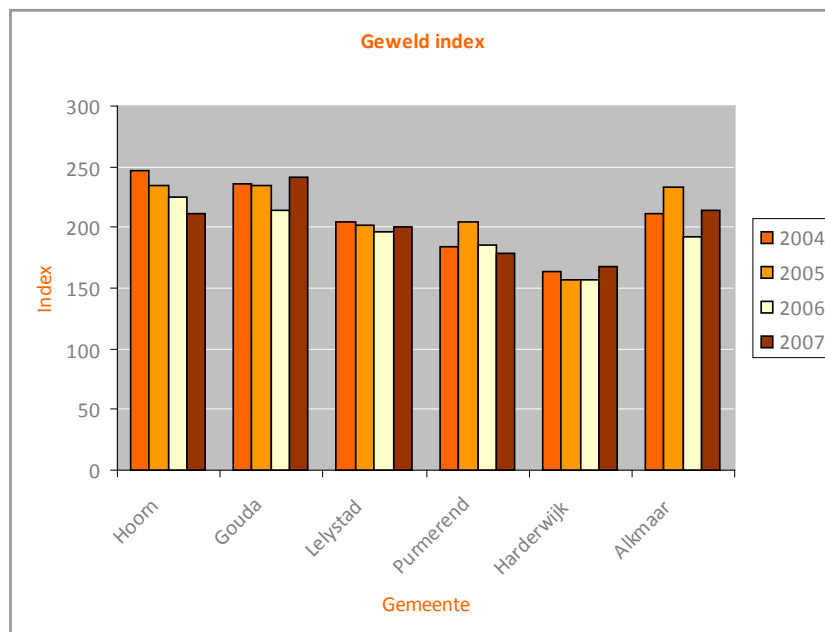
Gemeente	2004	2005	2006	2007
Hoorn	167	168	173	211
Gouda	283	389	270	194
Lelystad	99	124	133	97
Purmerend	101	88	91	61
Harderwijk	83	69	70	69
Alkmaar	211	141	134	126

Inbraak index (2004 t/m 2007)

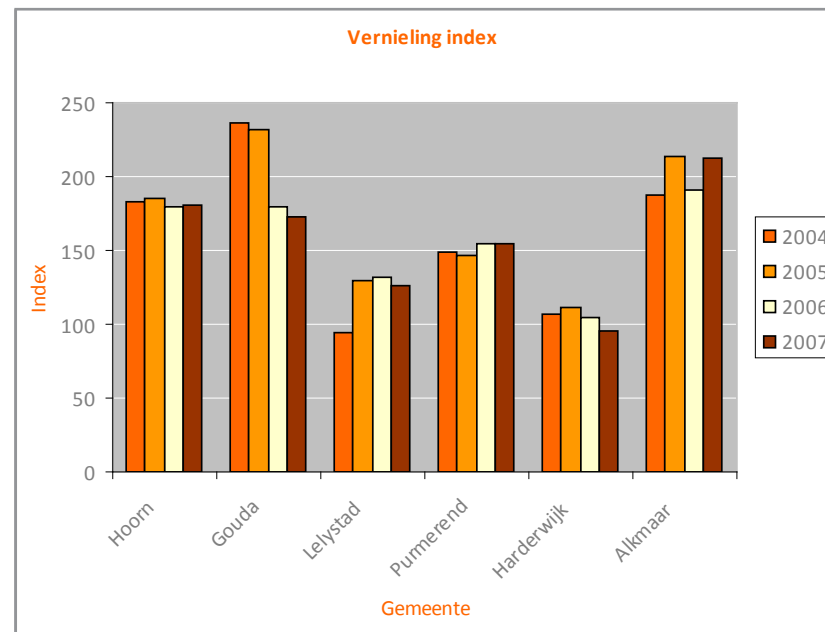
Gemeente	2004	2005	2006	2007
Hoorn	192	127	148	107
Gouda	175	188	228	200
Lelystad	151	209	155	163
Purmerend	132	98	90	87
Harderwijk	90	123	70	135
Alkmaar	144	157	146	143

Geweld index (2004 t/m 2007)

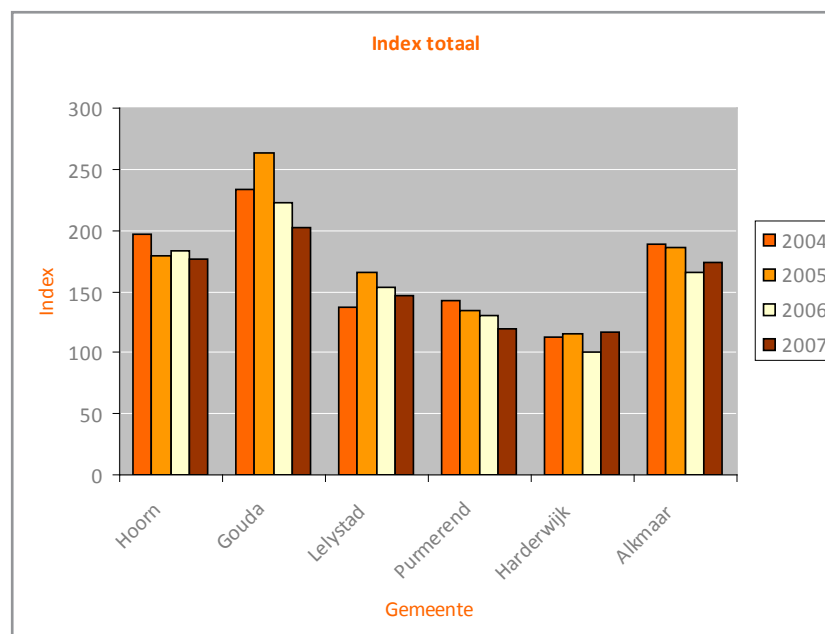
Gemeente	2004	2005	2006	2007
Hoorn	247	234	225	211
Gouda	236	234	214	242
Lelystad	204	202	197	201
Purmerend	184	205	186	179
Harderwijk	163	157	157	168
Alkmaar	211	233	192	214

Vernieling index (2004 t/m 2007)

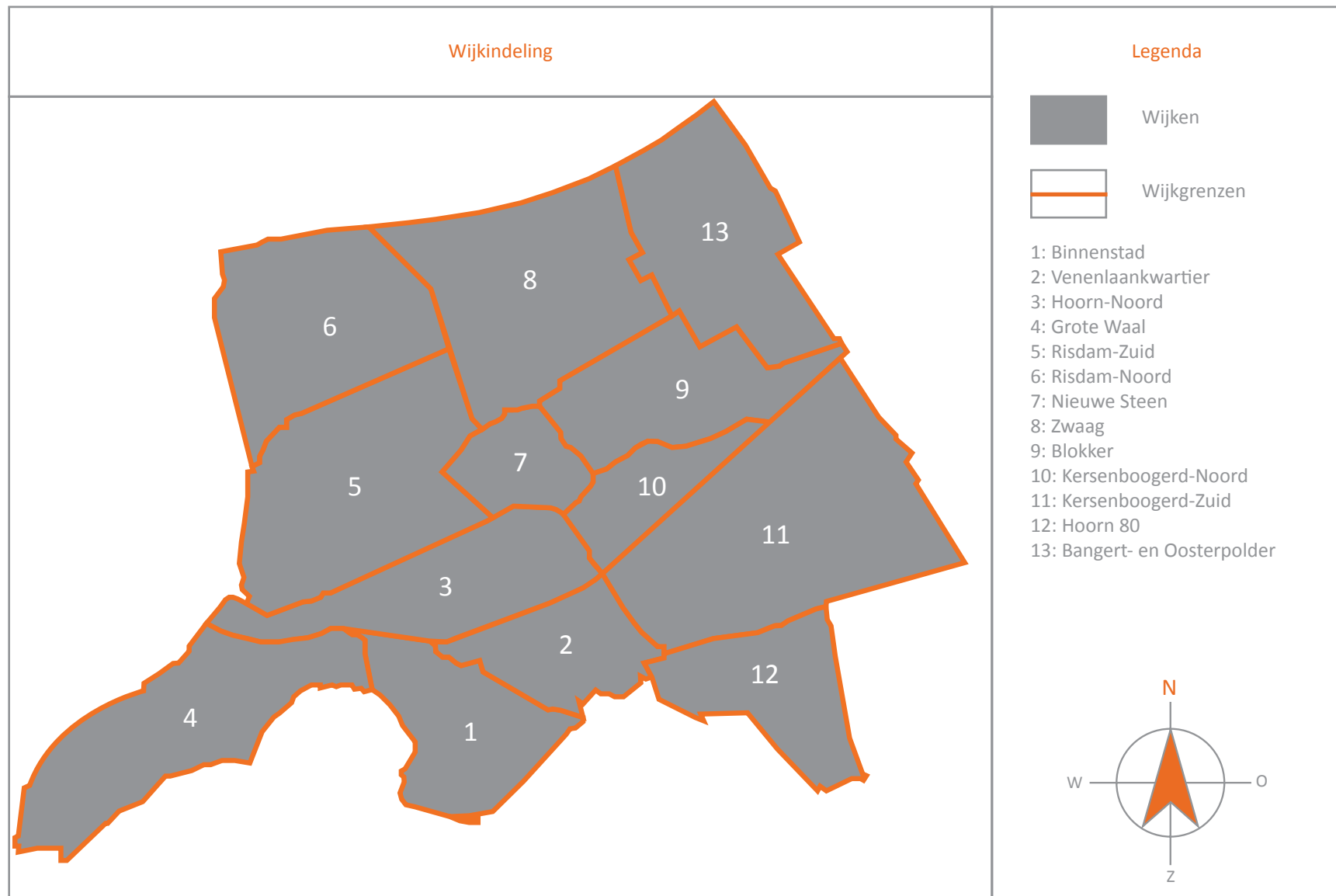

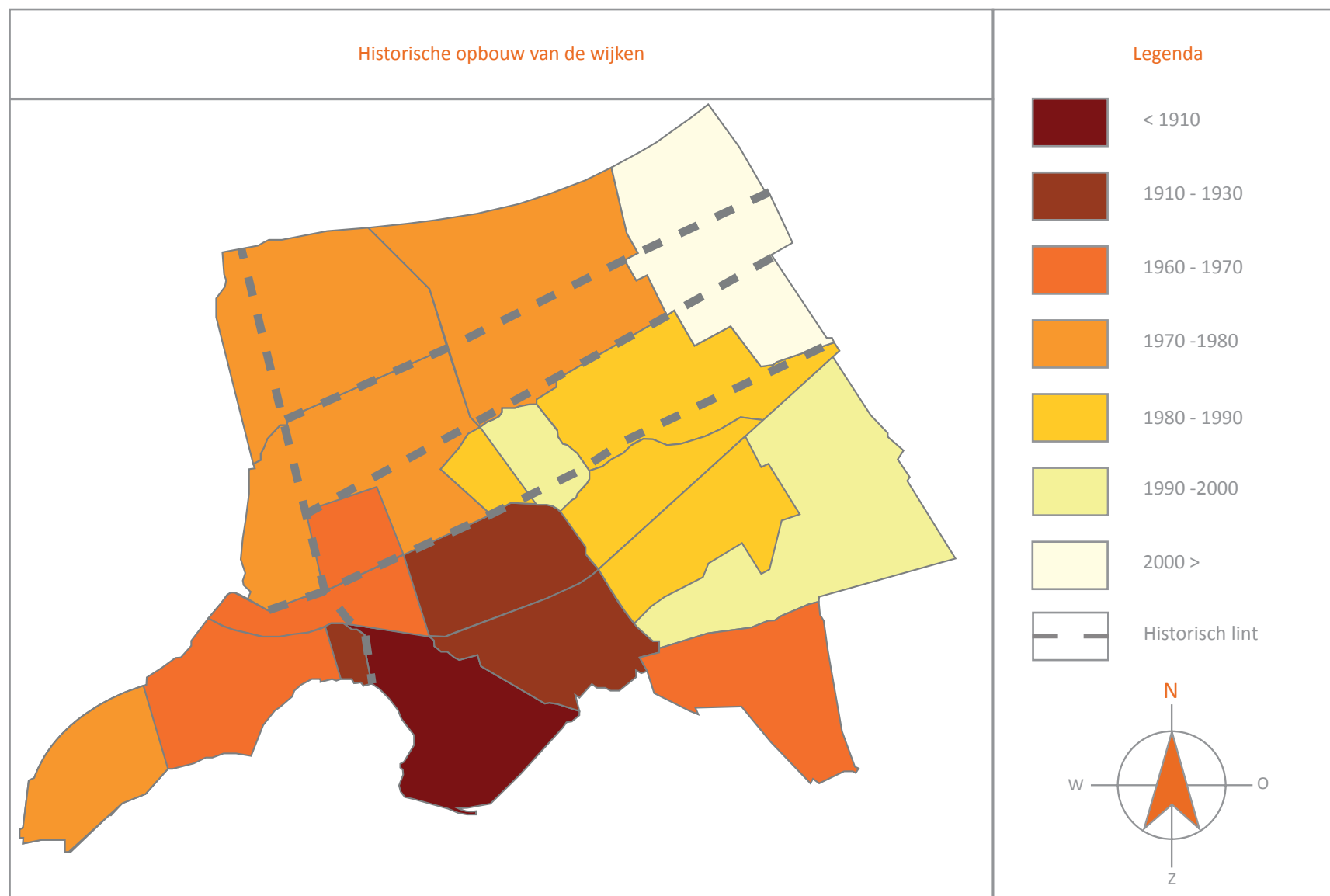
Gemeente	2004	2005	2006	2007
Hoorn	183	185	180	181
Gouda	236	232	179	173
Lelystad	94	129	132	126
Purmerend	149	147	154	155
Harderwijk	107	111	105	95
Alkmaar	188	214	191	213

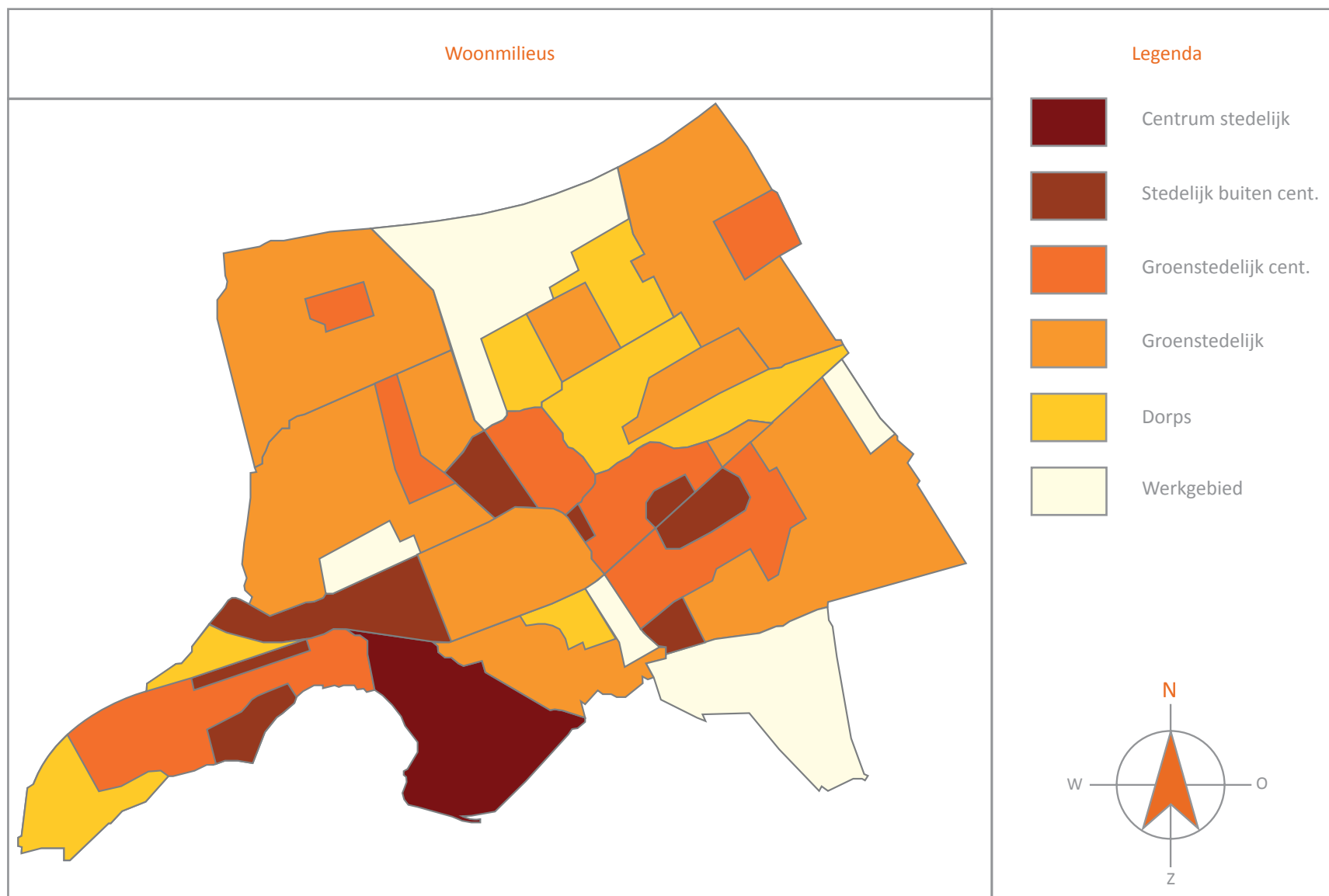
Totaal index (2004 t/m 2007)

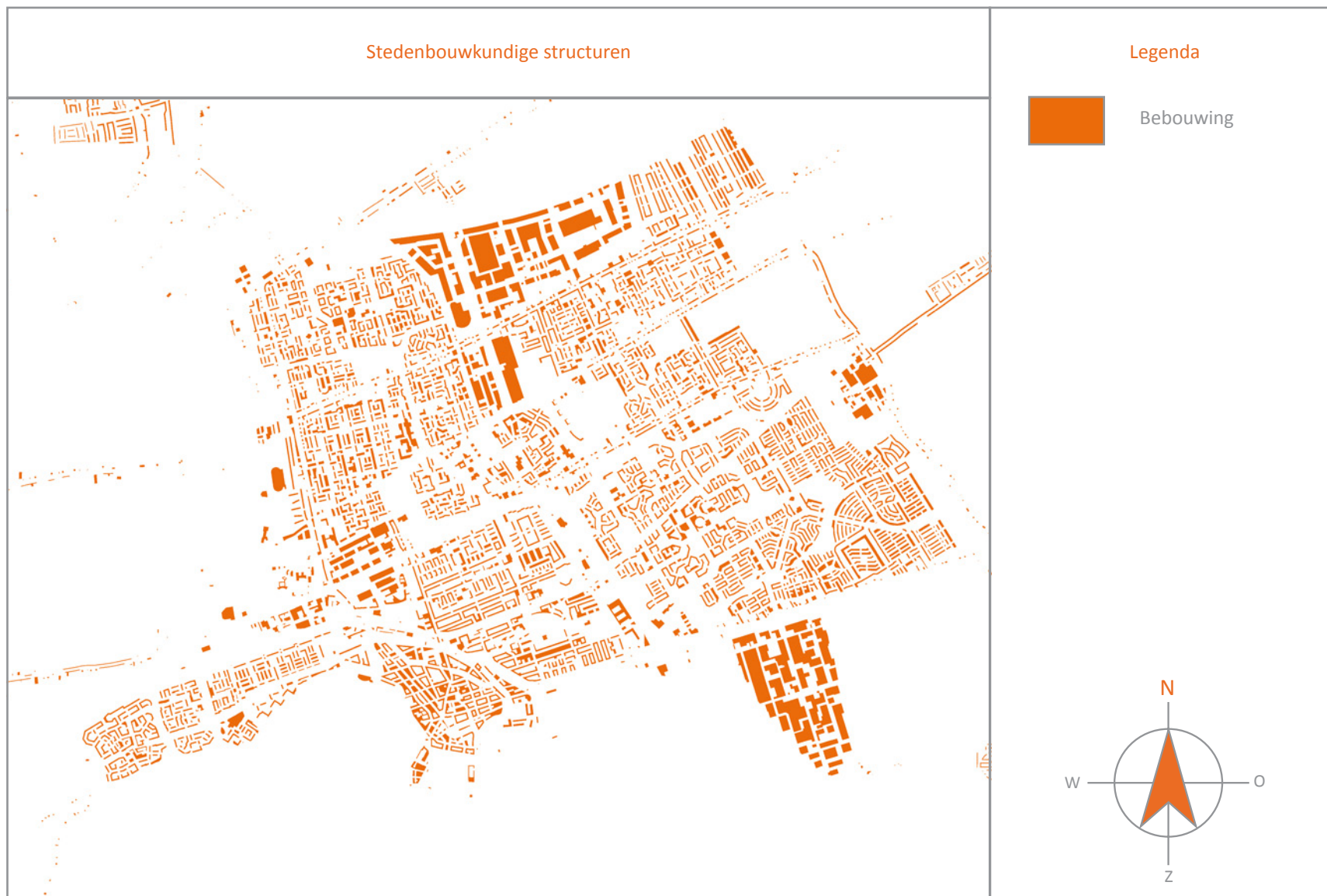
Gemeente	2004	2005	2006	2007
Hoorn	197	179	183	177
Gouda	233	264	223	202
Lelystad	137	166	154	147
Purmerend	142	134	130	120
Harderwijk	112	115	101	117
Alkmaar	189	186	166	174

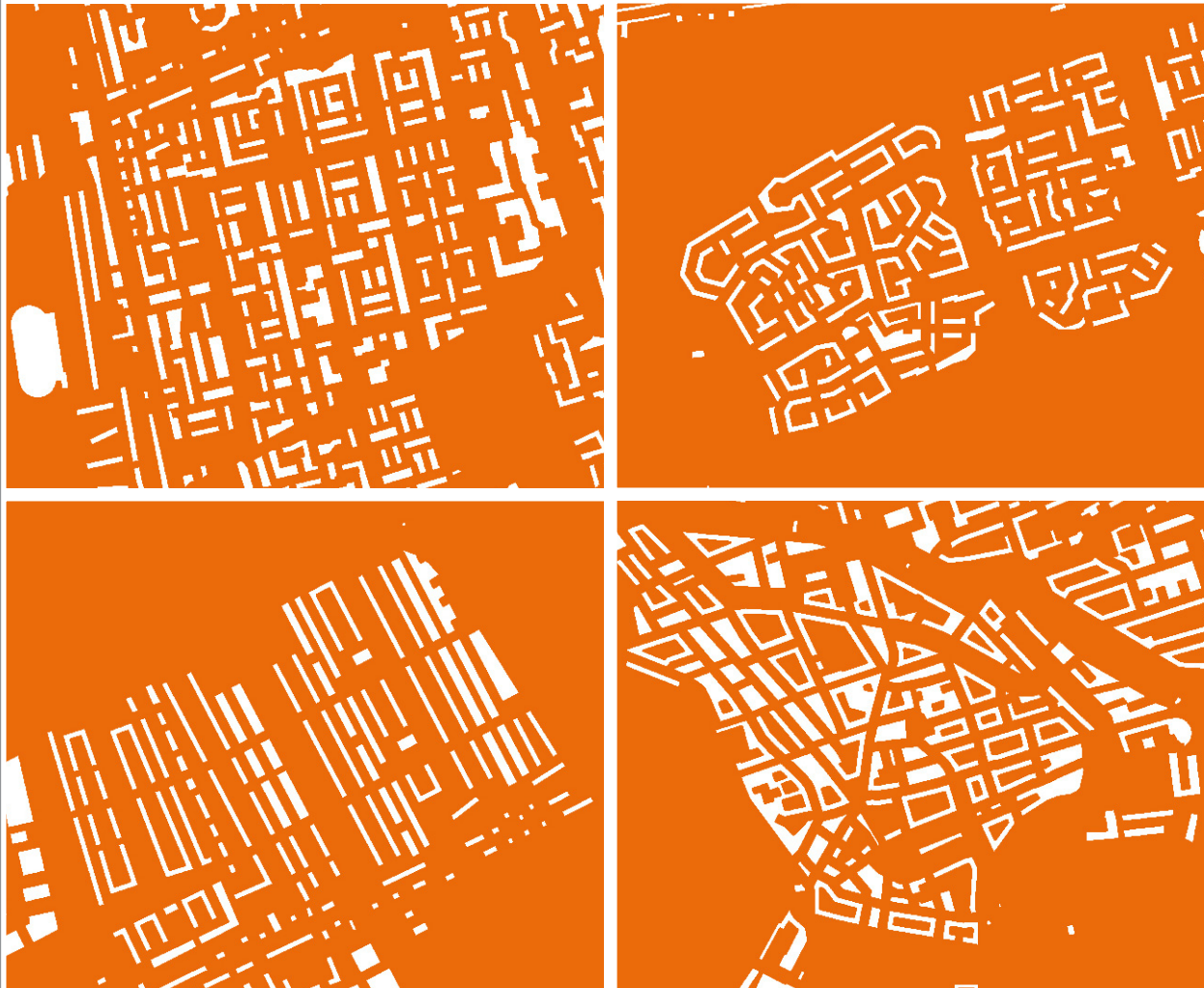

Stedenbouwkundige structuren

Legenda

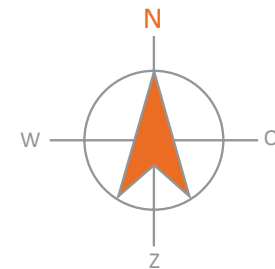

Linksboven: Stempelstructuur

Linksonder: Lijn/laanstructuur

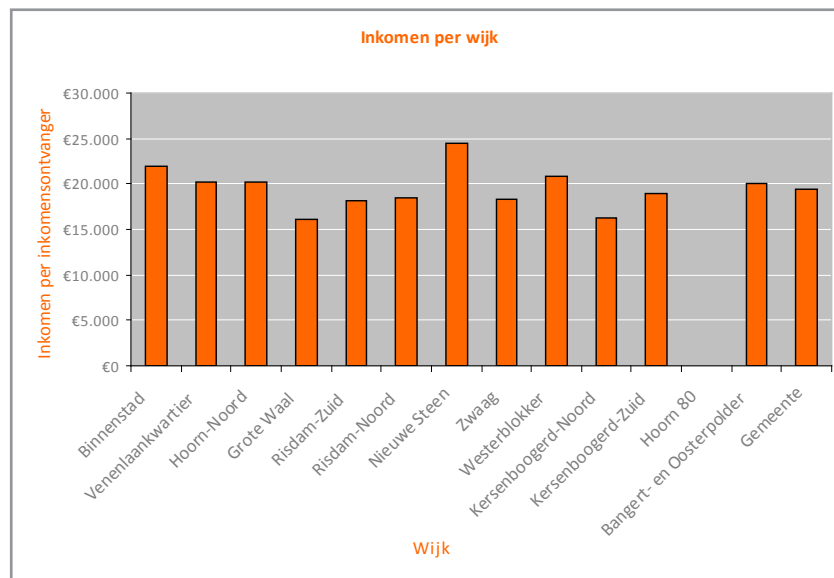
Rechtsboven: Bloemkoolstructuur

Rechtsonder: Historische structuur

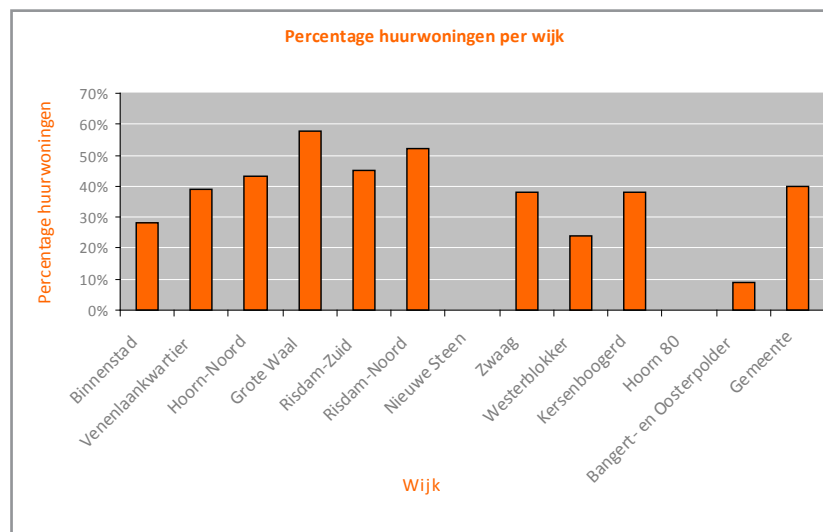
Bijlage 3.12

Inkomen per wijk

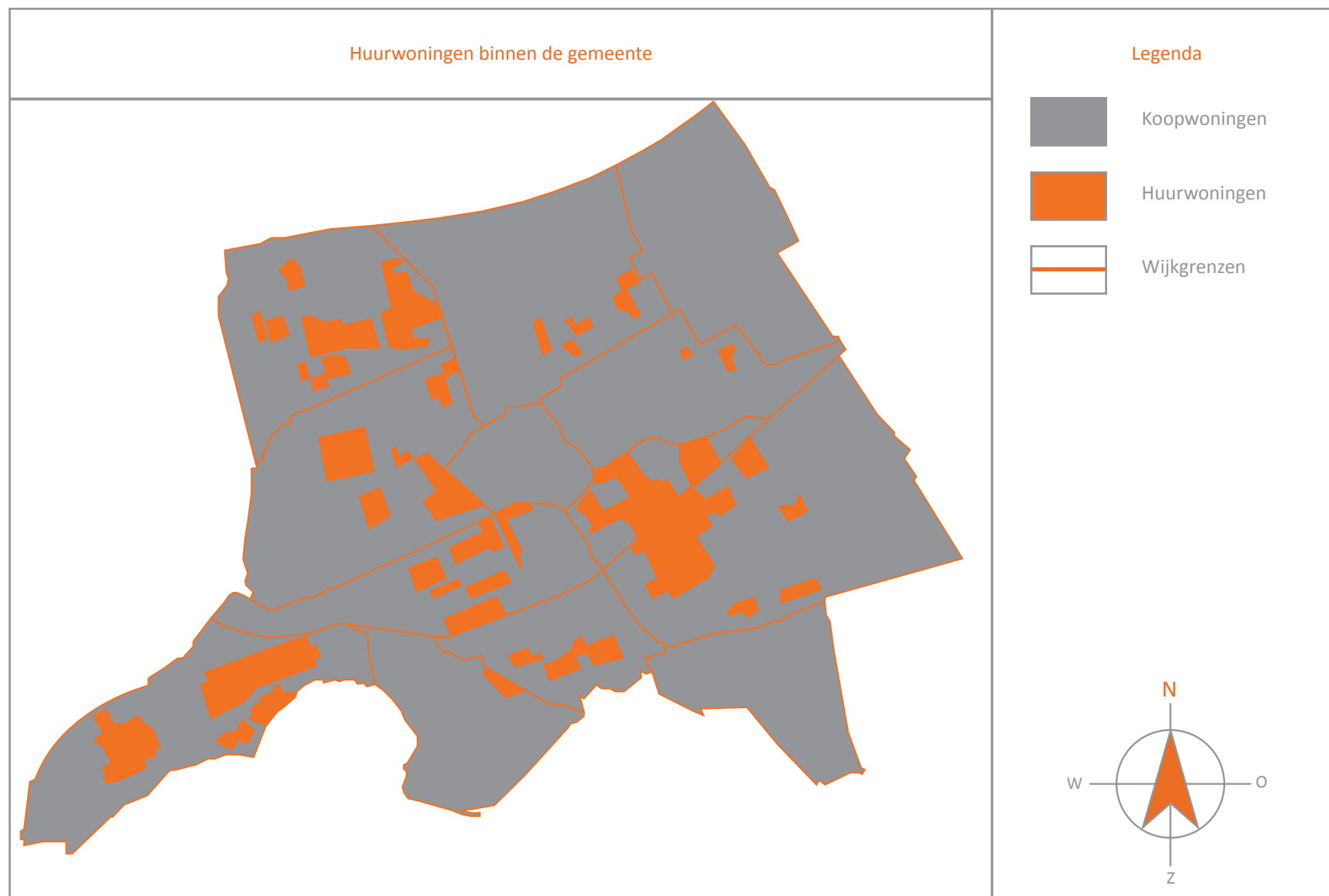

Wijk	Inkomen
Binnenstad	€21.950
Venenlaankwartier	€20.150
Hoorn-Noord	€20.200
Grote Waal	€16.050
Risdam-Zuid	€18.100
Risdam-Noord	€18.450
Nieuwe Steen	€24.500
Zwaag	€18.300
Blokker	€20.800
Kersenboogerd-Noord	€16.300
Kersenboogerd-Zuid	€18.900
Hoorn 80	-
Bangert- en Oosterpolder	€20.000
Gemeente	€19.475

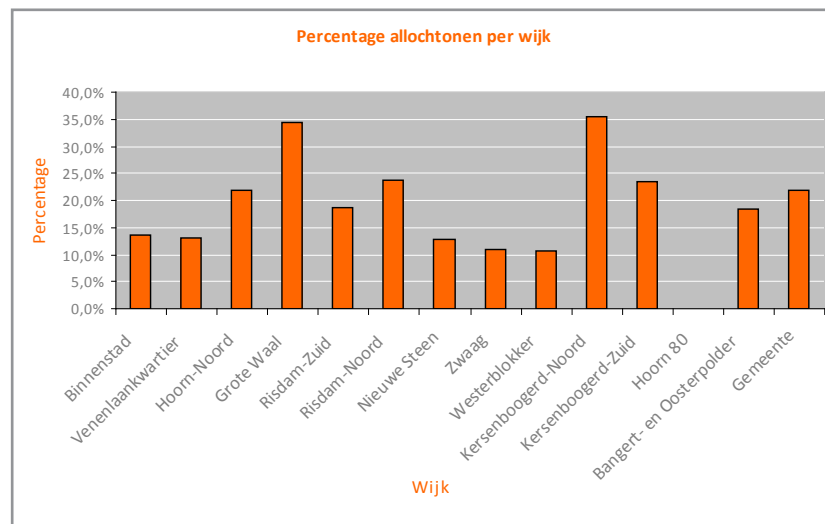
Huurwoningen binnen de gemeente

Wijk	Huurwoningen	Koopwoningen
Binnenstad	28%	72%
Venenlaankwartier	39%	61%
Hoorn-Noord	43%	57%
Grote Waal	58%	42%
Risdam-Zuid	45%	55%
Risdam-Noord	52%	48%
Nieuwe Steen	0%	100%
Zwaag	38%	38%
Blokker	24%	24%
Kersenboogerd	38%	62%
Hoorn 80	-	-
Bangert- en Oosterpolder	9%	91%
Gemeente	40%	60%

Allochtonen per wijk

Wijk	Allochtonen
Binnenstad	13,7%
Venenlaankwartier	13,2%
Hoorn-Noord	21,8%
Grote Waal	34,4%
Risdam-Zuid	18,7%
Risdam-Noord	23,7%
Nieuwe Steen	12,9%
Zwaag	11,0%
Blokker	10,7%
Kersenboogerd-Noord	35,4%
Kersenboogerd-Zuid	23,6%
Hoorn 80	-
Bangert- en Oosterpolder	18,5%
Gemeente	21,9%

Bijlage 3.15

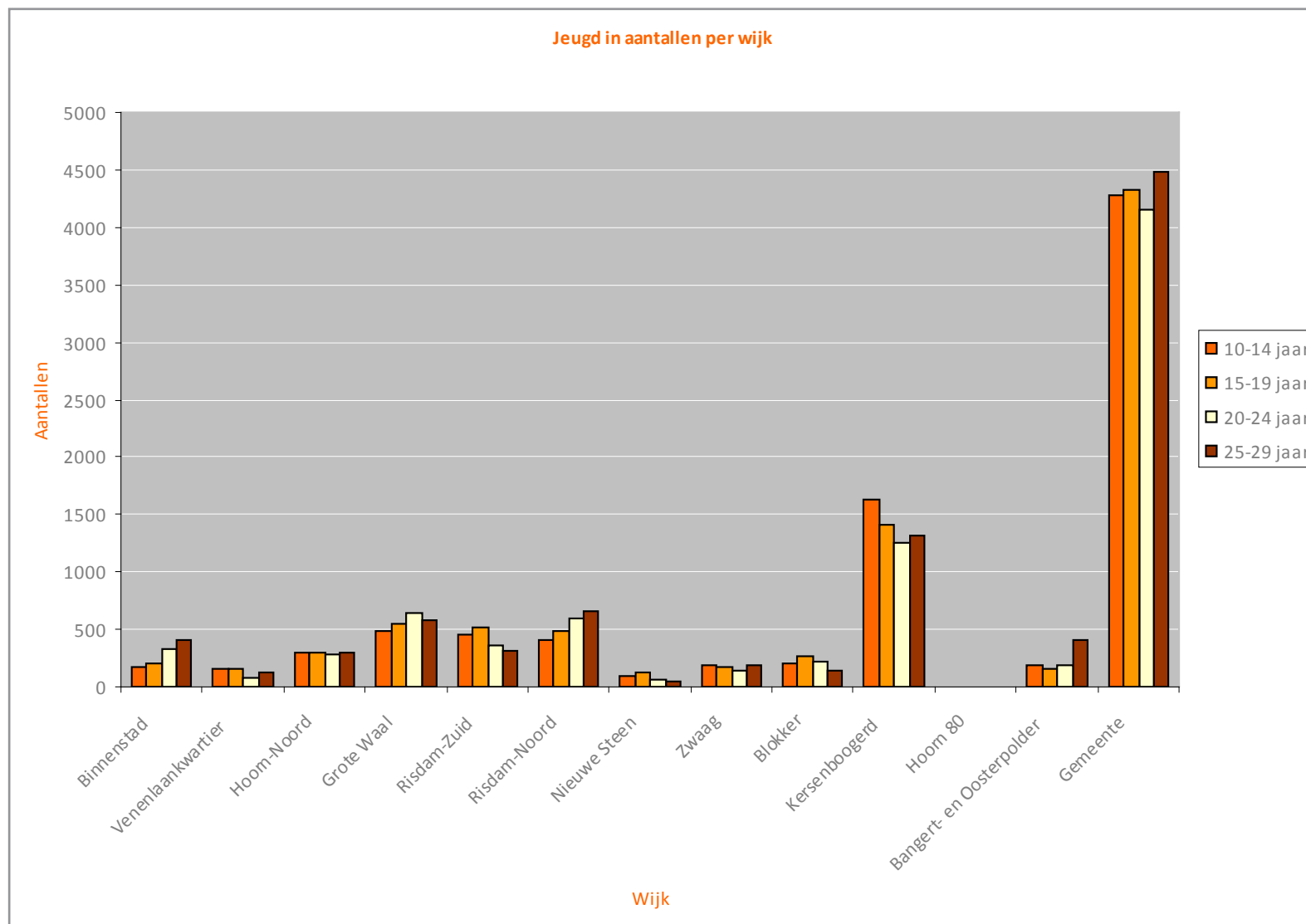
Bevolkingsopbouw in aantallen

	Binnen- stad	Venen- laan- kwartier	Hoorn- Noord	Grote Waal	Risdam- Zuid	Risdam- Noord	Nieuwe Steen	Zwaag	Blokker	Kersen- boogerd	Hoorn 80	Ban- gert- en Ooster- polder	Ge- meente
0-4 jaar	192	116	295	503	378	470	53	152	167	1468	-	357	4151
5-9 jaar	218	161	302	487	402	426	76	204	194	1793	-	216	4479
10-14 jaar	171	157	294	479	460	409	101	185	210	1630	-	186	4282
15-19 jaar	199	149	291	553	512	483	133	173	263	1416	-	151	4323
20-24 jaar	325	86	276	643	358	601	64	146	216	1250	-	187	4152
25-29 jaar	412	126	298	577	312	664	43	187	144	1317	-	408	4488
30-34 jaar	320	154	310	531	392	628	48	162	150	1404	-	417	4516
35-39 jaar	389	174	347	579	449	603	59	212	171	2034	-	349	5366
40-44 jaar	380	187	343	476	553	596	91	214	208	2159	-	229	5436
45-49 jaar	365	223	344	560	507	565	151	213	291	1817		171	5207
50-54 jaar	367	175	341	591	532	619	146	189	330	1419	-	115	4824
55-59 jaar	367	201	329	630	635	609	145	240	397	1173	-	102	4828
60-64 jaar	511	199	365	589	832	546	140	268	416	894	-	81	4841
65-69 jaar	309	142	322	375	654	277	53	179	262	546	-	48	3167
70-74 jaar	232	114	237	250	374	192	17	132	181	414	-	24	2167
75-79 jaar	177	120	228	169	298	114	10	112	154	315	-	13	1710
80-84 jaar	156	65	137	105	240	61	3	95	95	253	-	4	1214
85-89 jaar	102	32	82	37	203	48	0	57	60	141	-	3	765
90-94 jaar	51	9	24	10	69	7	1	25	27	51	-	2	276
95-99 jaar	7	2	3	4	14	0	0	7	4	8	-	0	49
100-104 jaar	4	0	1	1	1	0	0	0	0	0	-	0	7

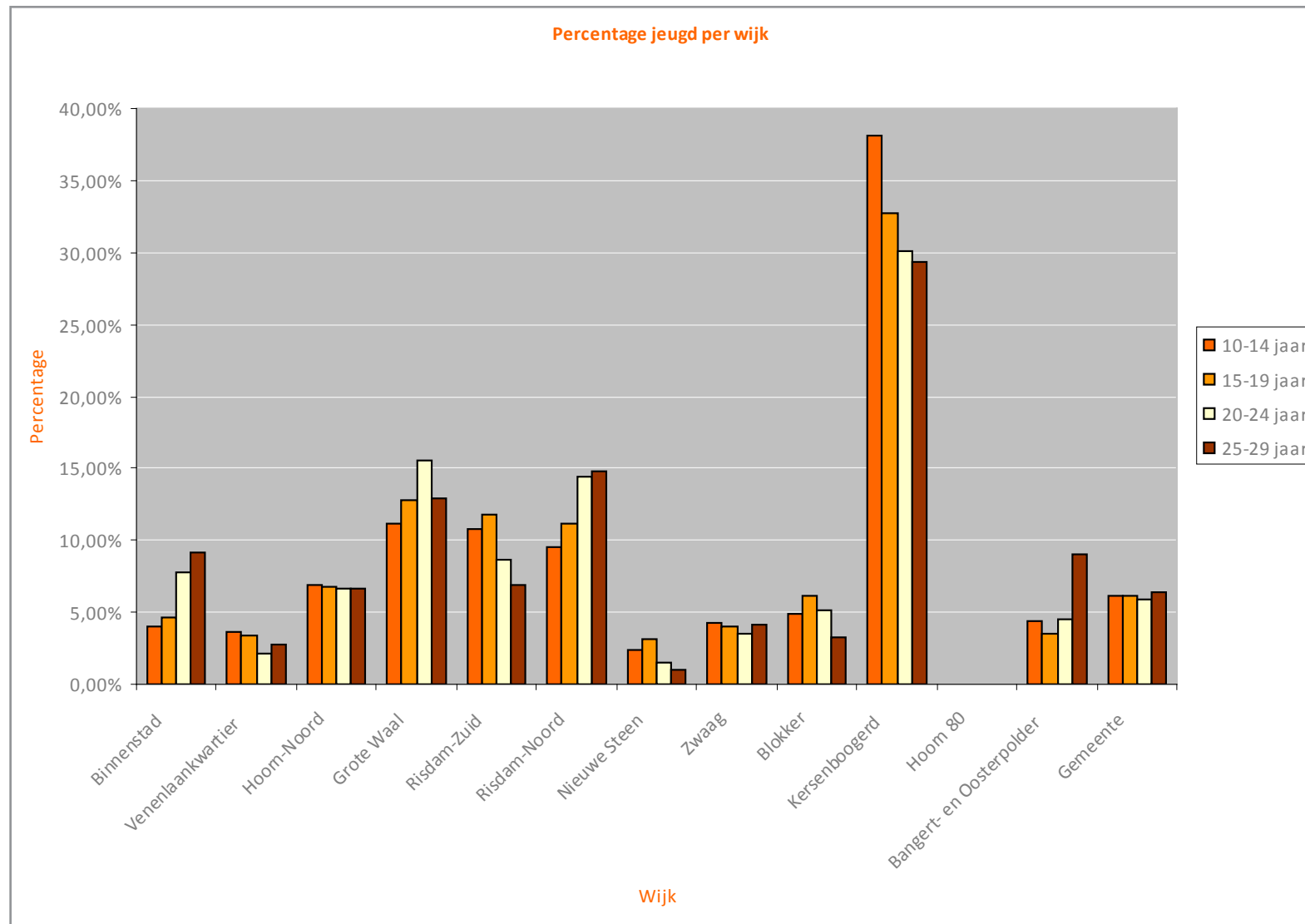
Bevolkingsopbouw in percentage

	Binnen- stad	Venen- laan- kwartier	Hoorn- Noord	Grote Waal	Risdam- Zuid	Risdam- Noord	Nieuwe Steen	Zwaag	Blokker	Kersen- boogerd	Hoorn 80	Ban- gert- en Ooster- polder	Ge- meente
0-4 jaar	4,63%	2,79%	7,11%	12,12%	9,11%	11,32%	1,28%	3,66%	4,02%	35,36%	-	8,60%	5,90%
5-9 jaar	4,87%	3,59%	6,74%	10,87%	8,98%	9,51%	1,70%	4,55%	4,33%	40,03%	-	4,82%	6,40%
10-14 jaar	3,99%	3,67%	6,87%	11,19%	10,74%	9,55%	2,36%	4,32%	4,90%	38,07%	-	4,34%	6,10%
15-19 jaar	4,60%	3,45%	6,73%	12,79%	11,84%	11,17%	3,08%	4,00%	6,08%	32,76%	-	3,49%	6,20%
20-24 jaar	7,83%	2,07%	6,65%	15,49%	8,62%	14,47%	1,54%	3,52%	5,20%	30,11%	-	4,50%	5,90%
25-29 jaar	9,18%	2,81%	6,64%	12,86%	6,95%	14,80%	0,96%	4,17%	3,21%	29,34%	-	9,09%	6,40%
30-34 jaar	7,09%	3,41%	6,86%	11,76%	8,68%	13,91%	1,06%	3,59%	3,32%	31,09%	-	9,23%	6,40%
35-39 jaar	7,25%	3,24%	6,47%	10,79%	8,37%	11,24%	1,10%	3,95%	3,19%	37,91%	-	6,50%	7,60%
40-44 jaar	6,99%	3,44%	6,31%	8,76%	10,17%	10,96%	1,67%	3,94%	3,83%	39,72%	-	4,21%	7,70%
45-49 jaar	7,01%	4,28%	6,61%	10,75%	9,74%	10,85%	2,90%	4,09%	5,59%	34,90%	-	3,28%	7,40%
50-54 jaar	7,61%	3,63%	7,07%	12,25%	11,03%	12,83%	3,03%	3,92%	6,84%	29,42%	-	2,38%	6,90%
55-59 jaar	7,60%	4,16%	6,81%	13,05%	13,15%	12,61%	3,00%	4,97%	8,22%	24,30%	-	2,11%	6,90%
60-64 jaar	10,56%	4,11%	7,54%	12,17%	17,19%	11,28%	2,89%	5,54%	8,59%	18,47%	-	1,67%	6,90%
65-69 jaar	9,76%	4,48%	10,17%	11,84%	20,65%	8,75%	1,67%	5,65%	8,27%	17,24%	-	1,52%	4,50%
70-74 jaar	10,71%	5,26%	10,94%	11,54%	17,26%	8,86%	0,78%	6,09%	8,35%	19,10%	-	1,11%	3,10%
75-79 jaar	10,35%	7,02%	13,33%	9,88%	17,43%	6,67%	0,58%	6,55%	9,01%	18,42%	-	0,76%	2,40%
80-84 jaar	12,85%	5,35%	11,29%	8,65%	19,77%	5,02%	0,25%	7,83%	7,83%	20,84%	-	0,33%	1,70%
85-89 jaar	13,33%	4,18%	10,72%	4,84%	26,54%	6,27%	0,00%	7,45%	7,84%	18,43%	-	0,39%	1,10%
90-94 jaar	18,48%	3,26%	8,70%	3,62%	25,00%	2,54%	0,36%	9,06%	9,78%	18,48%	-	0,72%	0,40%
95-99 jaar	14,29%	4,08%	6,12%	8,16%	28,57%	0,00%	0,00%	14,29%	8,16%	16,33%	-	0,00%	0,10%
100-104 jaar	57,14%	0,00%	14,29%	14,29%	14,29%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-	0,00%	0,00%

Bevolkingsopbouw in aantallen

Bevolkingsopbouw in percentage

Bijlage 4.1

Aandachtspunten per wijk

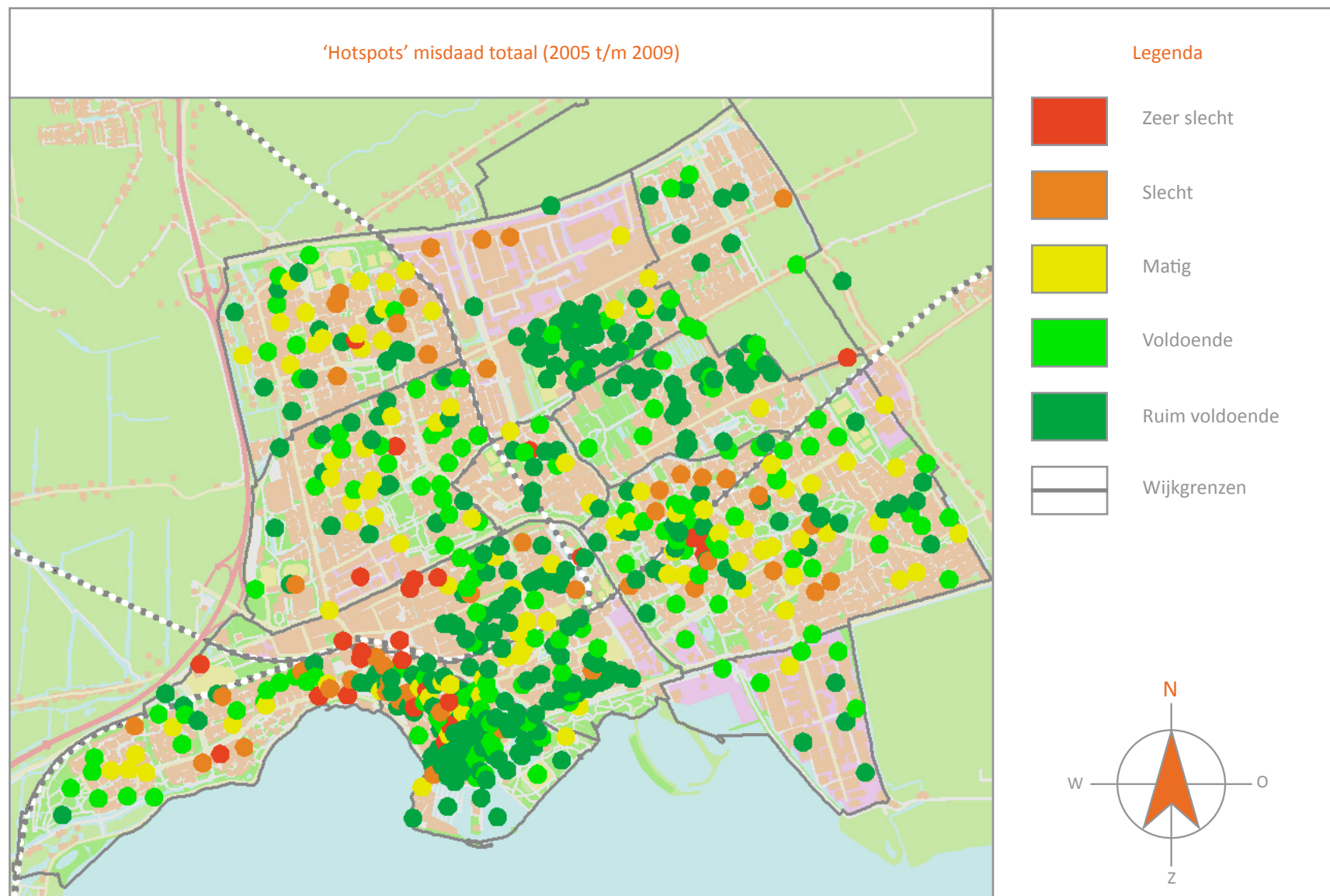
Locatie	Aandachtspunten	Wijken / straten	Aantal incidenten
Gehele gemeente	- Zichtbaarheid - Ontmoetingen - Eenduidigheid - Toegankelijkheid - Aantrekkelijkheid - Fysieke verloedering	- Binnenstad - Venenlaankwartier - Hoorn-Noord - Grote Waal - Risdam-Zuid - Risdam-Noord - Nieuwe Steen - Zwaag - Westerblokker - Kersenboogerd-Noord - Kersenboogerd-Zuid - Hoorn 80 - Bangert- en Oosterpolder	- 6910 - 974 - 3607 - 3543 - 3231 - 2482 - 739 - 1427 - 622 - 1525 - 4914 - 271 - 711
Binnenstad	- Overlast personen - Mogelijkheid tot fietsendiefstal. - Mogelijkheid tot vernieling.	- Grote Noord - Stationsplein - Roode Steen - Kerkplein - Gouw - Gedempte Turfhaven - Keern - Achterom - Nieuw Steeg - Kleine Noord - Breed - Nieuwe Noord - Dubbele buurt - Stationsweg - Grote Oost - Noorderveemarkt - West	- 708 - 668 - 436 - 366 - 273 - 244 - 205 - 185 - 169 - 167 - 163 - 146 - 139 - 129 - 128 - 115 - 114
Venenlaankwartier	-	- Venenlaan	- 118

Aandachtspunten per wijk

Locatie	Aandachtspunten	Wijken / straten	Aantal incidenten
Hoorn-Noord	- Mogelijkheid tot inbraak op bedrijven(terreinen). - Mogelijkheid tot vernieling.	- Maelsonstraat - Van Dedemstraat - Holenweg - Dampden - Vredenhofstraat - Koepoortsweg - Drieboomlaan - Tweeboomlaan - Westfrieze Hof	- 666 - 621 - 330 - 266 - 234 - 222 - 136 - 135 - 124
Grote Waal	- Overlast personen - Mogelijkheid tot woninginbraak. - Mogelijkheid tot vernieling.	- Grote Beer - Westerdijk - Berkhouterweg - Astronautenweg - Siriusstraat - Lambert Melisweg - Boogschutter - Houtzaagmolen - Poolster - De Weel - Oliemolen	- 382 - 311 - 291 - 239 - 191 - 134 - 121 - 116 - 108 - 107 - 102
Risdam-Zuid	- Mogelijkheid tot woninginbraak. - Mogelijkheid tot vernieling.	- De Huesmolen - Dr. C.J.K. Van Aalstweg - Blauwe Berg	- 897 - 304 - 144
Risdam-Noord	- Mogelijkheid tot woninginbraak. - Mogelijkheid tot vernieling.	- Korenbloem - Akkerwinde - Langetuin - Kostertuin - Paardenweide - Klokkeuin - Hondsdraf	- 240 - 171 - 149 - 141 - 134 - 102 - 101
Nieuwe Steen	-	- Nieuwe Steen	- 416

Aandachtspunten per wijk

Locatie	Aandachtspunten	Wijken / straten	Aantal incidenten
Zwaag	- Mogelijkheid tot inbraak op bedrijven(terreinen).	- De Oude Veiling - De Factorij - De Corantijn - De Compagnie	- 145 - 139 - 134 - 114
Blokker	-	- Westerblokker	- 356
Kersenboogerd-Noord	- Zwerfvuil - Overlast personen - Huisvuil - Criminaliteit - Mogelijkheid tot fietsendiefstal. - Mogelijkheid tot auto-inbraak. - Mogelijkheid tot vernieling.	- Nachtegaal - Ekster - Reiger - Kievit - Watersnip	- 190 - 116 - 116 - 113 - 101
Kersenboogerd-Zuid	- Criminaliteit - Overlast personen - Mogelijkheid tot fietsendiefstal. - Mogelijkheid tot auto-inbraak. - Mogelijkheid tot vernieling.	- Rijnweg - Betje Wolffplein - Aagje Dekenplein - Boedijnhof - Gording - Pergola - Stan Kenthonhof - Spant - Dubloen - Patio - Robbert Stolzshof	- 472 - 425 - 265 - 166 - 130 - 129 - 119 - 117 - 115 - 163 - 106
Hoorn 80	- Mogelijkheid tot inbraak op bedrijven(terreinen).	-	-
Bangert- en Oosterpolder	-	- Dorpsstraat	- 198

Bijlage 4.3

Onveilige achterkanten

Verloren stuk openbare ruimte

Harde stenige openbare ruimte zonder toezicht vanuit de woningen

Bewaking op bedrijventerreinen

Voorziening voor (hang)jongeren

Door schuttingen en parkeerplaatsen ontbreekt sociale controle

Grauw karakter in de buurt

Beperkt gebruik van de openbare ruimte verslechtert de kwaliteit

Schuutjes zonder toezicht

Fysieke verloedering

Typend straatbeeld

Toezicht ontbreekt bij voorzieningen

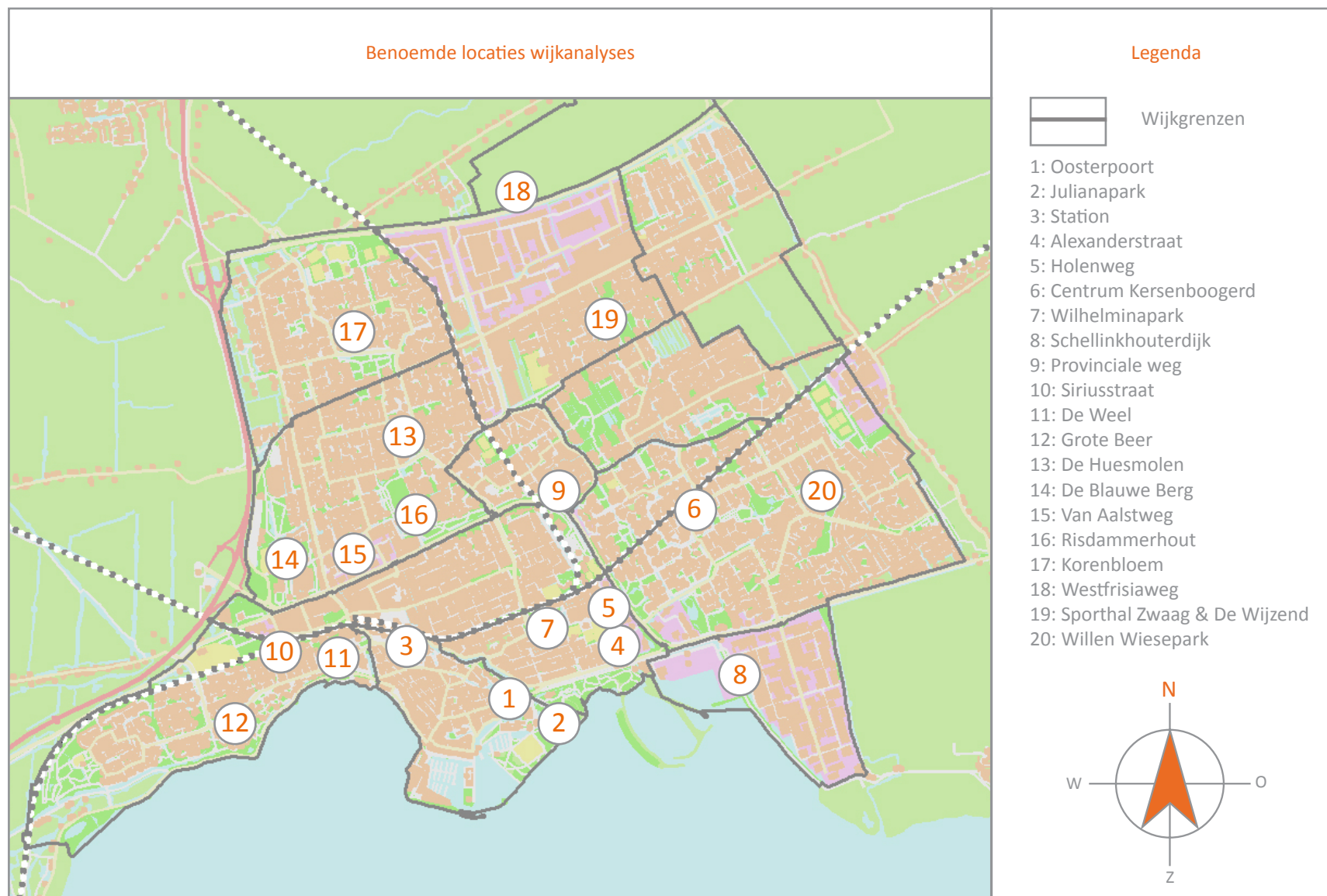
Speelvoorziening

Ideale locatie voor het maken van overlast of het plegen van misdaden

Verloedering op speelvoorzieningen

Veilige oriëntatie

Korte achterstraatjes

Brede achterstraat maakt meerdere functies mogelijk

Verlichtte langzaamverkeersroute

Verlichting in donkere straat

Breed profiel vergroot veiligheid

Jongeren hebben hun eigen plek in de wijk

Groenstrook voorkomt nauwe en donkere steegjes

Opgeknapte openbare ruimte

Ideale locatie voor camerabewaking

Verlichte achterpaden

Groen zorgt voor ruimte en rust in het straatprofiel

Voorkant gericht op parkeerterrein

Eenduidige achterkanten

Overzichtelijke zichtlijnen

Mogelijke oplossingen per wijk

Wijk	Oplossing op korte termijn	Oplossing op lange termijn
Binnenstad	- Beter verlichten van zijstraten en stegen. - Camerabewaking in het uitgaansgebied.	
Venenlaankwartier	- Fysieke verloedering bij de Holenweg en het Juliana- en Wilhelminapark meteen aanpakken. - (Beter) verlichten van de beide parken, vooral het Julianapark. - Ruimte bij garageboxen aantrekkelijk maken voor de bewoners.	- De ruimte tussen de Holenweg en Provinciale weg beter benutten waarmee de sociale controle toeneemt. - Garageboxen bij de Alexanderstraat anders oriënteren.
Hoorn-Noord	- Beter verlichten van het stationsgebied en kantoorlocaties. - Camerabewaking bij de kantoorlocaties en recreatiegebied bij de Holenweg.	- Het zicht vanaf de Provincialeweg de wijk in verbeteren door beplanting en geluidsschermen te vermijden. Bedrijven moeten zich richten naar de weg.
Grote Waal	- Fysieke verloedering bij de Siriusflats aanpakken. - Bebouwing bij de Siriusflats en Sterflats renoveren. - Verlichten van ruimtes onder drive-in woningen. - Beplanting in Molenbuurt goed onderhouden waardoor de zichtbaarheid wordt vergroot.	- Bebouwing tussen de Siriusflats slopen. - Drempel van de drive-in woningen naar beneden brengen door eventuele functiemenging of woninguitbreiding. - Het groene karakter van de Molenbuurt laten terug komen bij de Vijzelmolen en Watermolen.
Risdam-Zuid	- Beter verlichten van wijkcentrum de Huesmolen. - Cameratoezicht Blauwe Berg en Van Aalstweg. - Directe aanpak van fysieke verloedering bij de Blauwe Berg en Van Aalstweg. - Verlichten van voetpaden in het Risdammerhoutpark.	- Donkere hoeken en overkappingen verwijderen bij de Huesmolen. - Achterkanten van winkels en toezicht van woningen anders oriënteren. - Functies plaatsen in de Risdammerhout.
Risdam-Noord	- Afsluiting van het sport- en recreatiepark in de avonden. - Openbare ruimte in buurten inrichten naar de vraag van bewoners. - Beter verlichten van wijkcentrum de Korenbloem.	- Vermengen van functies. - Zichtlijnen verlengen. - Schuurtjes aan voorkanten vermijden. - Woningen anders oriënteren op voorzieningen.
Nieuwe Steen		- Overgang tussen het parkje en tuinen verzachten. - Andere orientatie van woningen richting het parkje.

Mogelijke oplossingen per wijk

Wijk	Oplossing op korte termijn	Oplossing op lange termijn
Zwaag	- Verkorten van steegjes aan de achterkanten.	- Goed beheer is noodzakelijk. - Functiemenging op het bedrijventerrein. - Woningen en voorzieningen anders oriënteren zodat het toezicht wordt vergroot.
Blokker	- Beter verlichten van winkelcentrum de Beurs en directe omgeving. - Verkorten van steegjes aan de achterkanten.	- Goed beheer is noodzakelijk. - Functiemenging op het bedrijventerrein. - Woningen en voorzieningen anders oriënteren zodat het toezicht wordt vergroot.
Kersenboogerd-Noord	- Fysieke verloedering in de hele wijk aanpakken. - Beter verlichten van achterkanten en stegen. - Bewoners meer verantwoordelijkheid geven voor de openbare ruimte.	- Andere orientatie van woningen en voorzieningen waarmee het toezicht wordt vergroot op achterkanten. - Grootschalig onderhoud openbare ruimte.
Kersenboogerd-Zuid	- Fysieke verloedering in het oudste gedeelte van de wijk aanpakken. - Beter verlichten van achterkanten en stegen bij het stationsgebied. - Bewoners meer verantwoordelijkheid geven voor de openbare ruimte.	- Andere orientatie van woningen en voorzieningen waarmee het toezicht wordt vergroot op achterkanten in het oudste gedeelte van de wijk. - Grootschalig onderhoud openbare ruimte bij het stationsgebied.
Hoorn 80	- Leegstand tegen gaan. - Fysieke verloedering direct aanpakken. - Beter verlichten van donkere plaatsen en hoeken.	- Verouderde panden vervangen. - Andere invulling geven aan de Schelphoek.
Bangert en Oosterpolder	- Locaties met beperkt zicht zoals zone langs Westfrisia-weg beter verlichten.	- Goed beheer.

